KUTBU'L ÂRİFÎN
HACI HASAN AKYOL EFENDİ
KADDESE'LLÂHÜ SIRRAH'ÜL AZÎZ

VE

TASAVVURÂT-I HAYRİYYEM'İ
(GÜZEL DÜŞÜNCELERİM)



İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN: 978-9944-355-11-7
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak : **Haluk Karslıoğlu**
Baskı- Cilt : **Gözde Matbaacılık**

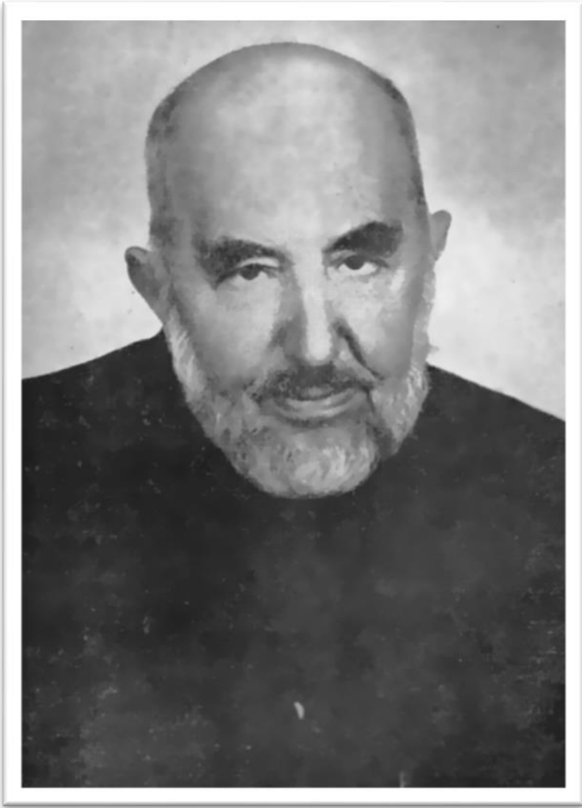
24 Mart 2010



İsteme Adresi:
Gözde Matbaacılık Mücellit
& **Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. şti İstanbul**
Tel: 0 212 481 81 69

“İnşallah yakın bir zaman gelecek ki;
Tasavvurât-ı hayriyyem
hüsn-ü kabul
olacaktır.”

Hacı Hasan Akyol
kaddese'llâhü sırrahu’l-aziz



DARENDELİ HACI HASAN AKYOL
KADDESE’LLÂHÜ SIRRAH’ÜL AZÎZ
(1895-1984)



ÖNSÖZ

Hacı Hasan Akyol Efendinin kendi el yazısıyla tuttuğu notlar **İslâm ve Ahlâk** isimli kitapta Kadir MERAL Beyefendi tarafından 1988 yılında Osmanlıcadan Türkçeye çevrilerek hazırlanmıştır. Kitap muhteva açısından güzel ve faydalı bir eser olmasına rağmen düzen bakımından yani ayetler, hadisler, hikmetli sözler ve ilmihal bilgiler ile karışık olup, bir düzen içinde olmayışından okuyucunun yeterli olarak istifade edemeyeceğini düşündük. Bu nedenle çeşitli zamanlarda zuhurat veya başka bir sebepten dolayı oluşmuş bilgilerle tutulmuş hikmetli sözlerin bir kısmını yeni bir tasnifle tekrar istifadeye sunulmuştur.

Hikmetler orijinal nüshalarda ve İslâm ve Ahlâk isimli kitapta dağınık şekilde olduğundan kendi içerisinde gruplamaya gidilmiştir. Bu şekilde aynı mevzular bir yerde toplanmıştır. Ayrıca cümle yapılarında günümüz insanının anlayışına

kolaylık olsun diye de manaya uygun düzenlemeler yapılmıştır.

Notlardaki ilmihal bilgiler açısından umumun belli bir birikimi olduğu, ayet ve hadislerinde genellikle tasavvuf kitaplarında müşahede edileceği düşüncesiyle kısaltmalara gidilerek bir el kitabı hacminde hazırlanmıştır.

Ayrıca kitaptaki hikmetli sözler içerik olarak bir tasavvufi terbiyede **Nakşî Hâkî mektebindeki** mârifet, edep ve düşünceyi aksettirmesi açısından önem arz etmektedir. Son şeyhi Gavs-ül âzam Hacı İsmail Hakkı İhrâmcızâde Sivasî kaddese'llâhü sırrahu'l-azizin (hyt. 1969) **SIDDIK** lakabı ile tesmiye buyurduğu Hacı Hasan Akyol Efendi ile tarikin ârifâne seyr-i sülüğünden haberdar olmakta mümkün olacaktır.

Tevfik Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı Altuntaş
Esenler/İstanbul
2010

GİRİŞ

İnsanın kendisini anlatması uygun değildir. Fakat Hacı Hasan Efendimi bir yerden başlayarak anlatmam gerektiğinden burada yazmak uygun oldu.

Tasavvufî hayatın başlayışı her zaman bir sebebin olgunlaşması ile başlar. Sonra çileden ve sevinçten dokunan kilim gibi işlenir. Sevdiğini bulan âşık niçin sevdiğini bilmeden sevdası ile deli divâne olarak bir yola düşer. Onu durduracak akıl dahi kendinde kalmadığı gibi başkasını da dinlemez olur, başını alır gider. İşte yolculuk bu şekilde başlar.

Seyrimde güzeli bulmak nasıl oldu hala bilemem! Fakat babam Hafız Mehmet Efendinin, Meydan Camiinde görev yaparken Hazreti Şems kaddese'llâhü sırrah'ül azîz Efendinin türbesiyle komşu olan Hacı Hasan Efendi genellikle namazlarını eda için camiye teşrif ederdi. Genellikle sabah namazlarında minberin sağ tarafı hep onun için boş bırakılmış olarak kalırdı. Sabah nesiminin esişi gibi onun gelişini cemaat bekler bir hoşluk içinde Allah Teâlâ huzu-

runa mirac edecek müminler sâlih kulunu muntazır olurlardı. Bu durumları görmek ve yaşamak çocukluk ve gençliğimin güzel hatıralarındandır.

Biz her zaman Hacı Hasan Efendiyi gördüğümüzde dedem İhramcızâde İsmail Hakkı Efendiyi hatırlamadan edemezdik. Çünkü onun arada bir Şen Mehmed Efendi ile bize gönderdiği kutu kutu helvaların tadı unutulacak gibi değildi. Ulu Camii Hadimi Hacı Murat Amca[1], Marangoz

---

[1] Mahlası Çelebi ve Çavuş idi. Küçük yaşta sırtında semaları seyrettiğimiz Murat Amca ve Hesna Teyze bizim çocukluğumuzun ve gençliğimizin en güzel hatıralarıydı.

[Kendisine aşırı ihtiram gösterilmesinden hoşlanmayan ve kendisini Allah`ın en aciz kulu olarak gören Murat Amca, bazen elini öpen gençlerin hemen ardından, o da onların elini öperek bir tevazu örneği sergilerdi. Camiye cemaate gelen gençleri **“Bu gençler var ya, bunlar melek, melek!”** diyerek namaza ve ibadete teşvik eden Murat Amca, bir gün kendisini ziyarete gelen Mustafa Şimşek adlı bir talebenin, kendisinden dua talep etmesi üzerine ona plastik bir cismi işaret ederek şöyle öğüt verir:

“Duaları Allah-u Zül Celal mutlaka kabul eder. Sen şu demiri iyice nar gibi kırmızı oluncaya kadar kızgın ateşte ısıtırsan, iyice bir yakarsan, bak şu plastiğin üstüne bastırdığın zaman `coooosss!` diye içine girer. Sen de hele bir farzlarını, nafilelerini güzelce eda et, samimiyetle Cenab-ı Allah`ı zikre devam et, geceleri teheccüde kalkıp yalvar yakar, gündüzleri orucunu tut, hâsılı kelam şu kalbini o demir gibi iyice bir yak da gör bakalım duaların nasıl kabul oluyormuş.”

Yine bir defasında kendisini ziyaret eden nişanlısından ayrılmış ve bu ayrılmanın sebebini sihir veya büyü olduğunu zanneden sıkıntılı bir gence henüz daha halini dinlemeden şöyle demiştir:

“Allah çalışanları sever, çalışmak çok güzel bir şeydir. Sevdiği için, çalışanlara hep verir. Şurada bir tane gariban bir adam var, tanımam etmem, parasız pulsuz fakir birisi... Benden sebze arabasını istedi, `üstünde bir şeyler satacağım, çalışacağım` dedi. Ben de `madem çalışacaksın al götür` dedim. Allah da öyle işte, çalışacağım dersen sana verir.”

Bu konuşmadan sonra **“ben dersimi”** aldım diyen genç adam sorunun büyü veya sihir olmadığını, asıl sorunun `işsizliği` olduğunu anlar.

Sivaslı kuyumcu Ahmet Nalbant, bir gün İhramcızade Hazretleri`nin türbesinin önünde oturmaktayken, orta büyüklükteki siyah sevimli bir köpeğin, tıpkı ziyarete gelen insanlar gibi türbenin kapısının önüne gelerek hiç kıpırdamadan beş dakika kadar bekleyip gittiğine şahit olmuştur. Kuyumcu Ahmet, o makama saygı duyarak orada dua eder gibi bekleyen köpeğin bir müddet sonra Murat Amca`nın oturduğu, caminin bahçesindeki odanın önüne gittiğini ve kapının önünden Murat Amca`nın ayakkabısının birini alarak bahçeye bıraktığını söyler. O esnada oradan geçen birisi ayakkabıyı alarak Murat Amca`ya geri götürür.

Bu olaya şahit olan Kuyumcu Ahmet, o anda “Bu köpeği bu türbeye çeken şey neydi acaba, aklım almıyor? Beni ne çekiyorsa onu da o çekiyordur herhalde. Şakacı köpek dikkat çekerek Murat Amca`nın teveccühünü mü arıyordu acaba?” diye içinden geçirdiğini anlatır.

Kuyumcu Ahmet Nalbant, bir keresinde Murat Amca`yı ziyarete gittiğini ve Murat Amca`nın kendisine

Rauf Usta Efendi [2] ile bir sohbet olsa önce dedem sonra Hacı Hasan Efendi gelirdi. İhvanlığın inceliğini ve edeplerini öğrendiğim Koca Rauf Usta Efendim her zaman **"Hacı Hasan Ağam.."** diyerek bir söze başlar ve bir hatırayı bize anlatırken mahviyete bürünmüş ârifibillah Hacı Hasan Efendiyi bize sevdirdi.

Hacı Murat Amca da her zaman;

"Hacı Hasan Ağam biz gidince İhramcızâde İsmail Efendiden size kim haber verecek" diyerek ondan bahseden bir konuyu Ulu Camiinin bir direği dibinde halden hale koyar, saatleri dakikaya çevirir, bizi de mest ederdi.

Çocukluğumuzla başlayan bu sevgi nişanesinden dedemize olan hasretimizi giderdiğim Hacı Hasan Efendimi hayatımı değiştiren birisi olarak yâd etmeden hiçbir zaman kendimi alamamışımdır. Onun Hakk yolunda bana düşen bir

---

ağlamaklı bir şekilde şunları söylediğini nakleder: **"Aha geldim gidiyorum ben. Sana getireceğim bir amelim de yok, boynum bükük Allah`ım. Yarın huzur-u mahşerde ne yaparım?` Bu sözlerden sonra `Nazar ber kadem; yani göz ayakta olacak. Bu kaide bizde çok önemlidir"** diye hatırlatmalarda bulunduğunu ekler. Hâsılı kelam Sivas`ın Murat Amca`sı İhramcızâde`nin sağlığında onun en yakın yardımcılarından birisiydi. Kendisi **"Biz onun çavuşuyduk"** diyerek bunu ifade eder. (Kaddese'llâhü sırrahu'l azîz)] (Aydın BAŞAR, Erişim;02.03.2010)

[2] Abdurrauf AÇIKALIN. Muhterem bir kişi olup Hacı Hasan Akyol Efendi onu edebinden dolayı çok sever ve değer verirdi.

payın şekillenmesindeki himmetini nasıl unutabilirim! Dedem hakkında hazırladığım kitapların bilgilerine temel girişi onun attığını yeni yeni anlamaktayım.

İmam Hatip Lisesi dördüncü sınıfta okurken (1981), edebiyat dersinde vahdet-i vücudu işleyen bir gazelin açıklaması ile başlayan tasavvufun derin konusunu, Hacı Hasan Efendime sormak için evini ziyarete gitmem ile bir ateşin yakılışının bilmemezliği ile gönüle girmişiz. O zaman Hacı Hasan Efendiye hizmet eden Nureddin Ağbiden daha sonra duyduğumda **“Efendinin torunu bize vahdet-i vücudu sordu biliyor musunuz?”** diye bizi onurlandırmıştı.

İmam Hatip Lisesine devam ederken Sivas ilinin iftiharı olan **Vaiz Ahmet YILMAZ** Hocamın huzurunda da sabah namazlarını müteakip Arapça derslerini almaya giderken Hacı Hasan Efendimin odasından çıkan ve karanlığı delen ışığını tam beş yıl boyunca gördüğümü söyleyebilirim. Çünkü dersleri genellikle Dikilitaş Camiinde okuduğumuzdan yolumuz hep evinin önünden geçerdi.

İşte bu şekilde başlayan bu sevda yolu, dedem İhramcızâde İsmail Hakkı Efendimin en güzide ihvanı ile gençlik aşkı gibi kısa bir müddet görüşmelerle geçse de bütün hayatım boyunca Hacı Hasan Efendim var olacaktı.

Dördüncü sınıfı bitirmiş bir tatil günü ziyaretine gitmiştim.

“Efendim tarikate girmek istiyorum” dedim.

"Sen gençsin" dedi. Bende biraz ısrar edince biraz bana acıdı zannediyorum, sonra dedi ki;

"O zaman devamlı abdestli ol ve her namazdan sonra onbir adet salavât-ı şerife okursun" [3]buyurdu. Bu benim sırrını son demine kadar

---

[3] Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim kuran harfleriyle yazdığı kendi el yazısı kitabında yazmış olduğu fusulü seb-â'da Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki:
"Arşın sağında kürsi olur, İbrahim aleyhisselâm onda oturur. Arşın solunda kürsü bulunur bana mekân olur. Ashab sual etti.
"Ya Rasûlüllah! (sallallâhü aleyhi ve sellem) sizden başkası orada olur mu?" Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu
"Ümmetimden her kim her farz namaz peşine selam verince akabinde üzerime onbir salâvat verirse bana yakın olur, yüzleri ayın ondördü gibi münevver olur" buyurdu.
Mürşidim Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim bir ziyaretimde evvelki sohbetlerimizdeki gibi çay yaptırdı. 2 saat sohbetimiz sürdü ve dedi ki:
"Allah Teâlâ başımdaki saçlarım teli adedince sırlarını keşfedecek zekâ akıl nimeti ihsan etti. Acizliğimi de bilmeyi de lutfetti. Bu güne kadar Hakk'tan ayrı olmadım. Şeytan bizi görmedi. Salihleri Allah Teâlâ hıfz eyledi. Miracda Allah Teâlâ buyurdu.
"Habibim hiçbir nebiye nasib olmayan lütfum sana nasib oldu. Birde ümmetini araya koydun. Ümmetinin salihlerini de nebilerimle namazda andın." buyruğunu duyuran şeyhim, salihlerden olduğunu aşikâr etti. Bize de kim ile sohbette olduğumuzu anlayabilmeyi ihsan eden rabbimin lütfundan aciz

herkesten saklayan Hacı Hasan Efendimin bana ilk dersi oldu. Fakat sonra;

"sen de baban gibi hafız olur musun? Babana Mescid-i Aksâ'da taç giydirdiler. Biz şahit olduk, sende bil" diye buyurdu. Bende;

"Efendim ben okulda okuyorum, nasıl olacak ki?" dedim.

Sonra

"Hakkı Baba" "Hakkı Baba"

"Hafız İsmail, Hafız İsmail, Hafız İsmail" dedi. Sonra;

"Kelam-ül Halk, Kalem-ül Hakk"

(Halkın sözleri Allah Teâlâ'nın kalemidir) kelâmını buyurdu. Anladım ki efendim hafız olmamı arzu ediyordu. Hakk'ın kalemine kaderimi yazdırıyordu. Bende;

"Efendim bu seneyi okuyum, başlarım" dedim. Bu şekilde sanki bir sözleşme, imzalamıştık. Şimdi şimdi anlıyorum ki, çilelerle geçecek bir geleceğin temellerini atarak, bana da dersimi tarif etmiş olacaktı.

"Sen Kur'ân-ı Kerim'de kendini buldun mu, okudun mu?" Dedi. O zamanlar cahiliz ya bir şey anlayamadık! Fakat sonraki zamanlarda Musa aleyhisselâmın hayatına benzer olaylar geçince, anladım ki Hacı Hasan Efendimin levh-i okuyan gözlerine şahit olmuş ve iman etmiştim.

---

olduğum inancımı hıfz eyleye.

Onların isteklerine sadece boyun eğilir. Eğmek mecburiyetindeyiz. Çünkü istekleri levhin yazgısı olunca kim ne diyebilir ki? Ne olursa olsun Allah Teâlâ tabiî ki yardım edecekti. Lakin benim açımdan çokta zor bir hayat olacaktı.

Beşinci sınıf bitti. Dedemin Hakk'a yürüdüğü 2 Ağustos 1982 tarihinde hafızlığa başladım. Bu tarih, benim sevdiğim arkadaşlarımdan ayrılışım ve dünyaya da veda edişim olmuştu. Çokta duymuşumdur. İsmail başarılı bir talebe idi, deli mi ne oldu. Evet deli olduk, ama bilmem ne delisi.

Hafızlığa başlayışımın ilk haftasında Hacı Hasan Efendimi ziyarete gittim. Kapısını sanki geleceğimi biliyormuş gibi aralıklı bırakmıştı. Yanında kimse yoktu. Beni karşıladı. Küçük çaydanlığı ile kokulu çayından ikram etti.

"Efendim"

"Hafızlığa başladım" dedim. Hacı Hasan Efendim Ebubekir radiyallâhu anhın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile olan sırrın hikmetiyle;

"Deden çok sevindi" dedi. Bende

"Dedem sevindi mi?" dedim.

Benim için bu çok büyük müjde olmuştu. Dedem İhramcızâde İsmail Hakkı Efendimin ötelerden gelen müjdesini ancak ve ancak yalnız Hacı Hasan Efendim vermişti. Bir hoş olmuştum ve büyük bir kuvvete ulaşmış ve geleceğin çilesine katlanacak kudrete kavuşmuştum. O gün

O'nun elinden aldığım sandal kokusunu hala ciğerlerimin içinde hissederim. Bu benim Hacı Hasan Efendim ile son görüşmem olmuştu. Birçok defa görmek için ziyaretine gitmeme, huzurla kapısına varmama rağmen hasta olması nedeniyle bir daha dünya gözü ile nasip olmadı.

Hacı Hasan Efendimi 31.07.1984 tarihinde kan kanseri hastalığından Hakk'a yürümesinden bir zaman önce yine ziyaretine gitmiştim. Gönlüm kan ile revan olarak kapısında görmeden dönüp çıkarken evinin kapı komşusu Bayram Ali YILMAZ Ağbinin dükkânın yakınında birden karşımda Seyyid Osman Hulusi ATEŞ Efendim ile karşılaştım. Yanında kimse yoktu. Elini öptüm. Bana sözü

"Derslerine çalışıyor musun?" oldu. Tabiî ki çok şaşırdım. Daha sonra Hacı Hasan Efendim Hakk'a yürüyünce anladım ki, bundan sonraki hayatımızda onunla beraber olacaktım.

Hacı Hasan Efendim Hakk'a yürüyünce, sanki Sivas bize dar gelmişti. Bütün gücüm kırılmıştı. Bana da gurbet yolu ve sebepleri görünmüştü. Eylül ayında Kütahya Simav İlçesine gidip üç ay bir müddetle hafızlığımın kalanını Hafız Mustafa Hocam ile bitirdim. Daha sonra memlekete dönmek için önce Ankara'ya tasavvufta ulaşmış olduğu engin deryasından almış olduğumuz bilgilerinden istifade ettiğim Eniştem Orhan Zarifoğlu'nun yanına gittim. Onunla beraber dedemin vazifelendirdiği **Ankara Hatim Hocası Kara Mevlana Hacı Ahmet Turan** Efendinin yanına gittik. Dertleştik dersler konusunda ne

yapacağımızı sorunca, **Seyyid Osman Hulusi kaddese'llâhü sırrah'ül azîz Efendinin** yetkili olduğunu onunla bu yola devam etmek gerektiğini beyan buyurdu. Daha sonra Mart 1985 yılında Seyyid Osman Hulusi Efendi ile olan bir şeyh ve müridlik bağımız başladı. Onun Hakk'a yürümesinden sonra oğlu Seyyid Hamideddin Efendi ile kısa süreli bir beraberliğimiz olsa da yolumuz ayrıldı. Bu ayrılma kaderin bir gereği idi, emirle oldu.

Bu şekilde süren tasavvufî hayatımızda sadece tek bir şeyi gördük. O da vefasızlığın verdiği acılar. Büyüklerden hiçbir sıkıntı duymadım. Fakat herzevekillerin acımasız okları sürekli yara üstüne yara açtılar. Bu acılar neticesinde bizde kitap yazarak tarikatlerin bir kolu olan **Nakşî-Hâkî**nin bilgilerini kayda geçirmek hizmetine başlama nedenimiz oldu. Bu şekilde dedem İhramcızâde İsmail Hakkı Efendime bir hizmet ve onun sevdiklerinden unutturulmaya çalışılan bazı kimseleri ve şeyleri gün yüzüne çıkarmak gayreti ile karınca misali çalışmalara başladık. Çokta olmasa bir mesafe kat ettiğimizi yeni yeni anlamaktayız.

Beni duygulandıran en büyük tecelli, dedemin hayatını kaleme alırken onu bir bodrumda (işyerim) toprağın bağrında kefen keserek yazmam oldu. Hazırladığım kitabı ismine münasip ki toprağın kalbinde oldu. Anladım ki; İhramcızâde İsmail Hakkı Efendimi ancak kefeni kesilip ölenler anlayacaktı. Ölmeden önce ölenler kefeni kesilenlerin sayısı ise günden güne azal-

makta olunca ve işin ancak resmiyeti revaçta kalınca çok şeyde söylemek artık zorlaştı.

İşte bu ahvalden ve sevgiden bir niyet hâsıl oldu. İhramcızâde İsmail Hakkı efendiye İlk intisab eden ihvanı Hacı Hasan Efendimdir. Efendi Hazretleri buyurdu ki;

“Hacı Hasan’dan daha yaşlı ihvanımız yoktur, sıddığımızdır. Biz ondan razıyız O da bizden razıdır.”

Hasan Efendimin de onun hakkındaki şu sözü çok manidardır.

“Ben birçok şeyh gördüğüm gibi, üç şeyhe hizmet ettim. Sırrını ve halini en saklı tutan O idi. Biz O’nu anlayamadık, başkaları da anlayamadılar.”

Benim Hacı Hasan Efendim hakkında üzerime bir çalışma yapmak üzerime bir borç olmuştu. Çünkü onun gibi arif insanları dünya gözü ile görmek Allah Teâlâ’nın kullarına ihsan kıldığı en büyük nimetlerdendir. Allah Teâlâ’nın şefaatlerinden bizleri mahrum ve mahcup kılmamasını dileriz.

Amin.

A) BEŞERİ HAYATI

Hacı Hasan kaddese'llâhü sırrahu’l-aziz Efendi, 1895 yılında Hacı Derviş Mahallesi'nde doğdu. Müftü Hüseyin Efendi'nin torunlarından Mehmet Sabit Efendi'nin oğludur. Amcakızı Münevver Hanımla evlendi. Dört oğlu, bir kızı olmak üzere 5 çocuğu olmuştur. İlk ve Rüşdiye tahsilini Darende' de yapmıştır.

Hacı Hasan Efendi, çevresinde sevilen sayılan bir kişi idi. Maddî ve manevî himmetleriyle birçok insanın ticarete atılmasında, Darende'nin ilim ve irfan diyarı olmasında büyük katkısı olmuştur.

Darende'nin Kurtbağı Mahallesi'ne kendi ismiyle 1957 yılında yapılan camiide dokuz yıl fahrî imamlık yapmıştır. Daha sonra 20 Eylül 1966 yılında Sivas' a taşınmıştır.

Kitapları çok sever, kitaplardan bahsetmenin dahi bir eğitim-öğretim sebebi olacağını söylerdi. Genellikle İslam Ahlâkı, İslâm Tarihi, Tefsir, Hadis, Fıkıh, meşhur mutasavvıfların Divanları gibi dini içerikli eserler yanında Coğrafya, Matematik gibi ilmi fen eserleriylede ilgilenmiştir. Çünkü ilk şeyhi Hacı Mustafa Hakî kaddese

'llâhü sırrahu'l-aziz oğlu Bahaddin Efendiyi eczacılık üzere tahsil yapmasının temini bu hususa işarettir.

Kendisi hayatının her aşamasında ilimle ve ilim adamlarıyla beraber olmuş, maddi ve manevi anlamda ilmin önemine olan inancı sayesinde çok geniş bir ilim anlayışına sahip bir insan olmuştur. Çok geniş ve çeşitli konulardan oluşan bir kütüphaneye sahipti. Sürekli okumayı seven bir kişiydi. İslami konulara hâkim ve gereğince yaşamayı kendisine şiar edinmişti. Kitap konusunda çok hassas davranmıştı. **"Kitabın ehline layık olduğunu"** söyler, herkese kitap hediye etmezdi. Hakk'a yürüdükten sonra kitaplarının büyük bir kısmı Sivas Kemâleddin İbn-i Hümam Vakfı Şemsi Sivâsî-Yurduna bağışlanmıştır.

Şiir yazanların asıl amacının kendilerini göstermek değil. Mevla'yı bildirmek olduğunu söylemiştir. Kendisi de zaman zaman şiirlerle anlattığı konulara renk katmaya çalışmışlardır. Kendi el yazısı ile tuttuğu notlar, sohbetleri ve nasihatların bir kısmı daha sonra İslâm ve Ahlâk adıyla yayınlanmıştır.

31.07.1984 yılında kan kanseri hastalığından Sivas'ta kendi evinde Hakk'a yürümüştür. Kabri mübarekeleri Sivas Yukarı Tekke kabristanında Hacı Mustafa Tâkî kuddise sırruhu'l-azîz Hazretlerinin kabri civarındadır.

B) ÂDAB-I MUÂŞERETİ

Eşlerin erkeklere verilmiş bir emanet olduğunu, Allah Teâlâ'nın zaman zaman onlarla bizi imtihan edeceğini hatırlatır; onlara karşı iyi muamele ile davranılması gerekliğini, yapabilecekleri hatalara karşı anlayışlı davranılması gerektiğini söylerdi. Kadınlara hep iyi muamele de bulunulması gerektiğini tavsiye ederdi.

Bu konuda şu Hadis-i Şerifi zikrederdi: **"Ailesinin huysuzluğuna sabreden erkeğe Eyüp aleyhisselâmın sabrından dolayı nail olduğu ecri. Kocasının huysuzluğuna sabreden kadına da Firavun'un haremi Asiye'nin nail olduğu ecir verilecektir."**

Daima çocukları ve torunları ile ilgilenir, onların Allah Teâlâ'ya kul, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ümmet olmaları konusunda son derece titiz davranırdı. Onlara bir arkadaş gibi yaklaşır, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin çocuklara olan sevgisini kendi hayatına aktarmaya çalışırdı.

Giyim konusunda son derece sade davranır, lüks ve aşırılıktan hoşlanmazdı. Elbisesinin temiz olmasına özen gösterir, genellikle lacivert

ve siyah renkleri tercih ederdi. Dışarı çıkacakları zaman pardösü giyerlerdi. Sohbetlerinde ısrarla tutumlu olmanın öneminden bahseder, israf yapılmasının haram olduğunu vurgularlardı. Ayrıca gerek sözlü gerekse yazılı olarak bu konuyu gündeme taşır, Müslümanların bu yasağı işlemelerinin önüne geçmeye uğraşırlardı.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin iyi bir takipçisi olan Hacı Hasan Efendi, su içerken kıbleye karşı döner, oturur ve suyu üç yudumda içerdi.

Çok az yemek yer, daha çok çorba türü yemeklerden hoşlanır, genel anlamda yemek ayırt etmezdi.

Daima tasarruflu olmak gerektiğini, tasarruflu davranan kimsenin sıkıntı görmeyeceğini söylerdi. Tutumlu olmanın tarifini de yapan Hacı Hasan Efendi, cimrilik ile tasarrufun karıştırılmaması gerektiğini belirterek derdi ki;

"Tasarruf ancak Cenâb-ı Hakk'ın inayet ve ihsan buyurduğu nimetleri herkes gibi evlat ve âyâli ile yiyip içmek, bulamayan muhtaçlara yardım ve Allah Teâlâ'ya hamd sena etmek ve ileride aile etrafına zaruret çektirmemek-suretiyle ihtiyaten tedbirli bulunmak, yoksa bütün bütün elde tutmak değildir."

Müslümanın kimseye muhtaç olmayacak kadar maddi gücünün olması gerektiğini, bunu sağlamanın en iyi yollarından birisinin ticaret olduğunu söylerdi. Kendiside ticaretle uğraşır, toptancılık yaparlardı. Ticari hayatını dürüstlük ve

güzel ahlâk ilkesi üzerine kuran Hacı Hasan Efendi, kimseyi incitmemiştir. **"Bizi aldatan bizden değildir."**düsturunca hareket eder; eksik tartı yapmaktan, aşırı fiyat artışı ile satış yapmak, bozuk malı sağlam göstermek gibi güzel ahlâka sığmayan yanlış davranışlardan son derece kaçınırdı.

B) DİNİ HAYATI

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetine son derece bağlı bir hayat yaşamıştır. Sünnetin büyük küçük şeklinde ayrıma tabi tutulmasını istemez, kendisi için böyle bir ayrımın söz konusu olmadığını söylerdi. Camiye sağ ayakla girer, sol ayakla çıkar; bununda çok önemli bir sünnet olduğunu söylerdi. Hiçbir zaman namazların sünnetlerini terk etmez, bunlara son derece önem verirdi. Allah Teâlâ'nın rızasını ancak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yaşadığı gibi bir hayatla kazanmanın mümkün olacağını söyler ve ona göre bir hayat yaşardı.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme uymanın bir Kur'ân emri olduğunu hatırlatır ve şu âyet-i kerîmeleri zikrederdi:

"Rasûl size ne verdiyse onu alın; size neyi yasak ettiyse onu almayın."[4] **"Allah Teâlâ'ya ve Rasûlüne itaat edin ki rahmete erdirilesiniz."**[5]

---

[4] Haşr, 7
[5] Âl-i İmran, 132

Hacı Hasan Efendi, gerçek saadetin ve mutluluğun ancak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yaşadığı gibi bir hayatla mümkün olabileceğini şu sözlerle dile getirirdi:

"Biz Müslümanlar hakiki bir nezahete, bir fazilete nail olmak istersek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin sünnetine, ahlâk ve âdabına riayetkâr olmaya çalışmalıyız."

Daima elinin altında bir Kur'ân bulundurur, sürekli Kur'an-ı Kerim'i okur, her gün muhakak hizip[6] okumayı tavsiye ederdi. Kur'an-ı Kerim'i okuyanlara gönül şifası olacağını söylerdi. Kur'an-ı Kerim'i tane tane ve yavaş yavaş okur; büyük bir huzur ve huşu içinde okunan Kur'an-ı Kerim'i dinlerdi.

Kur'an-ı Kerim ile bir hayat yaşamanın peşinde olan Hacı Hasan Efendi için şöyle bir olay anlatılır:

"Bir gün bir sohbet anında bir konu üzerinde ihtilafa düşülür. Hacı Hasan Efendi, hemen Kur'an-ı Kerim'i açar ve hiç sayfalamadan açtığı yerdeki ilgili ayeti göstererek konunun aslını ortaya koymuştur."

Hacı Hasan Efendi, sürekli abdestli gezer, abdestsiz yere ayak basmazdı. Bunun maddi ve manevi temizlik için gerekli olduğunu söylerdi. Namazlarını daima cemaatle kılmaya çalışırdı. Genellikle **Sivas Meydan Camii** veya **Sivas Ulu Camii**nde namazlarını kılmaya gayret eder:

[6] En az beş sahife

"Sivas'a gelip de Meydan Camii ve Ulu Cami-inde namaz kılmayanın aklına şaşarım” derdi.

Hacı Hasan Efendi namaz konusunda ise buyururdu ki;

"İslam dininde amellerin en üstünü namazdır.

Namazın gayesi Allah Teâlâ'yı zikir ve tefekkürdür."

"Namaz müminin miracıdır. Manevi yakınlığa sebeptir. İnsan namaz sayesinde ruhen yükselir; kalben açılmış olur. Kendinde pek güzel duygular meydana gelir."

Kabir ziyaretinin insana ahireti hatırlatacağını bunun ihmal edilmemesi gereken bir konu olduğunu hatırlatırdı. Özellikle Salih kulların kabirlerinin ziyaretiyle maddi ve manevi birçok faydanın hâsıl olacağını belirtirdi. Kendisi de özellikle şeyhi İsmail Hakkı Efendi Hazretlerinin kabrini ziyaret ederek, buna örnek olmaya çalışırdı.

İhramcızâde İsmail Hakkı Hazretlerinin kabrini ziyaret edeceği zaman büyük bir edeple, kabrin başucundaki Ulu Camiinin kapısından girer: ziyaretini yaptıktan sonra yine büyük bir edeple geldiği kapıdan çıkmayı tercih ederdi.

Hacı Hasan Efendi, mübarek geceleri bir fırsat olarak görür, onları gecesiyle ve gündüzüyle ihya etmeye çalışırdı. Gündüzlerini oruçlu, gecelerini ibadetle geçirirdi. **"Gündüzü sâim ge-**

cesi kaim"[7] olacak şekilde bu günlerin ihya edilmesi gerekliğini vurgulardı.

Sürekli olarak Pazartesi ve Perşembe günlerini oruçlu geçirir, Muharrem ayında ve kandil günlerinde oruç tutmayı tavsiye eder; kendisi de böyle davranırdı. Orucu: **"Nefsin tezkiyesine, sabra alışmasına, iradenin terbiyesine ve cismin sıhhatine hadim"** olarak değerlendirirdi.

Üç defa hacca gitmiştir. Hacca giderken kimseye yük olmamak için bol para alınmasını, çok daha sabırlı hareket edilmesini ve hac arkadaşının çok titiz, seçilmesi gerektiğini söylerdi. Hac ibadetin şartları ile ilgili olarak gerek yazılı gerekse sözlü uyarılarda bulunurdu.

Kutsal mekânlara saygılı davranır, oralara olan sevgisinden ve İhramcızâde İsmail Hakkı Hazretlerinin **"Mekke ve Medine'yi burası (Sivas) yaptık"[8]** kelâmından dolayı **"Evladım! Biz her zaman Mekke ve Medine'deyiz!"** derdi.

---

[7] Gündüzü oruçlu, gecesi niyazlı

[8] Tasavvufî terbiyede Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetini yaşamak ve yaşatmak ile o mekân Medine kabul edilir.

C) TASAVVUFÎ HAYATI

Askerliğini İstanbul'da Selimiye kışlasında yaptığı sırada (Tokat mebusu) hulefayı Nakşibendiye'den Seyyid Mustafa Hakî kaddese'llâhü sırrahu’l-aziz Efendi'ye[9] intisap etmiştir. Burada hem vatanî görevini hem de ilmî ve dinî çalışmalarını beraber yürütmüştür.

Hacı Hasan Efendi, Tokatlı Mustafa Hâkî kuddise sırruhu’l-azizden ilk dersini alırken, önce kalbden ders tarif edilmiş. Fakat aynı mecliste Tokatlı Pir kemâlatının ulviyyetine istinaden dersi letâiflerden haps-i nefese geçirerek bir nefeste sıra ile 3—5—7— 15— 21 adetlerine sıra ile yükselterek seyri sülûkün hakikatini ikmâl ettirmiştir. Yani ilk dersi verilip ve alındığı anda sülûkü ikmâl ettirilerek kâmil mertebeye ulaşmıştır.

Mürşidinin Hakk’a yürümesinden sonra Sivas Mebusu Hacı Mustafa Takî kaddese'llâhü sırrahu’l-aziz Efendi'den,[10] İhramcızâde İsmail Hakkı

---

[9] (Doğum: r: 1272/m:1855-1856; Hakka yürüyüşü: 15 Kanunisâni Perşembe 1336/m: 15 Ocak 1920)

[10] (Doğum: r: 1289/m:1873; Hakka yürüyüşü: r:1 Ağustos 1341/1 Ağustos 1925 Cumartesi)

Efendi ile beraber, Ürdünlü Konağında zahirî edep usûl gereği sülük [11] çıkarmıştır.

1925 yılında Takî Efendi'nin Hakk'a yürümesiyle İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak kaddese' llâhü sırrahu'l-aziz Efendiye[12] ihvan olarak ilk intisap edendir.

Şeyhine hizmet etmek için Sivas'a hicret etmiş ve birçok hizmette bulunmuş, İhramcızâde İsmail Hakkı Efendinin sırdaşı, yakın arkadaşı ve onun dar zamanlarında gönüldaşı olarak destek vermiştir.

Hakk'a yürümesi üzerine Seyyid Osman Hulusi Efendi Hacı Hasan Efendinin tasavvuftaki halini şu şekilde beyan etmiştir.

Ol halkı hasen hulki hasen ismi Hasan 'dı
Allah idi arzusu ne sen ne bendi
Üç mürşide hizmet eyledi feyz-i nazar aldı
Ahlâk-ı pesendidesi hep hulki hasendi[13]

---

[11] Kemâlat ve velâyet derslerine başlamak ve geçmek için geçirilen halvetli zikir

[12] (Doğum: r:19 Haziran 1296/m:01 Temmuz 1880; Hakka yürüyüşü: 02 Ağustos 1969)

[13] Yaratılışı güzel ahlakı güzel ismi güzel (Hasan)'di
Allah idi arzusu ne sen, ne bendi
Üç mürşide hizmet eyledi feyz-i nazar aldı
Beğenilmiş ahlak-ı hep güzel yaratılışındandı

D) TASAVVUFÎ ŞAHSİYETİ

Hacı Hasan Akyol Efendi ihvan arkadaşları arasında ârif-i billahlardan sayılır, edep irfan yönünden hiçbir kimse onun önüne geçirilmezdi. Onun bu hali o kadar ileri gitmiştir ki, yüksek seciyesini bilenler kelâmlarında bu durumu itiraf etmekten kendilerini alamamışlardır. Bu duruma en güzel örnek şeyhi Gavs-ül âzam Hacı İsmail Hakkı kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz Efendinin Hakk'a yürümesinde şahit olunmuştur.

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi Hazretlerinin son eşi **Hafızanne** evin hizmetine bakmakta olan Şen Mehmet Veli ile Hacı Hasan Efendi'ye,

"Gelsin ihvana sahip olsun, hatm-i hâceyi de okutsun" diye haber göndermesi üzerine; Hacı Hasan Efendi'nin kelâm-ı şerifi,

"Efendi canım! Bizim değil Efendi'nin oturduğu yere oturmak, onun ayağını bastığı yere ayağımızı basmaya hicap ederiz" olmuştur.

Yıllar geçmiş olsa dahi şeyhine olan edebini hiçbir zaman kaybetmemiş bugün bize örnek olacak edeb-i kemâlatını ızhar edecek şu manidar sözlerini hatırlamak yerinde olacaktır.

"Efendim! Allah Teâlâ hayırlı ömürler versin, ama dünyanızı değiştirince sizi de İhramcızâde Efendi Hazretlerinin kabrinin yanına defnedelim" diyenlere

"Siz ne söylediğinizi bilmiyorsunuz galiba! Ben nasıl olurda efendimin yanında ayaklarımı uzatıp yatarım."cevabını vermiştir.

Şeyhine olan bu bağlılığın neticesi olarak ulaşmış olduğu yüce mertebesini İhramcızâde İsmail Efendi O'nun hakkında:

“Hacı Hasan’dan daha yaşlı ihvanımız yoktur, sıddığımızdır. Biz tarikatın kendisi isek Hacı Hasan'da bu tarikatın kapısıdır.. Biz ondan razıyız O da bizden razıdır.” buyurarak onun kemalatını ihvana haberdar ederdi.

Kısaca örneklerini verdiğimiz Hacı Hasan Efendiyi tanımak için âriflerin hakikatini bilmemiz gereklidir. Bu şekilde onlar hakkındaki;

[Tevhide tanıklık etmenin hakikati, bizzat Allah Teâlâ'nın şahitlik etmesidir. Tevhidin hakikatlerine dalan ârifler Hakk’ın hakikatlerine yönelip O'nda gerçekleşmişler, mahlûkatla ilgileri kesilmiş, Hakk'a bağlanmışlar, O'nunla olan ilgilerini tamamen düzeltmişlerdir. İşte onlar ümmetin efendileridir. Onların hallerini bildirmek, başkası için güçtür. Kendilerinin de kendi hallerini bildirmeleri, yine güçlükten uzak değildir. Hakk ile münasebetlerini düzeltmekle makamları sağlamlaştırmışlar, fakat kendilerine gelen ilhamlar, ilâhî sırları da halktan gizli tutmuşturlar. Onlar Allah Teâlâ’nın hüccetidir ve kulların

barınağıdır. Dereceleri, her dereceden üstündür. Çünkü onlar, huzura varmak için yola çıkmışlardır, huzurdan ayrılıp şekillere gelmezler. Sadece bir farzı yapmak, bir müridi yetiştirmek, sülük eden bir müride yol göstermek için gelirler. Bunlar tasavvufta temkine istikamet erbabıdır. Bütün sülük hallerinde bunlar önderlerdir.][14]

[Allah Teâlâ onları seçmiş, kendisini birlemenin hakikatleriyle nimetlendirmiş, münacatıyla onları desteklemiş, onlara özel lütuflar ihsan etmiş, aşkını onların kalbine düşürmüştür. Onları kendisi için seçtiği işte kullanmış, onların kalplerini kendini anmak için seçmiş, ruhlarını aşkıyla temizlemiş, onları kendisine yaklaştırmış, lütuflarını onlara boşaltmış, kelâmını onlara lütfetmiş, onların dillerinden hikmetler söyletmiştir. Kendisinden başka her manayı onlardan kaybetmiş, onları kendisi için kendisiyle yönetmiştir. Onların delili, güdücüsü, kumandanı, eğiticisi kendisi olmuştur. İşte Allah Teâlâ'nın velilerine özgü kıldığı, dostlarını mesud ettiği lütuf budur. Onları kendisine kavuşanların temizliği ile süslemiş, korunanların korunması ile korumuştur. Onları kadim gaybında seçmiş olduğu kimselerden yapmış, sevgisine uygun işlerde kullanmış, kendisine yaklaştırmış, kendisiyle ülfet ettirmiştir. Onları zahiren delillerle de koruyup desteklemiştir ki onlar, yeryüzünde Hakk'ın feneri, gökyüzünde meleklerin önderi olsunlar. Onlar, Allah Teâlâ

[14] (Muhammed ibn-i Hüseyin es Sülemi, 1981), 123

aşkıyla doludurlar, her şeyi bırakıp yalnız O'na bakmaktadırlar. Bir insan tüm Allah Teâlâ için olmadan, Allah Teâlâ onun için olmaz. Onlar Allah'ın, kendisiyle ve kendisi için seçtiği kulları ve ülkeler için temizlediği insanlardır. O onların dostu, arkadaşı, sohbet edeni, kalblerinin nimeti, gözlerinin nurudur. Onların bedeni gerçi halk iledir, ama ruhları halktan uçmuştur, melekût âlemini dolaşmaktadır. Onlar halkın lâmbaları, sıdk ehlinin sevinç kaynağıdır.

Allah Teâlâ, dostlarını v*e* kendisine ibadet edenleri aziz kıldığı şeyle aziz kılmış ve bu yüce zümreyi yaratıklar arasında seçip kendisine özgü kılmıştır. Bunlar yüzünden sevgili Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi dahi;

“Ey Muhammed bu Suffa halkı, benimdir, ben de onlarınım V*e* ben seninim, sen de benimsin. O halde sen **benim olan ile beraber ol, şu kimse ile olma ki ne sen onunsun, ne de o, benimdir.”** yüce kitabında buyurdu ki;

"Sabah akşam, sırf O’nun rızasını isteyerek Rablerine yalvaranları kovma."[15] ve buyurmuş: **“Sabah akşam, sırf O'nun rızasını dileyerek Rablerine yalvaranlarla beraber oturmağa nefsini alıştır."**[16]

Allah Teâlâ bu zümreden hep işaretlerle (**şunlar ki, onlar ki** şeklinde) söz etmiş, insanlardan ise açık olarak bahsetmiştir. Bu zümrenin makam-

[15] En’âm, 52
[16] Kehf, 28

larını ancak veliler ve seçkinler bilir, başkası bilemez. Bunlar Allah Teâlâ'yı seven insanlardır.

Onların gönülleri Arşa bağlıdır, bedenleri yalnızlığa, sevgi ağacı kalplerine dikilmiştir. Halk arasında işaretleri câsusedir? Onların tavanı gök, ateşleri güneş, lâmbaları ay, dostları marifet, arkadaşları Rabb'dır. Halk bunların makamlarına erişemez. Allah Teâlâ'ya karşı muameleleri aşktır. Halk ise Allah Teâlâ'ya amel ile muamele eder. Bu zümre Rabb'den Rabbe bakarlar. İnsanlar ise amelden Rabbe bakarlar.

Bu zümre Allah Teâlâ'dan başkasına aldırmaz, Ondan başkasını sevmez. Baksana sarhoşluk derecesine varan kişi, utanmayı arlanmayı bir kenara atar, evde olan hiçbir şeye aldırmaz olur. Onun kalbi uçucu, bedeni gidici, ruhu koşucudur.

Bu zümrenin nefisleri dünyada, kalpleri ukbada, ruhları Mevladadır. Bu zümre hesaptan değil mahcupluktan korkarlar, Bu zümre imtihan köprülerinden geçip mihnet sergileri üstünde durmuşlar, kerem diliyle kendilerine hitap edilmiş. Behâ tacı giydirilip safa sergisinde oturtulmuşlardır. Dünyayı ve içinde bulunan her şeyi unutmuşlardır. Bunların gönülleri hasta, tasaları uzundur, Allah Teâlâ ile gizli konuşurlar. Eğer kul kimin kulu olduğunu bilse sevincinden ölürdü.][17]

[17] (Muhammed ibn-i Hüseyin es Sülemi, 1981), s.134-135

Nasrâbâzî'den soruldu ki

“Neden Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem mârifet üzerinde az konuştu?

“Mârifette kemale ermişti. Bir şeyde kemale eren, o hususta az konuşur, dedi.”[18]

Bu sözden anlaşılıyor ki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bütün hal ve hareketlerinde âriflerin hallerini bulmak mümkündür. Onun için Allah Teâlâ’nın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme uymadaki emri bu sebepledir. Yani uymak ile kavuşulan hal zahmet ile kavuşulacak halden daha kolay ve doğruluk açısından daha isabetlidir.

Allah Teâlâ, kendisini birleyenleri, Rablığını tanıyanları şu sözüyle belirtmiştir:

“Kendisinden başka ilâh olmadığına bizzat Allah, melekleri ve adaletli davranan ilim sahipleri tanıklık etmiştir”[19]

---

[18] a.g.e., s. 140

[19] Âl-i İmran, 18

HASENÎ HATIRALAR

Hacı Hasan Akyol Efendi hakkında daha önceden hazırladığımız Gavs-ül Âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Sivasî ve İlm-i Ledün Sırları ve Türkelili Mevlana Küçük Hüseyin Özdemir Efendinin kitaplarından derlenmiştir.

*** Türkelili Mevlâna Küçük Hüseyin Efendiden dinlediklerimi aktarıyorum Hacı Hasan Efendim hasta yatağında demiş ki:

"Şeyhimin haber ettiği sözü Allah Teâlâ veli kullara geçmiş nebilerin velilerin sesini duyuracak dediği sözü, şimdi bize Allah Teâlâ'nın lütfu ile şeyhimin sesini duyuyorum" diyen mürşidim Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim hastaneden Sivas'a getirileceği gün yanındaki Doktor Mustafa'ya demiş ki:

"Mustafa Efendi uçağa beni götürecek arabayı Fatih semtinden götür." dediği sözünü yerine getirdi. Arabayı peşimden arabası ile takip eden Hacı Selman Hacı Mehmet ve gardaşı ve Taş-

köprülü Hacı Nuri Hafız ve biz arkada arabasının içinden gördük. Yattığı yerde arabanın içinde elini kaldırdı. Tokatlı Hacı Mustafa Haki kaddese'llâhü sırrahu'l-azizi ilk şeyhini ziyarette:

"Rabbim lütfetti dünya gözü ile şeyhimi gördüm", ve yine şeyhimizden duyduğum hadisi şerifide **"kabrimi ziyaret edeni görürüm üzerime salavât vereni duyarım"** demiş.

"Allah Teâlâ'nın veli kulları kabri başında ziyaretçisine kandil gibi bakar" diyerek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz güneş gibi görür sözlerini vefatından 40 gün önce Sivas'ta vekâlede buyurduğu sözlerine 15 yıl sonra inancımız ziyade oldu. Elhamdüli'llâh."

***

"Namazda tahiyatta "essalamün aleyna ve ala ibadillahin salihin" derken her namaz kılan halkın yolladığı bu selamdan her kim bahrement olmak dilerse merd-i Salih olsun. Yoksa bu faziletten mahrum kalır. Dikkat ediliyor mu? Teşehhütteki vacibattan **"essalamü aleyna ve ala ibadillahin salihin"** buyuruları bu lafzı mübarek dergayi birgirandan atayâyı sübaniyeden kendilerine bağışlanmış cevami-ül kelamı ahmediye cevahirlerinden biridir. Bu lafızlar ise melakeyi kirâmın hepsine şamil olduğu enbiyayı gibi."

***

Hacı Hasan Darendevî Efendim bir sohbette buyurdu ki:

“Hacı gardaş bu güne kadar Hakk’tan ayrı halim olmadı. Bu halimi bilende olmadı. Allah Teâlâ başımdaki saçlarım teli adedince sırlarını keşfedecek zekâ akıl verdi. Bu güne kadar bizi şeytan görmedi. Salih kulları Allah Teâlâ hıfz eyledi” diyen mürşidim efendim Salihliğini böyle aşikâr edip, dedi ki:

“Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“ Miraçta öyle makama erdirildim ki kâinatın kaderini yazan kalemin gıcırtısını duyuyordum” buyruğunu duyurdu ve dedi ki:

Allah Teâlâ:

“Habibim hiç bir nebiye nasip olmayan lütfum sana nasip oldu. Fakat sen birde ümmetini araya koydun. Müsterih ol ümmetinin Salihlerini de nebilerimle bile namazda andırdım” buyruğunu duyuran mürşidim Hacı Hasan Darendevî efendimin nebilerle bile namazda anılan Salihlerden olduğuna inandım. Elhamdülillah.

***

Hacı Hasan Darendevî kaddese’llâhü sırrahu’l-aziz efendimi son zamanlarına yakın bir ziyaretimde dedi ki:

“Şeyhim ahrete göçtü. Fakat ölümsüz muhab-

bet bıraktı. Muhabbet ile yolum Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ulaştı. Ravzasında ruhum hoş oldu. Hıfzediyorum, gördüğünüzde inancınızdan utanacaksınız, sözler ile kişiliğine tanık tanıyamadığını aşikâr etti. Bir gün buyurdu ki:

“Hacı gardaş senden evvel ruhun geldi, peşinden rahat geldin. Bu matlupsuz ziyaretlerinle bizi memnun ettin, biz de size şeyhimi duyduğum ilmi, ameli ve edebi haber ettik. Aramızda gizli sır kalmadı. Her mürşit müridini mahşerde şeyhine getirecek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem havz-u başında cem olacağız. Cennette cemale şeyhimizle beraber tevhit sesleri ile gideceğiz. İhvan sırat görmez” diyen Allah Teâlâ’nın halifesinin halifesi olan mürşidim efendim Sivas’tan İstanbul’a hastaneye gitmeden 5 gün evvel ziyaretimde dedi ki:

“Sinop’tan geldin değil mi? Güzel ettin Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimiz buyurdu ki:

“Amcası Abbas radiyallâhü anh sabah akşam bu duayı yapmamı istedi:

“Ya Rabbî! İmanımı hıfz et, dünyamı mesut et. Ahretimi mamur et.” sonra hasta yatağında buyurdu ki:

“Rabbim Allah hakkan, resulum Muhammed nebiyyan, kitabım kuran, dinim İslam, Allah imanımız hıfz eyleye”

“Hacı gardaş burada işin bitince Sinop’a kö-

yüne gidersin, değil mi? dünyaya her gelende burada işi bitince asıl köyüne gider." devamlı hizmetinde olan Hacı Sabit efendiye **'sabah oldu mu?'** demiş **'imsak'** deyince yattığı yatakta niyet ederek duvara ellerini sürüp teyemmüm etmiş.

"Sabit bülbül gülü bekler durur, fakat bülbül uykuya varınca gül açar, uyanır gülü görür, ağlar dil döker uçar döner döner durur," demiş ve namaza durmuş. Kendini semada döner görmüş. Uyandığında vuslata eren tebessümle hoşluğunu aşikâr eden babasına kapanmış sıcacık yüzüne bakmış ağlamış durmuş. Taziyeye gittim. Hacı Sabit Efendi yastığı altına yazıp bıraktığı vasiyet mektubu [20] gösterdi.

***

Hacı Hasan Darendevî Efendinin oğlu Haki Efendi anlattı.

"31.07.1984 senesinde babam Hakk'a yürümeden birkaç gün önce Hulusi Efendi ziyaret niyetiyle Sivas'a geliyor. Ben dükkânda otururken babam telefonu çaldırdı yukarı çıktım, bana sordu ki;

"Seyyid geldi mi?" Ben cevap veremedim dükkâna indim, baktım ki, Hulusi Efendi dükkânda oturuyor. Hemen Hulusi Efendi ile babamın yanına çıktık. Babam dedi ki;

---

[20] Mektuplar Bölümünde yazılıdır.

“Şeyhimle görüştüm bendeki emaneti teslim al.”

Hulusi Efendi büyük bir yükün altına girmiş bir insan gibi, babamın ayaklarına uzun süre kapandı ve bende kaldıramadım. Nureddin Ağabey geldi onu bir odaya geçirdik. Hulusi Efendinin cezbeli hali geçti ve

“Ya Rabbi Hacı Hasan Ağamın önüne bir adım atmadım, sözüne bir söz katmadım” dedi ve ağladı, Bayram Ali’nin evine gittiler.

***

Seyyid Osman Hulusi Efendiye gittim buyurdu ki:

“Bu güne kadar hatim okutan okutacak, tevhid çeken çekecek. İhvan sülûk dersini ehlinden belleyecek. Tarikatımız Nakşibendî Halidî Hakî. Hacı Hasan Ağamın edebi düzeni devam edecek.”

***

1989 da umre hacımızda Seyyid Hulusi Efendi Harem-i Şerif’de altınoluk karşısında direğe yaslandı. Direğin arkasındaydım sözlerini tam duydum. Elhamdüli’llâh. Dedi ki:

“Namazın asıl farzı ikidir. Sağır için el kaldırmak ağma için sesli tekbir almak. Bu Mekke halkı çoğu bedevi, imamları mezhebleri şâfi, Medine halkı çoğu vahhabî mezhebleri imam-

ları vahhâbidir. İmamlarına uyarız cemaat oluruz. 4 mezhebe itikat ederiz mezhebimiz Hanefi amelinden zerre taviz vermeyiz. Şafiler gibi fazla el kaldırmayız, malikiler gibi imamdan ileride cemaat olmayız, dedi.

Medine'de Ebûbekir kapısı önünde dedi ki: **"şeyhimle burada böyle beraberdik şeyhim dedi ki:**

Hacı Hasan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ravzasındayız torunu da yanımızda, mahşerde böylece Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem havz-u başında böylece cem olacağız. Cennete cemale beraber gideceğiz. Dedi kollarını açtı.

"Böylece beraber gideceğiz" dedi.

***

Seyyid Hulusi Efendi 1989 da umre haccımızda Hacı Hakkı Tunc'da yanımızda

"Hacı Hasan ağamla iki tende bir can idik, halen beraberiz" sözünü Hakkı Koçer'e demiş ki:

"Bu yıl umre Hacılığımda Hacı Hasan ağamla hep beraber oldum" demiş 1990 da umre haccımızda beraber olduğumuz Hacı Hakkı Koçer umre haccına gelirken Hulusi Efendiye ziyarete gitmiş merdiven başında iken Doktor Metin ziyaret yasak dediği sesini hasta yatağından duymuş.

"Hacı Hakkı gel" demiş. Hacı Hakkı Koçer, Hacı

Hasan Efendiye saygılı diye Hacı Hakkı Koçer'e saygısızlık eden Doktor Metin'e Hulusi Efendi demiş ki:

"Metin Hacı Hasan ağamla biz et kemik gibiyiz eti kemikten ayıramazsınız" demiş.

Bir yıl evvel Medine'de Kuba mahallesinde Hafız Hacı Ahmed'in evinde Hulusi Efendi sohbette Hacı Hasan Efendiye ziyarete gitmeyenleri Hacı Mühyiddin ve arkadaşlarının şeriatsızlığını duyurdu. İsmen yerdi Hacı Hasan Efendiye saygılı olan Hacı Ahmed Turan'ı Ankara hatim hocasıydı, diye edebini övdü, son deminde Mürşidimizle görüştüğünü hatırlattı. Meğer Mürşidimiz hayatta iken bir gurup ihvan Sivas'a gitmiş Hulusi Efendiye seyyidliğini yazdığı beytlerini hatırlatmışlar. Mürşidimize şeyhliği Hulusi Efendiye ver demişler Mürşidimiz demiş ki:

"Gardaşım! Şeyhliği kişiden almadık" demiş Hulusi Efendi Sivas'a gitmiş Efendiden özür dilemiş.

Mürşidimizin gavs-ul azam olduğunu sözlerinin vahiy olduğunu aşikâr eden beyitler yazmış Darende'den bir gurup aynı kişiler bu defa Hacı Hasan Efendiye gitmişler Hulusi efendiye biat etmesini söylemişler. Bir ziyaretimde mürşidim Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim dedi ki:

"Geçen ay Darende'den bir gurup geldi, dedik ki **siz işinize gidin, Darende'ye tarikatı biz getirdik Seyyid seyyidliğini bilir, dedik**" dedi.

Başka bir ziyaretimde kendi ziyarete gelen iki kişiye dedi ki:

“Siz niyet ettiğiniz yere gidin bizi aşikâr görecek gözünüz varsa görünüz” diye sitem etti.

Başka bir ziyaretimde dedi ki:

“İstanbul’dan iki kelle geldi, Darende’ye gönderdik.”

“Geçen hafta İstanbul’dan iki ihvanımız sizi de tanıyorlar birisi imam oldu namaz kıldık, dedim ki muttaki imam[21] peşinde namaz kılmak nebi peşinde namaz kılmak gibidir” dedi. Daha evvelce bir ziyaretimde mürşidim Hacı Hasan Darendevî kaddese’llâhü sırrahu’l-aziz efendim dedi ki:

“Hulusi’yi gördün mü?

Ah! Babasını görseydin Hatib Hasan diye bilinirdi. Fakat ahret gardaşı olduk. En efdal ibadetin tefekkür olduğunu ahretten haber getirdi.” Dedi.

***

Mürşidim Hacı Hasan Darendevî kaddese’llâhü sırrahu’l-aziz efendim “1980 yılında Hacı Hasan kaddese’llâhü sırrahu’l-aziz Efendiyi, Hulusi Efendi onsekiz arkadaşıyla ziyarete gitti. Hacı Hasan Efendi, Hulusi Efendiye hitaben;

---

[21] İstanbul Sultançiftliği halifesi ve hatim hocası Nuri Efendi hakkında söylenmiştir.

“Seyyid mahşerde toplandığımızı gördüm, ben bir yüce kişiye sarıldım, sende bizim eteğimizden tutundun” dedi. Hulusi Efendi;

“Tarikatta tevhit öncümüzsün, başka kime sarılayım” dedi ve ağlamaya başladı, arkadaşları da ağladılar.

***

Bir gün Efendi Hazretleri abdest alırken Hacı Hasan Efendi, sabuna ihtiyaç olduğunu fark etmiş, acele bir tane sabun yerine bir koli sabun getirmiş. İhramcızâde İsmail Hakkı Hazretleri bu davranışa memnun kalarak;

“Gardaşım! Sabunun bereketli olsun” Hacı Hasan Akyol şeyhinin sözüne intisap ederek sabunları eve götürmüş. Hanımı da eve biri hediye getirse, devamlı olarak ona karşılık bu sabunlardan verirmiş. Komşularından biri durumu fark etmiş.

“Hanım senelerdir, bu marka sabunu nereden buluyorsun?” demiş. Hacı Hasan Akyol’un hanımı;

“Bizimki bir sabun getirdi, ondan veriyorum” Komşuya halin aksettirilmesi bereketi ortadan kaldırmıştır. Akşamleyin Hacı Hasan Efendi duruma vakıf olunca,

“Niye söyledin hanım, bu böyle daha çok giderdi” demişler.

*** Hacı Hasan Efendi, hanımı ile 45 sene evli-

liğinde bir huzur bulamamış artık, Efendi Hazretlerine gelip şikâyet etmiş.

“Efendim 45 senedir ben sağa gitti isem, o sola gitti bir huzurum yok” demiş. Efendi Hazretleri;

“Gardaşım! Bizde senelerdir aynı haldeyiz.” Dediğinde Hacı Hasan Efendi şikâyetinden vazgeçmiştir.

*** Hacı Hasan kaddese’llâhü sırrahu’l-aziz Efendi, Seyyid Osman Hulusi ve Bedreddin Efendilere buyurdu ki;

“Efendim dedi ki; **Benden sonra harîfîler** [22] **çok olacak.”** İlave olarak Hacı Hasan Efendi de, Seyyid Osman Hulusi Efendiye tekrar buyurdu ki;

“Bizden sonrada, hurâfîlar [23] **çok olacak, bu listeye kayıt olma.”**

*** Türkelili Mevlâna Küçük Hüseyin Efendiden dinlediklerimi aktarıyorum.

Hacı Hasan Efendimizin evine gittik. Sabah kahvaltısını yaptık. Buyurdu ki; **“Şeyhimizi ziyaret ettiniz mi? Öyle ise, bizde şeyhimizden haber ederiz.”** dedi. Çay içerken ilâveten buyurdu ki;

“Şeyhim iki cihanın kutbu idi. Şeyhimle 43 yıl beraber oldum iki tende bir can idik. Halen de beraberiz. Şüphe edenler bende, bir yara açsınlar Şeyhimin kabrini de açıp baksınlar. Şey-

[22]— Sahte şeyh tipi adamları.
[23]— Uyduruk tarikat ehilleri; tahrif edilmiş tarikât zihniyetine sahib kişiler.

him kabrinde hay (diri) duruyor. Aynı yarayı Şeyhimde görürler.

"Her nebinin yardımcısı bendesi vardı. Musa aleyhisselâmın gardaşı Harun aleyhisselâm. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bendesi Ali kerreme'llâhü vechedir. Her asrın halifesinin de varisleri halifeleri vardır. Bizde şeyhime ihvan olduk, hem de bendesi olduk, duyduklarımı duyurmaya vesile olduk.

"En ziyade acıdan yara, dil yarasıdır. Her yaranın tedavisi vardır. Dil yarası mahşerde mahcupluktur.

"Şeyhimin anasının abdestsiz emzirmedim, sözünü hatırlattı dedi ki:

"Benim anamda zamanı hanımların sultanıydı. Abdestsiz emzirmemiş. 12 yaşımda namaza başladım 22 yaşımda ihvan oldum 27 cüz Kur'an-ı Kerimi hıfz-u Kuran oldum. Anam dedi ki:

"Oğul vasiyetim var. Bu hanemizden üç müderris yetiştiğini, dedenden duydum. Bu hanemize haram girmemiş. Bu görev size düştü," dediğini sohbette bize duyuran Mürşidimin halifesi mürşit olduğunu bize duyuran şeyhim Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim dedi ki:

"Bugüne kadar şüpheli yemedim, anamın yanında mahşerde mahcup olmayacağım. Şeyhimden duyduklarıma ilave yapmadım. Mahşerde şeyhimin yanında mahcup olmayaca-

ğım,” dedi.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Sülûk gören azab görmez, mahcupluk vardır.” buyruğunu şeyhimizden duyduğumu tekrar duyurdu.

“Bizden sonra Allah Teâlâ’nın halifeleri varislerimiz olur, ilhamla doğruyu haber ederler.” “Sülûk gören azap görmez fakat mahcupluk vardır.” Mahşerde mahcup olmayacağım. Şeyhimin sözüne söz katmadım, ilaveyi kelam yapmadım, duyduklarımı duyurmağa vesile oldum.

Hacı Gardaş! Bu matlupsuz ziyaretlerinle bizi memnun ettin. Bizde size Şeyhimizi anlattık. Zamanımızın kutbunu tanımaktan büyük bir nimet olmaz. Şeyhimden duyduğum, yakınlığı ziyade edecek amel, edep, hayâ, feraseti aşikâr ettik. Aramızda gizli sır kalmadı. Herkesin sevdiği ile beraber olacağı berzahta, mahşerde ve Havzı Kevser başında cem olup cennette cemâlu’llâh’a tevhid sesleriyle koşarak gideceğiz ve beraber olacağız. Rasûlüllah sallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Biz nebilerin aşikâre mucizeleri ile Hakk’taki mertebemiz artar. Bizden sonra Allah Teâlâ’nın yeryüzünde veli kulları olur, gizlilikleri kadar yakınlıkları ve mertebesi artar.”

Hacı Hasan Efendim bu söze ilâveten buyurdu ki;

“Eğer biz durumumuzu aşikâr etseydik kapımızda onbeş gün bekler yüzümüzü görmeden giderdiniz, Efendi Hazretlerinin durumunu siz düşünün.”

HACI HASAN EFENDİNİN HADİS MECMUASI

Hacı Hasan Efendi, Mustafa Taki kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz Efendinin **"Kırk Hadis"** isimli çalışmasını istinsah ettiği el yazması eserine ihvanlardan bazılarının isteği üzerine eklediği Hadisi Şeriflerden oluşan bir mecmuâdır.

Bismillahirrahmanirrahim

1— **"Vatan sevgisi imandandır."**

2— **"Kalbin şifa ve cilası Kur'an-ı Kerim okumaktır."**

3— **"Kalbin cüret ve kuvveti imanın sağlamlığındadır."**

4— **"Âlimin uykusu, cahilin ibadetinden hayırlıdır."**

5— **"Hayâ ki (utanmaktır), imandan bir şubedir."**

6— **"Allah Teâlâ'nın sevdiği, istediği, razı olduğu Kur'an ahlâki ile ahlâklanınız."**

7— **"Boş sözden yüz çevirmek sükût, bir hikmettir."**

8— **"Barışık olmak hükümlerin efendisidir."**

9— **"Sizin biriniz su içtiği vakit su kabının içine solumasın."**

10— **"Yemekten önce el yıkamak fakirliği ve yemekten sonra el yıkamak kahrı giderir."**

11— **"Biliniz ki amellerinizin en gözdesi namazdır."**

12— **"Sizin biriniz esnediği zaman elini ağzının üstüne koysun."**

13— **"Allah Teâlâ'nın size haram kıldığı şeyde şifa yaratmamıştır."**

14— **"İlaçların en iyisi Kur'an-ı Kerim'dir."**

15— **"Hikmet müminin yitik malıdır. Onu nerede bulursa alır."**

16— **"Halka şükretmeyen Hakk'a şükür edemez."**

17— **"Akıl ile hareket edenler doğruyu bulurlar."**

18— **"Halka yemek ikram ediniz ve hoş söz söyleyiniz."**

19— **"Önce selam veriniz, sonra konuşmaya başlayınız."**

20— **"Zahmet ve meşakkat rahmet vesilesidir."**

21— **"Sağlığınızın devamı ve afiyetiniz için daima duada bulununuz."**

22— **"Cennet annelerin ayaklarının altındadır."**

23— **“İlim nur gibidir, ondan mutluluk hâsıl olur.”**

24— **“Halka ikram et ki, ikram göresin.”**

25— **“Eğer bir zalime layık olduğu akıbeti göstermezsem zulüm edici olurum.”** (Hadis-i Kudsi)

26— **“Anne rahminde takdir olunan şey elbette meydana gelir.”**

27— **“Gıybet eden ve gıybet dinleyen günaha ortaktır.”**

28— **“Vicdanını rahatsız eden ve sıkan şeyi terk et.”**

29— **“Dünyada garip veyahut geçen bir yolcu gibi ol.”**

30— **“Elbette Kostantiniyye (İstanbul) feth olunacaktır. Onun komutanı güzel komutandır. Ordusu da övülmüş bir ordudur.”**

31— **“İnsan sevdiği ile beraberdir.”**

32— **“Misvak hem ağzı ve dişleri temizler hem de Hakkın rızasını insanın kalp gözünün açılmasına sebep olur.”**

33— **“Sefer ve seyahat ediniz ki, sıhhat ve rızkınız da genişlik olsun.”**

34— **“Hikmetin başı Allah Teâlâ'dan korkmaktır.”**

35— **“Mümin kılıcıyla, diliyle çaba ve gayret gösterendir.”**

36— **“İslam ibadetler ile anlaşılır ise de iman kalp işidir.”**

37— **“Dünyaya sevgi duymak, her hatanın başıdır.”**

38— **“Kanaat tükenmez bir maldır.”**

39— **“Çok gülmek kalbi öldürür ve yoksulluğa sebep olur.”**

40— **“Sadakanın en üstünü doğru sözdür.”**

41— **“Yalnızlık kötü arkadaştan hayırlıdır.”**

42— **“Babanın kendi çocuğuna duası rasülün ümmetine duası gibidir.”**

43— **“Tavla oynayan kimse elini domuz etine batırmıştır.”**

44— **“Pişmanlık tövbedir.”**

45— **“Doğru söyle, her ne kadar acı olsa da.”**

46— **“Allah Teâlâ, müminin kalbine bakar.”**

47— **“Ya ze'l-celali ve'l-ikram” diye dua ve yalvarma gereklidir, ona devam ediniz.”**

48— **“Allah Teâlâ’nın nimetine hamd etmek, o nimetin kaybolmasına engeldir.”**

49— **“Bir müslümanı aldatan, bir müslümana zarar veren, yalan ve hile ile hareket eden bizden değildir.”**

50— **“İnsanların kerameti dinindedir. Mutluluğu ise aklına göredir.”**

51— **“Ateş odunları nasıl yiyip yakıyorsa haset**

de insanın iyiliklerini öylece bitirir.”

52— **“Arap kavmini üç şey için seviniz: Çünkü ben arabım. Kur'an Arapça'dır, Cennet halkının dili de Arapça'dır.”**

53— **“Sirkenin balı bozduğu gibi kötü ahlâk da amel ve ibadeti bozar.”**

54— **“Aklın başı Allah Teâlâ'ya imandır. İmandan sonra hayâ ile güzel ahlâktır.”**

55— **“Yumuşak huylu olanlar** (Halim) **dünyada ve ahirette büyük ve muhteremdir.”**

56— **“Allah Teâlâ’nın yardım ve iyiliklerini ikrar** (söylemek, düşünmek, anlamak) **şükürdür.”**

57— **“Tokalaşınız, kalbinizde ki buğz ve düşmanlığı giderir.”**

58— **“Allah Teâlâ’dan korkunuz. Yardım ve iyilik konusunda evladınız arasında adaletli davranınız.”**

59— **“Size kavminizden namaz ehli ve Allah Teâlâ'dan korkan bir kimse geldiğinde ona ikram ediniz.”**

60— **“Birbirinize yalan ve bühtana sebep olacak hal isnat etmeyiniz.”**

61— **“Bir mümin-i kâmil imanına hiç bir halinde hıyanet etmez. İçerisini haset ve çekememezlik ile doldurmaz.”**

62— **“Uyucağınız zaman evinizde yanan ateş bırakmayınız!”**

63— **“Bir adam hangi kavmi severse Allah Teâlâ onu sevdiği kavmin zümresinde haşr eder.”**

64— **“Yalan rızkın bereketini azaltır.”**

65— **“Fakirler ile meclislerde oturunuz.”**

66— **“Allah Teâlâ’nın verdiği rızka kanaat eden mümin Cennet'e girer.”**

67— **“İstişare olunacak zat güvenilir insan olmalıdır.”**

68— **“Ümmetimin âlimleri Hakk olmayan bir şeyde ittifak etmez.”**



TASAVVURÂT-I HAYRİYYEM [24]

Her insan Allah Teâlâ'ya ve bütün emirlerine iman ettikten sonra dininin mahiyetini etraflı bilmek için evvelâ ilmin tahsiline şiddetle ihtiyaç duyacaktır. Çünkü bilgisiz hiçbir şey elde edilmez. İlmi öğrenmek Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerim'le bildirdiği sabit olan emirleridir. İlmin faziletini bilmek ilme de bağlıdır. İlmin faziletini ehlinden başka kimse takdir edemez.

İlim dinin kadrini yükseltmiştir. Bir hadîs-i şerifte Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem "**Ümmetimin seçkinleri âlimlerdir. Âlimlerin seçkinleri de ilimde derinleşen ve rüsuh peyda edenlerdir"** buyurdular.

---

[24] Hacı Hasan Akyol Efendinin el yazmalarındaki hikmet ve edebe ait sohbetler ve düşünceleri İslam ve Ahlak isimli kitapta birleştirilmiştir.

"İnşallah yakın bir zaman gelecek ki; Tasavvurât-ı hayriyyem[24] hüsn-ü kabul olacaktır."
İfadesine bağlı olarak lüzumu üzerine yeniden yayınlanması gereğinden dolayı **Tasavvurât-ı Hayriyye** adı altında hazırlanmıştır.

İnsan her ilmi okuyup, dininin ulviyetini tamamı ile bilmek, ondan sonra beşeriyete hizmet etmek üzere fen sahibi olmak. Zira her ilimde, her fende mahir olan insan daima akranına faik ve meclislerde söz sahibi olur. İşlerinde ve sözlerinde gösterdiği maharetle kendini takdir ve tasdik ettirir.

Dünya kurulalı ve beşeriyetin bu âlemde vücut bulalı hiç bir ferdin hayatı ve sözleri, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz hazretlerinin hayatı ve sözleri kadar incelenmemiştir. Beşer tarihi O'nun gibi sıfatında, ahlâkında ve insanlarla bütün muamelesinde en yüksek dereceler ihraz etmiş bir zât kaydetmemiştir.

Bu âlemde ilk yaratılan hakikat-i Muhammediye'dir ki, vücut ve âdem sıfatları ile muttasıf olmayan ve Allah Teâlâ’ya malûm olan bir hakikattan yaratıldı. Gizli olan Hakayık-ı İlâhiyye'nin izharına memur edildi. Ve bu sayede herkes kendi âlemini ve kendi yaratılışını bildi. Ve kendinden beklenen gayenin ve illetin ne olduğunu o mişkât-i nübüvvetten öğrendi. Çünkü Nebevi kandilden nûr-u İlâhî tecelli edince heba bulunan her şey yakınlık ve uzaklık, kabiliyet ve istidat cihetleriyle nûr-u İlâhîden faydalanmış oldular. Kabul cihetiyle akıl tesmiye edilen Hakikat-ı Muhammediyye'ye daha ziyade yakın ve kabul istidatlı kimse zuhur etmediğinden bütün âlemin efendisi ve vücud-u evveli oldu. (sallallâhü aleyhi ve sellem)

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz hazretlerinin tebliğ ve ta'lim buyurdukları dîn-i

mübîn, her yerde ve her zamanda, her sınıf ve her tabakadan bütün insanlara şâmil, en makul ve fıtrat-ı insaniyeye en uygun i'tikat ve ibadeti ve hayatın gerekleri ve muamelât hukukunu bildiren bir dîn-i İlâhîdir. Nefsü'l-emirde uygun, yani sırf Hakk ve hakikat ve beşerin maddî ve manevi selâmet ve seâdetini hakkıyla temine kâfi ve kâfil olduğu hem ilim, hem amel sahalarında dâima sabit olmuş ve olacaktır.

Dîn-i mübîn, îman ve amel üzerine bina edilmiş olup, dîn ve şeriatı ihtiva eder. Bütün insanî vazifeleri gizli ve aşikâr, bütün amelleri bilen, gören Allah Teâlâ'nın emri olduğunu bildirerek vazifenin yüksek kutsiyetini gönüllere ayrılmaz ve sarsılmaz surette gayret göstermiştir.

Tahrir kılındı cümle işaret,
Âyat-i Kuran Hadîs-i Hazret,
Kelâm-ı hikmet nutk-u ehlu'llah,
Belki bu eser yâda vesile.

7/Rebiülâhir/1400--23/Şubat/1980 [25]
Hacı Hasan Hüseyin Efendizâde
Darendevî

---

[25] Bu tarih elyazmasına koyduğu tarihtir.

AHLÂK

İlm-i ahlâk; insanların sahip oldukları bir kısım melekelerden ve mükellef bulundukları birtakım vazifelerden bahseden ilimdir.

İlm-i ahlâkın faydası pek çok, gayesi pek yücedir.

Şüphe yok ki, her ilmin kıymeti; vereceği faydanın derecesi ve gayesinin yüksekliği ile uygun olacaktır. İlm-i ahlâk ise bu nokta-i nazardan pek yüksek bir mevkide bulunmaktadır. Zira ahlâk insanlara fazilet dersi verir. İnsanlara hayır ve şerri gösterir. Bir takım ruhanî hastalıkların sebebini tayin ederek insan ruhunu bu hastalıklardan, muhafazaya çalışır. Bu sayede kalbimizde faziletlere müteveccih güzel heyecan husule gelir. Artık böyle bir ilmin lüzum ve faydasından kim tereddüt edebilir?

Hiç şüphe yoktur ki, dine ait fikirden mahrum olanların en büyük ihtiyaçları yine dinlerine gereksinimleri olacaktır. Ne yazık ki bunu takdir edemiyorlar.

Ahlâk ashabının vazifesi de, mümkün olduğu kadar bütün insanlara dindarâne, insaniyetkârâne bir terbiye vermektir.

Dinden çıkmış zavallı kimseleri irşada çalışarak, bu din-i ilâhînin feyzinden faydalandırmaktır.

İslâm Dini ahlâkın esaslarını, kanunların hakiki

İstinatgâhını kat’i surette tayin eder.

Ahlâkın ehemmiyeti her tasavvurun üstündedir. Zira insaniyetin bekası ahlâk iledir. Beşeriyetin düzene kavuşması ahlâk temizliği dairesinde devamlılığına bağlı olup, sonuç olarak saâdet ve kemâle ulaşması ahlâk sayesinde olacaktır.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Yumuşaklık ve tatlı muamele bulunduğu şeye güzellik kazandırır. Ondan mahrumiyet ise kötülük ve çirkinliktir.”[26]

Mahrum sahalarda fazilet saadeti bulunmaz, cehaletten başka bir şey görülmez. Her fenalığa önderlik eder; hakiki medeniyetten eser görülmez. Fakat ahlâkı ıslah ve düzenlemek kabildir. Bu hususta din, âlimler, okul ve müesseseler birçok vaazları, tavsiyeleri ihtiva etmektedir. Eğer ahlâk ile güzelleştirmek olmasa idi bu kadar kitap, nasihatler, çalışma ve gayretler gereksiz olmaz mıydı?

İnsanlarda bir de ihtiyari ahlâk vardır, yani insanlar ahlâken mükellef oldukları vazifeleri yapıp yapmamak kudretine maliktirler. Bundan dolayıdır ki, ahlâkî fiillerden mesul olurlar.

Hulasa; ahlâkın yegâne kaynağı Kur’ân-ı Kerim ile Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetidir. Bu iki kaynak ile teyit olunmuştur.

[26] Ebû Davud; Cihâd1; Edeb11

Ahlâkın dinden ayrı olduğunu söylemek ve iddia etmekte İslâm'ın esasını bilmemekten başka bir şey değildir. Bunun hilâfına olan görüşler hiç bir veçhile iltifata şayan değildir.

“Ahlâk ve fazilet Allah Teâlâ tarafından insana verilmiş bir saadettir.”

“Ahlâk sahibini dünya ve ahirette aziz eder.”

“Güzel huylu insanlarda çirkin huylar azdır.”

“Keyf için yapılan iş yalnızlıkta keyfi kaçırır.”

“Bütün hayırlar iki şeyde toplanmıştır. Biri Allah Teâlâ’ya karşı sadakat, diğeri halka karşı şefkat ve hüsnü muaşerettir.”

“Doğruluk emanet, yalancılık ihanettir.”

“Yumuşaklık insanın ruhunu ferahlandırır.”

“Hidetli olmak, haset etmek tatlı, semeresi acıdır.”

“Hesabı pak olanın eli her zaman açıktır.”

“İnsanları hayırdan men edenin ruhu hastadır.”

“Allah Teâlâ, insana ihsanı murat ettiği zaman, güzel ahlâkı ona nispet eder.”

“Güzel ahlâk sahibi olanlardan gösterilmek, ne güzel bir istektir.”

“Adalet her şeyin hakkını hakkı ile vermek demektir.”

“Gıybet etmek, borçlu olmaktan daha şiddetlidir. Borç ödenir, gıybet ise yazılır.”

“Herkese güzel huylardan biriyle muamele et. Güzel ahlâktan birini terk edersen kötü huylulardan sayılırsın.”

“İnsan ahlâken bihakkın hareket etmese idi, maddi-mânevî bu saadet ve terakkiyata nail olamazlar idi.”

“Minnet ile her ne iş yapılmışsa, günahı sevabından çoktur.”

“İnsana yaptığı hizmetleri canına minnet bilenler azdır, fakat kıymeti pek âlidir”

“Ahlâk dinden, ayrılmaz. Dinsiz adamın ahlâklı olması müşküldür.”

“Ahlâk hakkında ciltler dolusu kitap yazılacak olsa hiç biri bu on iki düsturun, haricine çıkamaz.

1 — Allah Teâlâ'ya şirk koşmamak

2 — Ebeveyne hürmet ve itaat etmek.

3—Müstehaklara hakkını vermek (Zekât)

4—İsraf etmemek.

5—İfrat ve tefrite sapmayarak ikisinin arasında mutedil bir yol tutmak.

6—Çocukları öldürmemek.

7 —Zinaya yaklaşmamak.

8 —Haksız yere kimseyi öldürmemek.

9 —Yetimlere en iyi muameleyi göstermek.

10— Ölçüler ve tartıları doğru tutmak.

11—Bilmediğiniz şeyleri körü körüne takip etmemek.

12—Yeryüzünde kibirli olarak yürümemek.

ALDANMA

“Bir adamın şöhretine, görünüşüne aldanmayın. Namazına, niyazına bakmayın. Yalnız aklına ve doğruluğuna bakın.”

“İnsan Allah Teâlâ katındaki değerini bilmek isterse ne halde yaşadığına bakması gerekir.”

“Kimsede bir meziyet göremeyen gafil, her türlü meziyetten mahrumdur.”

ALLAH TEÂLÂ

“Bu âlemde halka hoş gelen Hakk’a hoş gelmez. Çünkü zahmeti insanlar sevmez.”

“Allah Teâlâ’nın muradını kul anlayamaz.”

“Allah Teâlâ’dan korkan ve razı olan, başka şeylerden korkmaz ve emin olur.”

“Allah Teâlâ mahlûkunu bildiği gibi harekette serbest bırakmaz. Fakat hakikat halde onu sevk eden Allah'dır. Kulunun fiillerini ve hareketini görmek ister.”

“Allah Teâlâ insanları bir kısım vazifelerle mükellef kıldığı gibi kendilerine bir takım hukuk da vermiştir. Bu cihetle hukukun aslı, İlâhî lütufların tecellisinden başka birşey değildir. Her insan hayat hakkına, hürriyet hakkına, tasarruf hakkına ve birçok hakka sahiptir. Bu hakları hiç bir

vakit ortadan kaldıramaz.”

“Ne bahtiyar kimseleriz ki bu ömr-ü fânide Allah Teâlâ'ya iman etmiş ve bütün emirlerine ve hükümlerine İtaat etmişiz. **Elhamdülillah i** Teâlâ.”

“Ben görmez idim; gözde ayan hep
Sen imişsin.
Ben bilmez idim; sinede can hep
Sen imişsin.
Ben cümle cihan içre nişanın arıyordum;
Heyhat! Bütün, cümle cihan, hep
Sen imişsin.” [27]

ÂLİM-İLİM

“Âlimler, insanların başı derecesindedir.”

“İlmin mertebesi her mertebenin önceki sebebidir.”

“Her amelin imamı ilimdir. Her ilmin imamı ise inâyet-i ilâhidir.”

“Bir kimse ilim öğrendi amel etmedi. Bu çift sürüp ekmeyen çiftçi gibidir.”

“İlim bilmek için değil, bildirmek içindir.”

“İlmin zevali, âlimlerin ölümlerinden ehvendir.”

---

[27] (Molla Nureddin Câmî kaddese’llâhü sırrahu’l azîz (H. **817** M**. 1414) (**Şeyh Saffet Kemaleddin Yetkin Türkçesi)

"İlim kalbe varid olan bir feyzi manevidir."

"İlmin hayırlısı Allah Teâlâ korkusu ile beraber olandır."

"İlim seveninin şerefine, sevmeyenin şerrine vesiledir."

"Faydası olmayan ilim tesiri olmayan ilaç gibidir."

"İlim insan için en güzel ziynettir."

"Bilgisinden nasip alamayan insanın ruhu hasta ve kalbi yaralıdır."

"İlmin en faziletlisi ilmihâl, amelin en faziletlisi hâli muhafazadır."

"Şimdiki ilim, ulûm-i akliyyeye, hepsi nefse haz veren fenler gaflettir."

"İlim ahlâka hamidenin tuzu mesabesindedir."

"Allah Teâlâ bir hayrın olmasını murat ettiği zaman istediği kulları için ilâhî tevfikatınn sebeplerini de beraber yaratır. Allah Teâlâ doğrunun yardımcısıdır."

"Şeriatta, tarikatta, maarifte, hakikatta yani hepsinde, ne varsa ilm-i aksâdandır."[28]

"Kitap mütalâası ücretsiz ve minnetsiz bir muallimdir."

---

[28] İlm-i Aksa: Mukaddes, ulaşılması zor olan ilimlerdir. Birini buldukça diğerinin yerine gelen sonsuzluğu temsil eden ilimdir.

AMEL

Hakiki bir müslümanın hayatı sadelik içinde geçer. Allah Teâlâ'yı sever, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin emirlerine itaat eder. Fazilet içinde geçen nebevi hayatı dikkatle takıp eder; ibadetten kaçınmaz, Kur'ân-ı Kerim'i dilinden eksik etmez. Hükmettiği emirleri hürmetle tutar, doğruluktan ayrılmaz. Namuskârâne yaşamaktan şevk alır. Mâneviyata umum varlığı ile Allah Teâlâ dostlarının hepsine itikat ve kalbini bağlı tutar.

Bizler ne bahtiyar insanlarız ki, Kur'ân-ı Azîmüşşan gibi ölmez bir kitap ve ahlâka mâlikiz. Biz ne bahtiyar kimseleriz ki, bu fâni ömrü de Allah Teâlâ'nın emirlerine ve dinin hükümlerinin tamamına itaat ederek ahirette ebedî bir mükâfata, nihayetsiz bir nimete nail olmuşuz.

İşte Kur'ân-ı Kerim’in inanmış mümin kalplerine taallûk ettiği bu adalet-i İlâhiye'ye hassasiyetleridir ki, müslümanları ahlâkça en yüksek mertebeye çıkarmıştır. Her ahlâk ve fazilet, aslında bir saadettir. Bununla beraber her fazilet diğer bir saadeti doğurur. Şu kadar var ki bu saadetin meyvesi daima bu dünyada görülemez. Bazı haricî saadettir ki, servet ile itibar ve rütbe gibi şeylerdir.

“Ne câh iledir ne mal iledir
Beyim ululuk kemâl iledir”.

Ruhun safaya kavuşması ancak bu güzel ameller sayesinde husule gelir. Birtakım ameller de vardır ki, bunlar İslâm nazarında salih ameller-

den, ibadet ve tâatten sayılır. Elverir ki bunlar güzel niyete yakın olsun ve şer'î bir daire içinde cereyan etsin. Bu nedenle asıl ruhanî saadettir ki bu da kuvve-i nazariyenin ilim ve amelî kuvvetin ahlâkî fazilet ile kemalinden ibarettir. İşte ahlâk nokta-i nazarından asıl saadet de budur.

Faziletkâr olmak demek, gerek geçmişin, gerek hâlin ve hatta geleceğin en iyi insanlarıyla ve en büyük fazilet ashabı ve ârifanla ruhen beraber yaşamak demektir. Böyle bir halde onların bizi tasvip ve himaye ettiğini ve sevdiklerini kalben duyarız. İşte böyle insanî âlem ve milletler ile bir âhenk içinde yaşamaktır. Bundan daha büyük nimet tasavvur edilemez.

“İnsanın işi ihlâslı olursa her işi de selamette olur.”

“Kur’ân-ı Kerim’i okumak, gönül şifasıdır.”

“Amelsiz ilim, ruhsuz ceset gibidir.”

“Hem amel, hem talim gereklidir.”

“Hayatı düzenli olmasını sağlayan, dini yaşamadaki kuvvettir.”

“Dinimiz emirlerine riayet eden kimsenin vücudu temiz, kalbi ve vicdanı paktır.”

“Uyku galebe çalmadan uyuma, acıkmayınca yemek yeme.”

“Allah Teâlâ’ya itaat, insanın yaratıcısına karşı vazifesi ve mahlûka karşı ifa edeceği vazifenin ruhudur.”

“Herkesin maksadı birdir, ama rivayetleri muh-

teliftir.”

“İyi cesaretli çalışan için çok mahsul satmanın çaresi bugünün işini yarına bırakmamasıdır.”

“Bir zattan sormuşlar;
Gece namazı hakkında ne buyurursunuz?
“Gece namazı faziletlidir.. Yalnız gündüz Allah Teâlâ’dan çok kork, gece namazından daha iyidir.”

“Her hizmetin başı meşakkat, sonucu safa ve sevinçtir.”

“Allah Teâlâ’nın emirlerine muhalefet edenler görmek ve işitmekten mahrum kimselerdir.”

“Yaratılışın icaplarını yapanlar parmakla gösterilmeye layık olanlardır.”

“İyi doğmak elde değilse de güzel yaşamak eldedir.”

“Allah Teâlâ taata menfaat, günaha hastalık verir.”

“Terki ibadet demek ruhun hakkını vermemek demektir.”

“İhlâsın esası karşılıksız kulluktur.”

“Hukuku'llah gibi kulların hukuku da vecîbe-i zimmettir.”

“Âhiret yakındır, orada nedamet faydasızdır. Her fiilin yaratıcısı Hakk'tır, kâsibi ise kuldur.”
“Amelin sana kâfi, ilmin gayeti cehaletini itiraftır.”

AŞK

“Aşk, muhabbetin nihayeti ve gayetidir ve Hakkın dostlarına inayetidir.”

“Aşk, bir üstad-ı kâmildir ki, onunla yüzbin ruh arasında birlik meydana getir.”

“İnsanın akl-ı cüzidir. O akıl ve aşk Hakk emrinde hayrandır.”

“Aşkın meşrebi, her meşrebden ayrılmıştır.”

Âşıkın meşrebi vahdet ve mezhebi Hudâdır.

“Aşkın baharı pejmürde olmaz, şevkin sevgilileri mevcut olmaz.”

“Ey bülbül aşkı pervaneden öğren, o yanmışın canı gitti de avazı işitilmedi.”

BELÂ VE MUSİBET KAYNAKLARI

“Mümin kardeşinin helaki için, kuyu kazan kimsenin helaki, o kuyudadır.”

“Bir kimse mümin kardeşinin felaket ve mağduriyetinden memnun olursa, kendisine de bir sebeple zarar geleceğinden şüphe etmesin.”

“Sefih ve cahil kimse ile latife ve mücadele etmeyin. Kötülük ve nedamet hemen peşinden gelir.”

“İnsanların helakine sebep, gereksiz konuşmak ve hayırsız maldır.”

“Elbette bu mazlum hayatın bir nurlu sabahı vardır.”

“Bulunur herkesin iptilası, kimisi selametle

geçti.

Bu dünya değimli bir hayalin gölgesi, halden hale nakleder halini.”

“Sebepsiz iptilalar insana mücerret kemâli ikmal içindir. Yüksek mertebesini daha yüceye ulaştırır.”

“İçinde yaşadığımız dünyanın her yerinde belâ ve musibet vardır.”

“İnsanın pak ve temiz olması ancak mihnet ve meşakkat iledir.”

“Bu dünyada fâsık kimselerin şerrinden kim âzâde kalabilmiş ki? Hatta Allah Teâlâ rasülleri bile bu belâdan kurtulamamıştır.”

“Her zaman selâmette olmak ister isen hayırlı işlere yakın ol. O zaman şerlerden hemen uzak kalırsın.”

“Mazlumun hakkı zayi olmaz. Çektiği cefalar Allah Teâlâ’nın vefâsıdır. İptilâsı ise imtihan-ı Enbiyâ ve evliyadır.”

“Zâlimin zulmü, kendisini helake sevk eder.”

“Şer ehli kimselerle görüşmek, fırtınalı zamanda denizde bir tahta parçası üzerinde bulunmaya benzer.”

“Zamanın en şiddetli musibetine mâruz kalan bütün müslümanların ahvâlleri sana malûm. Ehâdiyyet-i ilahiyye’nden rahmetler ve kolaylıklar ihsan eyle! Amin.”

“En büyük musibet, zamanlarında dahi hayırle-

rına engel gelmeyecek kadar iman ve ihlâsları kavi ve metin olan zâtlar için dünyada da âhirette de azap yoktur.”

“Bazı ibtilâlar insana mücerred kemâlini ikmâl içindir. İlmin tahsili dinini yükseltmek içindir. Yoksa dünyayı tahsil için değildir.”

CAHİL VE CEHALET

“Cahil kimseler dünyanın efkâr ve süsüyle mağrur olup kalırlar.”

“Su her şeyi temizler, su karasını[29] temizlemez.”

“Allah Teâlâ’nın yaktığı mumu üfürerek söndürmek isteyenlerin ancak sakalları tutuşur.”

“Umuma gelmiş şeyi hususi düşünmek ve üzülmekte fayda yoktur.”

“Gafletten başını kaldırmayan talihsiz gafillere musibet revadır.”

“İnsan şerrini ifşa etmek, herkese itimat etmek, dost ve düşmanını fark ve temyiz etmemek dahi cehalet eserlerindendir.”

DOSTLUK

“İhtiyaç zamanında dostluğunu gösteren, insanların en değerlisidir.”

“Dostun hakiki dost olması, kötü zamanda sa-

[29] Rutubet izini boya ile kapatmak çok zordur.

dık olmasıyladır. Böyle bir yakın arkadaşın değeri ise ölçülemez.”

“Yâri ağyarsız aramak, gülü dikensiz istemektir.”

“Şimdiki dostların çoğu arkadaşının kalbini ifsat etmekten başka bir şeye yaramıyor olmalarıdır.”

“Doğru insanlarla görüşüp arkadaş olursan, şerli insanlardan emin olursun.”

“Yüksek himmet, hulusi niyetle birleşirse bütün müşküller hallolur.”

“Himmet-i âlî olan kimsenin kıymeti çoğalır.”

“Emniyetsizlik yüz gösterince dostluk ve muhabbet zail olur Demek ki dostluk ve insaf emniyetin vücudu ile kaimdir.”

“Ashâb-ı Kehf'in köpeği lisâna hâlle Allah Teâlâ’nın kudreti ile “Ben Allah dostlarına muhabbet edenlerdenim. Bırakın beni hâlime sizinle gideceğim, Hak yolunda canı fedâ etmek saadete kavuşturur.”.

“Müslümanlar birbirlerinin din kardeşidirler. Yekdiğeri hakkında son derece hayır-hah bulunmalıdır. Din kardeşliği pek büyüktür. Buna riâyet eden kimse arasında ahlâksızlık görülmemektedir. Aralarında düşmanlık, soğukluk, kabalık, gıybet, iftira, birbirini eğlenceye almak gibi fena haller bulunması reva olmaz.”

DUA

“Ya Rabbî! Lutfu keremin ve Tevfik inayetinin eserleri son nefeste imanımızı koruman altında tutmanı diliyoruz.”

“Ya Rabbî! Beni gönül adamlarına yâr ve dost eyle.”

“Ya Rabbî! Hoş halde ağlayarak ayrıldığım hoşluğumu ölüm zamanımda imanımla bile hıfzeyle.”

“Ya Rabbî! Mürşidimin buyurduğu namazda Kâbe sevgisini, salâvat şerifede ravzasın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem sevgisini başka zamanda **“sevgimi bizi hatırlayın tefekkür edin” “Allah tefekkürünüzü ziyade etsin”** buyurduğu Mürşidime sevgimle yaşayıp ölmeyi Rabbim lütfunla lutfeyle.”

DÜNYA

“Dünya fettanedir[30]. Az kimseler onun zehrinden kurtulabilmişlerdir.”

“Bu dünyada rahatlık varsa, o ancak saflık ve halis vicdanda bulunur.”

“Dünya hayatında imandan sonra en büyük saadet sıhhat ve afiyettir.”

“Hayatta güzel akıl, sıhhatli vücut, ihtiyacı giderecek bir servet, şerefli, iffetli, haysiyetli bir

---

[30] **Fettane:** Mehenk taşı. Altun ve gümüşü muâyeneye yarayan taş. Cilveli, gönül alıcı (kadın): "O öyle bir fettanedir ki, pisliği, rüküşlüğü bile yakışır haspaya ... güzelliğine, inceliğine halel getirmez."- H. Taner.

hayat her insanın değer verdiği arzulardır.”

“Dünya şerrinden salim olan her belâdan emin ve fevz-i necat bulur.”

“Dünya işleri itibarsızdır. Devranı da kararsızdır.”

“Akl-ı selim sahibi, hayal hükmünde olan dünya saltanatına iltifat etmez.”

“Dünya işleri her zaman karışık ve çapraşık gider. Ahlâkın mâhiyeti din-i İslâm'da ibkâsiyle mükellef olduğu esaslardır.”

“Dünya işleri bir masaldır, mağlup olmamalıdır. Herkesin dünyadan nasibi on arşın kefendir.”

“Dünya kimseye yar olmadı. Nefsin bir arzusu için ahireti harab etmemek gerekir.”

“Bu fani dünyanın hiçbir yerinde renk ve bekâ yoktur. Dahası açık ve kesin bir rüyadır.”

“Dünyaya rağbet ve itibar eden için dâr-ı mihnettir. Lezzet ve muhabbet etmeyen için dâr-ı nimettir. İbretle nazar eden için dâr-ı hikmettir. Mânâsını düşünen için ise dâr-ı selâmettir.”

“Nefis ve hevânın makamı dünya, ve dünyadaki halleri ise vefasızdır**.”**

“Dünyanın hangi şeyinde bekâ vardır? Hangi şeyleri mütemadiyen bir tahavvül içinde değil? Böyle bir dünyanın muhabbet ve surûrunu neden gönle sokmalı, neden ehemmiyet vermeli? Görülmez ki bu dünyanın her tulûu bir gurup,

her sürürü bir hüzün, her ikbâli bir idbardır[31]. Takip edip durmasın."

Büyük nimettir ehl-i hale ermek
hem-dem-i mahrem.
Anların himmeti tebdil eder ikbâle idbarı.

EDEB

"Hayâdan mahrum kimseler kendisinden aşağı kimselerden bile hakaret görür."

"Kibir çirkin sıfatlardandır."

"Herkes yaptığının gizli kalacağına itikat etmesin. Her ne yaparsa yapsın kendisi dahi unutamaz cezasını düşünür."[32]

"Bir kimse kuvvetli ve himmetli zamanında hizmet ve iyilik etmezse, zayıf ve kudretsiz zamanında meşakkat ve mihnet görür."

"Edep her faziletin gelmesine sebeptir."

" Sözünde, sohbetinde ve hareketinde incelik olana nezaket etmeye herkes mecbur olur."

"En büyük edep büyüklerimizin isim ve eserlerini yâd edip muhafaza etmek ve fiilen işlemektir."

"Halkın teveccüh ve hüsnü zannı ile kendini

---

[31] **İdbar:** Geriye gitmek. Geri dönmek. * İşlerin ters gitmesi. * Talihsizlik. * Bir gezegenin diğer oniki burcun tertibine zıt olarak hareketi. (Asıl tertibe göre gitmesine de ikbal denir.)

[32] İnsan kendi yaptığını kendinden dahi saklayamaz.

hakikat ve kemâlat sahibi bilmek ahmaklıktır.”

“Allah Teâlâ bazı kullarına edep ve edebi öğretmelerinden dolayı şahit olacaktır.”

“Her şey edeptir.”

“Edep; ilim, hakikat ve maneviyata aittir.”

“Her şey çoğalınca değersizleşir. Edep ise baha bulur.”

“Edeb ve hayâdan mahrum olan insan cemiyetinin en âdi bir ferdidir.”

“Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular: **“Utanmadıktan sonra dilediğini işle**” sözü hayâsızlığın en iyi bir tarifidir.”

“Perde kötü işler içindir. Hayır, işlerde perde bulunmaz. Daima aşikârdır.”

“Babadan evlâda edebden büyük miras olmaz.”

“Edeb hayatta ziynet, ihtiyaç zamanında tükenmez hazinedir.”

“Kalemdir dil yazan Hakk’dır
Edeb söz tutmaktır.
Sözün şânı tutulmaksa
Hemen söz tut hemen söz tut.”

“İnsanın edebi, altından hayırlıdır.”

“Her şeyin bir hadimi var, dinin hadimi ise edebdir.”

“Edebden doğar kemâl, kemâldedir türlü hâk.”

“Edeb lüzumun kemâlindendir. Edebden nasibi olmayan kimse velev bilginler sınıfından olsun

kemâl-i insaniyyeye vâsıl olamaz.”

EMR-İ BİL MA’RUF VE NEHYİ ANİ’L MÜNKER

“İnsan için her şeyden evvel vazifesi iman, amelleri ve ahlâkı güzelleştirmek yönünden nefsinin noksanını ikmal etmektir. Sonra kendi cinsinden olan başkalarını ikmal ve hayır olan şeylerle irşat etmek, şer olan şeylerden men etmektir. Allah Teâlâ kemal sıfatları beyan ettiği gibi ikmal edici sıfatları da Kur’ân-ı Kerim’de beyan etmiştir.

Allah Teâlâ, dünyanın imarını insana tevdi ettiğinden insanı mahlûkat içinde pek mümtaz bir mevkide yaratmış, dünya ve ahiret saadetlerini kazanmaya muktedir bir kabiliyet verdiğinden her iki cihet için çalışmasını emretmiştir. Fakat insan çocukluğunda en aciz ve biçare olduğundan onun bir insan-ı kâmil olması için birçok sebepler ve terbiyeye muhtaç olup, evvela terbiyesini annesi üzerine terettüp eder. Bilahare ilim ve irfan tahsili ile bir kâmilin terbiyesine muhtaç olur. İnsaniyet rütbesine eriş ise maksut olandır. Bu nedenle büyükler insanları irşat edip doğru yolları gösterdiler. Kur’ân-ı Kerim’deki derin ve gizli manayı ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetindeki sırları açıp öğretip, yaşatırlar.”

“Büyüklerinin sözünden ayrılmayanın, evlatları da kendilerinden ayrılmaz.”

“Adalet, Allah Teâlâ’nın halk için içine koyduğu

mizandır."

"Hesabı pak olanın yüzü her zaman ak olur."

"İnsanları hayra teşvik edenler çok ise de fesada çağıranda az değildir."

"Herkes doğrulukla iftihar eder ve kendine bir hak ayırmak ister."

"Batıl fikirler bu âlemde hiç bir vakit eksik olmadı. Galiba bundan böyle de eksik olmayacaktır."

"Bir insanın meşrebi nasıl ise, hangi sıfat ve tabiat üzere bulunursa, herkesin o tabiat üzere olmasını arzu eder."

"Bir takım ruhu hasta kimselere ehl-i mürüvvet tabip olacaktır. Büyükler afv ile muamele etmez ise başka kimler tedavi edecektir."

"Adalet demek her şeyin hakkını Hak ile vermek demektir. Terk-i tâat ise ruhun hakkını vermemek demektir."

"Allah Teâlâ'nın emirlerine muhalefet, görmekten ve işitmekten mahrum kimseler demektir."

"Adalete karşı hiç kimse kuvvetli değildir. Zira hiç kimse Allah Teâlâ'ya karşı kavi değildir. İşte bunun içindir ki, iman sahipleri hiç bir vakit ümitsizliğe düşmezler. Hak var iken cesaretlerini gaip etmezler. Allah Teâlâ âdildir. Adalet ve Hak en kavinin değil en hâkimindir."

"Allah Teâlâ'nın kudretine, mahlûkun idaresinin bir tesiri olamaz."

EVLİYA

“Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

‘Biz nebilerin aşikâre mucizelerimizle mertebemiz yücelir. Bizden sonra Allah Teâlâ’nın veli kulları olur. Sırlarını gizledikleri kadar mertebeleri yücelir.’

“Allah Teâlâ dostlarını ve âlimleri yâd etmek nüzulü rahmet sebebidir.”

“Evliyaların verdiği zahmet hakikatte aslî rahmettir.”

“Evliyanın kelamı hikmet, kasideleri, ilâhileri kendilerini göstermek için değil bilakis Allah Teâlâ’yı bulmak, bildirmek içindir.”

“Bazı kimseler mürüvvet ehli olup, tabip olacak ve tedavi edecektir.”

“Allah Teâlâ sevdiği kulları muhafaza buyurduğu için şeytan onları görmedi.”

“Evliyayı ziyaret, Allah Teâlâ’yı ziyaret gibidir.”

“Tatlı su başlarında halkın izdihamı çok olur.”

“Gül ağacı kurursa, oduncular yani odun satanlar sevinirler.”

İki âlemde tasarruf ehlidir rûh-i velî,
Deme kim bu mürdedir [33] bunda nice derman ola.

---

[33] Ölüdür.

Rûh şemşiri[34] Huda'dır ten gılaf olmuş ona,
Dahî âlâ kâr eder bir tığ kim üryan ola.

“Öldükten sonra yaşayanlar; ölülerin mezarı başında herkesi kandil gibi yakarlar.”

“İnsanın ahlâkında salâbet, tabiatında mertlik, sözü üzerinde doğruluk bulan zât insan-ı kâmildir.”

EVLİYAYA MUHABBET

“Bir mürid, Allah Teâlâ için bir evliyaya gitmiştir. Târik-i muhabbette dost ittihaz etmiştir.

“Evliya (Allah Teâlâ dostları) ziyaretinin sonucu din ve dünya saadetidir.”

“Bazı ehli hal rüyasında münacat edip; Ya Rabbi! Sana ehil olmak tariki nedir diye sormuşlar. Hemen nefsini bırakıp gel demişler.”

“Evliyaya yakınlık büyük bir saadettir. Şükrü mümkün değildir. Onlar bedene can, ruha gıda, kalbe safa, yaraya ilaç, bütün dertlere deva sevilen insanlardandır.”

“Kalplerin nefret ettiği insanlardan sakının.”

“Şu aramızdaki muhabbet ve sevgi bizim elestteki ruhların tanışmış oldukları ile tahakkuk eder.”

FAZİLET

“Her insanda dört fazilet bulunmalıdır. İzzet,

---

[34] Kılıç

edep, cömertlik, himmet”

“İnsanı helak eden hevasına tabi olan uyanıklıktır.”

“Allah Teâlâ her kuluna mazhariyet vermiştir ki, ona başkası bin defa çalışsa muvaffak olamaz.”

“Güzel itikat her faziletin kaynağı, güzel ahlâk her kemâlin esasıdır.”

“Bir kimsede ki tariki azm yoksa terakki müyesser olmaz.”

“Ömrün bereketi güzel amel ve ahlâk iledir.”

“İnsanın Allah Teâlâ rızası için ağlaması gözünün nurunu ziyade eder.”

“Bu fena âleminde, insana medâr-ı şeref olacak bir şey varsa, ömr ü zahirisi içinde hayat-ı mâneviyyeye bir istıhkak-ı veraset göstermek fezâildendir. Çünkü ecel ömr ü zahiriyi mahv ü heder emime ile insan fena bulur gider. Fakat hayat-ı mâneviyyeye veraset oldu mu nâmı ilelebet payidar olur. Ve ahlâfına bir emânet bırakır. Bu da insaniyet ve fazilet terk ve tevdii ile hâsıldır.”

“İnsanı insan eden ruh ve asâr-ı rûh olan akl ve zekâdır. Zaten kuvvetli ruhların hepsinde büyük insanların vasıfları görülür.”

“Fazilet sahibi olmayan insanın kıymeti değersizdir.”

“Fazilet akl-ı selîm dairesinde yaşamaktır. Hayal hükmünde olan ikbâl-i dünyaya iltifat etmez.”

FERASET

“Nübüvvet kesildi, feraset devam eder. Evliyanın feraseti veraseti enbiyadır. Müminin ferasetinden sakının.”

“Birçok devlet ve nimetler ve ihsanlar vardır ki, elde iken insan kıymetini bilmez de o nimetler elden çıktıktan sonra, kadrini anlar ki, feryad ve üzüntü ne fayda verir?”

“İnsan başaramayacağı işi üzerine almamalıdır.”

“İnsan israf etmez ise yara çabuk toylanır.”

“İnsanlarda kusur olmamış olsa, büyüklere şân olan afvın hükmü olmamak lâzım gelirdi.”

“Sana karşı hata eden bir kimsenin kusurunu af etmekten ve ezasına tahammülden daha büyük fazilet tasavvur olunabilir mi?”

“Yûsuf Aleyhisselâmın haberi ibret ve darbı meselinin dini ve dünyevî bir takım faydaları padişahların hallerini ve mâlikin memlûkun hallerini ulemâ ve faziletli kişilerin menâkıbını, kadınların hilelerini ve düşmanın ezasına sabrı ve kusur sahiplerinin afvını mutazammın olduğundan Allah Teâlâ kıssaların en güzeli olduğunu beyan etmiştir.”

FENÂ- BEKÂ

“Fenâ, kulluğu özleştirmektir, bekâ kulluğun âdabını yerine getirmektir.”

"İlâhî emirler dâhilinde dünya ve âhirete ait şevkli çalışmak zamanı kısaltır, hayatı uzatır, ehil ve ayalini müreffeh yaşatır. Cemiyete faydalı bir insan ve Allah Teâlâ'ya hâlis bir kul olur."

"Görülüyor ki bu güzergâhı fenanın hiçbir şeyinde renk ve beka yoktur. Daha yakın rüya gibidir."

"Vücud ilâhî cömertlik, hayat yüce bir ihsan, nefes rahmet hediyesi, kelâm verilmiş fazilet, beden Hüda evi, rûh hürmet ve luff edilmiş nefes, kuvvetler ikram edilmiş hediye, hisler hâkim işlerdir. Öyleyse bu kâr hanede[35] bizim neyimiz vardır."

FETANET

"Hünerimiz ne ise geleceğimiz odur."

"Hayatta din ve dünya için düşen fırsatları gaip etmemeli, çünkü bulut gibidirler, asla kararları yoktur. Hüner onu kaçırmamaktır."

GÖNÜL

Ey gönül! Bir takım illetli ve müptelâ adamların visalini isteme. Bir takım meşgul adamların muhabbetiyle meşgul olma! Kâmillerin kapı eşiğinde dolaş. Yani daima büyük insanlarla; mürşid-i kâmillerle ülfet ve ünsiyet et. Belki o

[35] Bu iş yerinde

zaman birkaç makbul adamın hüsn-ü kabulüne nail olmuş olursun.

“Büyüklerimiz buyurdular ki;
Her olur olmaz şeyler sizleri meşgul etmesin.”

“İnsanın bayramı Allah Teâlâ’ya isyan etmediği gündür.”

“Ki mana buldu gönül aynası kâh keder. Böyledir hal-i cihan, böyle gelir böyle gider.”

“İnsanlar içinde gönül sulh ve salâhta olursa her gecesi gündüz olur.”

“İnsanı insan eden gönül sadakatidir.”

“Bir kalb-i selime mâlik olan insan, dünya ve ahrette her şeye nâil olmuştur.”

“İnsan daima gözü açık ve uyanık olmalıdır. Bir olayın zuhurundan sonra gözünü açmak fayda vermez.”

GURBET

“Vatanında çekilen mihnet ve meşakkat gurbette görülen refahtan iyidir.”

HAK VE BATIL

“Batıl fikirler bu âlemde hiçbir vakit eksik olmadı. Galiba bundan sonrada eksik olmayacaktır.”

“Helal odur ki, yemekte içmekte dünya da tazim ve ahrette mesuliyet terettüp etmeyen

şeydir."

"Haram aklı gafil, gafili akıllı gösterir."

"Her türlü hasenat ve günaha mükâfat ve mücazat vardır."

HASTA ZİYARETİ

"Hastalıkların günahlara kefarettir. Bu nedenle sabırlı olunması gerekir. Hastaların iyi olmaları için dua edilmelidir. Hastalıklara karşı tedbirli olmakta gereklidir."

"**Bir hastanın yanına girdiğin zaman sana duasını talep eyle! Çünkü hastanın duası meleklerin duası gibidir."** Hadisi-i Şerifleri gereği hastaları ziyarete gittiğimizde ondan dua talep ediniz, size dua etsinler. Zira hastanın duası müstecaptır ve günahı afvedilmiştir."

HAYAT

"Ömür, ahirette güzel hesap vermek için büyük bir sermayedir."

"Doğru ve dürüst yaşayan insanları devirmek isteyenlerin, devrilecekleri tabiidir. Kanun-u İlâhî böyledir."

"İnsan daima gerekli sebepleri hazırlamalı, fakat başarıyı Allah Teâlâ'dan beklemelidir."

"İnsan bu kıymetli ömür ve hayatını öyle yaşa-

malı ki bugün için hayırlı ve yarın için faydalı ola.”

“Hayatın üstünde bir şey varsa sıhhattir. Hayata muâdil bir şey varsa servet, ölümün üstünde bir şey var ise keyfsizlik, ölüme bedel bir şey var ise fakirliktir.”

“Ruhu ilgilendiren hususların sınırı yoktur. Bu sonsuz uzay kadar geniştir. Yaş ilerledikçe insan rûhen daha ziyada sükûna kavuşmuş olup böyle insanı Hakk'a yaklaştıran ruhanî ve lâhutî devran nasıl başka görülür.”

HAYRET

“Allah Teâlâ’dan manevî zevk geldiği vakit ne cihan kalır ne de vicdan. **‘Sübhâne men tehayyere fi sun'uhû'l ukul’.**[36] **”**

“Zekâ ayrı bir iştir. O iş dışın içindeki ruhtur. Bu görülmez, sezilir. Ruhu ise ancak rûh sezer ve bilir.”

“Bu âlemin şekil ve hallerini hayretle gören kimse bin kitap okumaktan çok güzeldir.”

“Bin ders-i maârif okunur her var şeyde - Ya Rab! Ne güzel mektep olur mekteb-i âlem.”

---

[36] Yaptığı işlerde akılları hayrette bırakan Allah Teâlâ her şeyden tenzih ederim.

HAVF (KORKMAK)

Allah Teâlâ'dan korkmak, O'ndan uzak kalmaktan korkmaktır. Kendisinden Hakk'ın hilâfına bir şeyin çıkmasından, Hakk'ın gözünden düşmekten korkmaktır.

Mevlânâ Câmî hazretleri bu hakikati şöyle tasvir etmiştir:

"Evet, yakınlığın mihneti, rûhânî tesiri daha ziyadedir. Hâl ehli vuslatın mahrumiyette olunca niyeti kavuşma ümidinden başka bir şey değildir. Yakınlık halinde ise bütün bütün kaybetme korkusu vardır."

İşte bu beyandan anlaşılmış oluyor ki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem "**hikmetin başı da Allah Teâlâ korkusudur"**[37] buyurdu. Bu hadisi şerif, hem avam için hem de havas için en büyük ahlâkî bir kural olmaya lâyıktır. Artık Allah Teâlâ korkusu sebebi ile yapılan bir vazifenin kıymet-i nasıl olur da takdir edilemez?

HAYÂ

Hayâ (utanma), Allah Teâlâ'nın heybet ve azametini düşünmekten ileri gelir. O'nun azametini düşününce O'nu birlemekten, O'nu bilmekten, O'na hizmet etmekten dahi utanır. Çünkü bilir ki yaptığı her şeyde eksiklik ve kusur vardır. Bunlar, Allah'ın emrine karşılık değildir.

"İnsaf dinin yarısıdır, güzel vasıftır. Hayâ imanın

[37] Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, 421, Taberani

bir şubesidir.”

HAZER (SAKINMAK)

Allah Teâlâ'dan sakınmanın sırrı O'ndan başkalarına bakmaktan korunmaktır.

“Her zaman nefsini, vücudunu zarardan muhafaza dahi vecibe-î zimmettir.”

“De ki riya zamanla bir şeyin noksan kılıp bereketi kaçmaktır. Riyanın dünyada noksan etmesi, riya karışan mala olduğu gibi riyayı alan kimsenin haysiyetine dahi eksiklik ârız olur. Zira riyaya düşmüş zengin kimsenin her ne kadar malı çok olsa da akıbeti fakre ve malının bereketi zevale mâruz olduğu gibi o kimse insanlar arasında ve adaletsiz ve emniyeti kaybolmuş, fasık unvanıyla mâruf ve kalb kasaveti ve kabalık sahibi olur. Binâenaleyh insanlar indinde haysiyet ve hürmetin zevaline sebep olur.”

HİKMET

“Akıl ve hikmet sahipleri üç kimseye acınmaz ve merhamet olunmaz demişlerdir.

İsraf ve sefahati yüzünden fakru zarurete düşenler.

Hırsı sebebiyle günaha düşenler.

Zalim olup, zulmü yüzünden belâya düşenler.”

“Akıllı kimsenin eli, nefsin dizginini sıkı tutarsa kötü yollara salıvermez.”

"Dürüst çalışanlar için servet, uyanıklar için ibret, tembeller için nedamet, sâlihler için nimet mukadderdir."

"İnsanın her işinde; idare, saadetin anası; israf ise fakr-u zaruretin babasıdır."

"Ey bir avuç toprak olan âdem bu övünme nedir?"

"İnsanlara akılları miktarınca konuşunuz."[38]

"Bir şeyin vakti gelmedikçe hiçbir şey meydana gelmez. Beklemekte, o an gelince zevk verir."

"Hak söz nerde olursa olsun, kimin ağzından çıkarsa çıksın haktır."

"Akıl sahibi için fakirlik, kanaatkâra gam, yalancıya ikram, haset edene rahatlık, fesat çıkarana hürmet yoktur."

"Allah Teâlâ'nın kudretini müşahede ve hikmetli eserlerini irfan ehli ile müteala ve sohbet, yüksek duygular ve inkişaflar zuhur ettirir."

"insanların cehaletinden olan sebepler ve nazardan kurtulanlar pek azdır." (Her işi eden eyleyen Allah Teâlâ'dır.)

"Suyu düşünmek susuzluğu gidermez. Ateşte yakmaz. Her dava da dileğe kavuşturmaz."

"Kendi boşluğumuz ve sadeliğimiz bize kâfidir."

---

[38] **"Biz nebiler, insanlara akıllarının derecesi miktarınca konuşmakla emr olunduk."** (Keşfü'l Hafa, c.1, s.196, hn:592)

"İnsan için en kıymetli hayat, mânâsını teşkil eden doğru dürüst çalışmasıdır. Halk ve Hak yanında büyük bir kıymeti hâizdir."

"Âlemde her şeyin ruhu çalışmaktır. İnsan çalışmak için gelmiştir."

"İnsan vücudunu halkın hizmet ve zahmetinden esirgememeli, çünkü hayırların cümlesi katında mahfuzdur. Anahtarı ise Allah Teâlâ'nın yed-i kudretindedir. Dilediği vakit kullarına verecektir."

"İnsanlığın en yüksek sıfatlarından biri de sarsılmaz azm, kuvvetli irâde, kat'î metanettir."

"Bir insan başkaları kadar akıl ve hünere mâlik olmadığı için diğerinin hüneri yok demek, kendisinin akılsızlığına hükmolunur."

"Her şeye dil uzatan kadr ü kıymetinin kısaldığını görür. Ehl-i hünerin kadrini bilmek de hünerdir."

"Her şeye bir bahane bulan, her şeyi kusurlu görürse gönül azabından kurtulamaz ve etrafında tesiri kalmaz."

"İstikâmet sahipleri umduklarına nail olamazlarsa da hiç bir vakit aç kalmazlar, sevilirler, aranırlar. Hüsn ü zan ile kabul olunurlar. Lâkin çok aranırlar fakat az bulunurlar."

"Tabiat sahibi, insanlar, hanelerinde ve muamelelerinde intizam ve temizliğinden belli olur. Bu temizliği ve bu idareyi yapan zâta gıpta etmemek elden gelmez."

"Bu âlemde istirahat ve rahat varsa o da ancak saf ve hâlis vicdanda bulunur. Maksut da budur."

"Umumî âdâb, ilim ve hakikat ve maneviyata ait kinayeli, rumuzlu sözlerin ismi tasavvuftur. Yazılan bu kelâm ve hikmetler cümleten tasavvuftur."

"Başınızdaki nimetler pek büyüktür, takdir ediniz. Olur ki sizi de takdir edenler bulunur."

"İnsanın zihnine ve aklına muhalif, manasız fikirler gelmesi vardır ki, bunların devamı da aklın, muhakemenin temizlik ve selâmetine mâni olabileceğinden gelmelerini men etmek elde olmazsa da devamlarını men kabildir.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz hazretleri, bu gibi şeyler hatıra geldiği vakit devamlarına meydan vermemeyi, mâkul işlerle meşgul olarak onları zihinden çıkarmayı emretmişlerdir."

"Kelâm-ı hikmet müminin yitiğidir. Hikmetli kelâm al; herhangi bir kaptan çıkmış olmasının sana zararı olmaz."

Hızır aleyhisselâmın kıssasında düzelttiği duvarın altında şu hikmetler hazine olarak beyan edilidi. [39] Denildi ki, ol hazine altın ve gümüş idi. Yahut ilim kitapları idi. Lâkin meşhur olan altından bir tahta olup üzerine şöyle yazılmış idi:

("Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm"

[39] Kehf, 82

Taaccüp ederim ol kimselere ki kaza ve kadere iman olup gam çeke.
Rızkın Allah Teâlâ'dan olduğunu bildikleri halde zahmet çeke.
Ölümü tasdik ederken ferah ve sevinç içinde ola.
Kıyamete imanı var iken vaktini gafletle geçire.
Dünyayı geçici bilirken ona nice gönül bağlaya.
“Lâ ilahe ill’allah Muhammedün Resûlüllah”)

İLİŞKİLER

“Akrabanın düşmanlığı, dostun cefası yılan zehrinden daha çok ruhun güzelliğini bozar.”

“İyilik bilmeyene iyilik etmek, iyilik bilen insanlara kötülük etmektir.”

“Fedakâr insanlar ayakaltında kalmazlar. Fazıl kimseler faziletten başka mükâfat istemezler.”

“Sana karşı hata eden bir kimseyi affetmek ve ezasına tahammül etmekten büyük fazilet yoktur.”

“Doğru insanların malı çabuk satılır. Çünkü malı insan değil emân ve emniyeti satar.”

“Münasebetsiz kimselerle oturmaktansa yalnız oturmak daha hayırlıdır.”

“Bir adamı savmak, kovmaktan hayırlıdır.”

“Haksız yere tecavüz edene sabrederek tahammül etmek lazımdır.”

“İnsanın en kıymetli manevi ibadeti başkasının hukukuna tecavüz eden değil, hürmet eden-

dendir. Evliya ve vicdan bu sıfatı emreder."

"Ne sarımsak yerim, ne de ağzım koksun"

"İnsan başkalarının haline ve hayatına bakarsa kendi haline razı olur."

"Yüksek himmet hulusi niyete bitişirse olması mümkün olur. Yoksa Allah Teâlâ muvaffak etmez, edilecek hizmete set çeker."

"Hakikati bilenlerin sukutu yanlış bilenlerin ve muarızların sesini yükseltmelerine fırsat verir."

"Herkese orta halli olarak insanlara karşı yardım ve hizmet etmek emir olundu."

"İnsanlara dar günde yardım eden ancak vefalı dostlardır."

"İhlâs Allah Teâlâ ile kullar arasında meleklerin dahi bilemediği bir sırdır."

"Evladın nefsine hayrı olmayınca babanın gayreti ziyan olur."

"Büyük hayır gelmezse, küçük zarar ile iktifa edilir."

"Namus pek kıymetlidir. İnsanın bütün varlığı doğruluk olunca yüzü daima ak, alnı açıktır."

"İyilik iki taraftardandır."

"İnsan bir kere aldatılabilir."

"İnsanı zevk yorar, rahatlık usandırır, iş eğlendirir."

"İnsan temizlik işlerinde ihmali olursa, diğer işleri de düzenli gitmez."

“Bir insan birinin aleyhinde olursa hareketleri hoşuna gitmez. İyiliğini dahi kötü kabul eder. Bu ruhun hakikatlerindendir.”

“İnsanın kıymeti yapabildiği şey ile takdir olunur.”

“İnsanın başkalarını ıslah etmesinden kendi nefsini ıslah etmesi daha hayırlıdır.”

“İnsana yardım, iyilik ve kötülüğü gösterir bir mizandır.”

“Altının ayarını mihenk taşı bildirir olduğu gibi, insanın ayarını da muamelesi, servet, rütbe, maneviyatı bidirir ve seciyesini meydana çıkarır. Ruhu yüksek ise rütbesini, düşkün ise rezaletini gösterir.”

“Bir insanın terbiye ve ahlâkı kıyas ile edeb ve yüksek ahlâklı zevatın huzurlarında anlaşılır.”

“Nefsine acımayan başkalarına merhamet etmez.”

“Şefkatli nasihat sahipleri şer'an sana her ne derlerse kabul et. Şayet muhalefet edersen senin imanın zayıflığına hükmolunur.”

“Bir hediyenin değeri sahibinin kudretiyle uygun olması tabii değildir.”

“Bu âlemde hiçbir işte vefâ ve sebat yoktur. Yüz aklığı ile yaşamak sana tâata kâfidir. Artık böyle cihan sâlikleri için beka tasavvur olunur mu? Yalnız ihlâs ile kul olmak sana kâfi.”

“Beyhude insanların telâşı vardır. Yalnız idraki sarf etmek vardır.”

"Aklın başı müdarat-ı nâsdır. Müdara etmeyende pişmanlık görülür."

"Dünyada yaşadıkça bütün insanlarla müdarayı[40] istilzam eyle. Çünkü senin durduğun dünya müdarahânedir. Aklı başında olanlar müdaraya itina ederler. Etmeyenler nedamete yakın oldukları görülür."

"Bir cemiyeti, bir şirketi ne kadar az olursa olsun gevşetecek, zarara düşürecek her fiil ve hareket cinayettir. Bu gibi işler iyilik yapmak için ve daha ileri iş görmek dubarası [41] altında olur."

"Vakt-i fırsata kadar düşmana müdara etmemek olmaz, müdaralı bulunmamak akıllı kârı değildir. Çünkü fırsat bulduğu vakit yapmayacağı yoktur."

"Her şeyde menfaat gözlemeyen insanın, cihan halkı cümle akrabasıdır."

"Tuz ekmek bilmeyen kimse nankördürler, her türlü fenalık umulur, bunların sonu sefalettir."

"Âlemde en zengin, en şerefli adam en namuslu olan kimsedir."

---

[40] **MÜDARA:** Dost gibi görünme. Yüze gülme. * Başkalarının fikirlerine uyarcasına hareket etmek. * Sulh ve salâh üzere bulunmak. (Meşru bir surette ve iyi bir netice için yapılan müdârâ memduhtur. Fena bir netice için ise, kötüdür; İslâmlığa yakışmaz, İslâm onu men'eder.) (Bak: Mümaşat)

[41] **Dubaracı:** sıfat, argo söz Oyunla, hileyle, aldatmacayla, düzenle iş gören (kimse), düzenci.

“İnsan başaramadığı işi üzerine almamalıdır.”

“İnsanın her işi açık olmalı. Hamdolsun benim hayatımda gizli, kapaklı hiç bir işim olmadı.

Son zamanın vefasızlığına bak ki, gül on gün içinde hem baş gösterdi hem açıldı, hem döküldü yok oldu.”[42]

“Budur âdet-i ezelden kim bu devran,
Eder her genç bu toprakla pinhandır.
Nedendir dehrin ey arif ezelden kârıdır böyle.
Sitemler âşinâlardan kerem bigânelerden hep.”[43]

“Ruhun hazine bulması, ahlâkı hamide sahibi olması uyanık kimselere ve yüksek ruhlu zevata yolu uğraması iledir.”

“Düşkün kimsenin vefası yoktur. Güya vefâ anın üzerine haram olmuş gibidir.”

“Her kim olursa olsun hakkında insanlığa lâyık hürmet göstermek borcumuzdur. İnsaniyete ve dine muhalif hareket eden kimse ile hususiyet kaldırılır.”

“İnsanın mühim işlerinde erbabıyla müşavere etmek emr-i İlâhî'dendir.”

“Başımızı yaran taş başkalarına attığımız taştır.”

[42] Şeyhlik edenler için söylenmiş bir söz.
[43] Yetişmiş kişilere sitem ediliyor.

İNSAN

“İnsan şerefinin derecesi, yüksek himmeti, fazileti ve meziyeti kadardır.”

“Ruhu temiz olan insan, mesut olandır.”

“Eli menfaatli olan kişinin başı devletli olur.”

“Gayretsiz insanların bozgunculuktan başka kârları yoktur.”

“Çok evlat sahibi olanın rızkı geniştir.”

“İnsanın eserleri gittikten sonra açığa çıkar.”

“İlâhi emre uymak vacip olmasa idi akıllı olanlar ağızlarını sırtına yapıştırırdı.”

“İnsanların en akıllısı insanların hareketlerini takdir edendir.”

“Bazı insan suretindekiler insanı akreb gibi sokar ve kötü işlidir. Akrebin soktuğu tedavi olur, akrep insanların soktuğu tedavi olmaz.”

“Bu zaman müslümana gıpta edilecektir. Bir kimse ki zamanını bilip lisanını hıfzeder. Ancak bilmelisin ki derdinin dahi senden haberi yoktur.”

“Sen kendini küçük bir şey zannediyorsun. Hâlbuki büyük âlemler senden çıkarılmıştır.”

“Temiz ve güzel olan zatın sohbeti de güzel olur.”

“Âlemde en zengin insan, en fazla namuslu olan insandır.”

“İnsan sâid ve kemal olan zatın sohbeti ile

kâmil olur.”

“İnsan daima ehl’ullah sohbetinde bulunmalı ki, akıl ziyadeliğine delildir.”

“İkram sahibinin yanında bulunan, elbette keremine nail olur.”

“İnsan fena bulur, insanlık bakidir.”

“Bahtiyar kul odur ki, fani ömründe Allah Teâlâ’nın emirlerine ve hükümlerine itaat eder.”

“İnsanın şerefli olması ruhunun ulviyetindendir.”

“İnsanlık, fırsat elde iken kötülüğü terk, iyiliği de yapabilmelidir.”

“Büyük yaratılanların kederlerinde de büyüklük gözükür. Vicdan insana hak ve hakikat ne olduğunu gösteren mânevi bir rehberdir.”

İRADE

İrâde, Allah Teâlâ'nın rızasını, O'nun irâdesine uymayı aramağa kalbin inanmasıdır. İrâde hali doğru olursa iradesinin sıhhatiyle o kimse âlimlerin ilminden ve filozofların felsefesinden müstağni kalır. İrâdenin doğru olmasının alâmeti de şudur. Uykusu ancak uyku pek bastırdığı zaman, birazcık kestirmek şeklindedir. Yiyişi, yoksul yiyişidir. Zaruret gereği konuşur.

“Kendi işleriyle meşgul olan perişan olmaz.”

“Sonunu düşünmeyen insan neticede elini dizi-

ne vurur, dişini söker.”

“İnsanın iradesi ne kadar kuvvetli ise başkalarına tesiri o kadardır.”

“Sebeb-i hakikatin irade-i ilâhiyye'si olmayınca, sebeblerin tesiri olamayacağına dair bir hükümdür.”

“İrade-i İlâhiyye'ye karşı acele etmek sû-i edebdir.”

“Vakti gelmeyince hiçbir şey vücut bulmaz. Vakt-i merhun[44] budur.”

“Allah Teâlâ’nın gösterdiği doğru yola gitmeksizin kendi hevasına uyan kimseden daha zâlim kim vardır?

Hak'tan sonra dalâletten başka ne vardır?

İRŞAD

“İnsanları doğru yola sevk etmek nübüvvetten sonra insanın kavuştuğu bir görevdir.”

“İnsan kendi nefsine mâlik ve hâkim olamayınca başkalarını ne surette doğru yola sevk edebilsin.”

İSLÂM DİNİ

Kitap okumaktan maksat körü körüne bir vak'ayii, hâdiseleri bellemek değildir. Marifet bu vak'alardan büyük bir ibret, ders almaktır.

[44] Rehin bırakılmış vakit

İslâm dini Arabistan'ın kızgın çöllerinden çıkmış, orayı az zamanda medeniyet nuruna gark eylemiş, oradan dünyanın büyük bir kısmına yayılarak hârikalar göstermiştir. Çünkü İslâm dini Hak dindir. İçtimâidir, beşerîdir, ahlâkîdir.

İslâmiyetin ilk zamanlarında, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ve Hulefâ-i Râşidîn zamanında her şey basit, pâk ve samimi idi. Bütün İslâm kalbleri İslâm dininin büyümesi, yayılması için titrerdi.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizden tâ en âciz şahsa; deve sürücüsüne kadar hepsinde adalet, kanaat, hürmet hisleri hüküm sürerdi. Her müminin kalbinde Allah sevgisi, Allah korkusu yaşardı. Kimse kimseye haksızlık yapmayı düşünmezdi. Mukaddes bir fikir, âlî bir maksat etrafında derhal toplanılırdı. Muvaffakiyet elde edilinceye kadar herkes caniyle, başıyla çalışarak son derece sebat edebilirdi. İşte bu yüksek düşünceler, bu metin ahlâklar, bu kuvvetli ittihatlar sayesinde İslâm dini yıldırım hızı ile ilerledi. Hamiyet, şecaat dinin yükselmesini kendilerine bir düstur ittihaz eden mücâhidler, ümerâlar pek büyük muvaffakiyetler kazandılar. Adâletleriyle ahaliyi kendilerine ısındırdılar. İlim ve marifete ehemmiyet verdiler. Göz kamaştırıcı parlak bir mâmuriyet ve medeniyet vücuda getirdiler. Tarih-i âlemde İslâm medeniyeti gibi büyük bir devir açtılar. Vaktaki fütuhat çoğaldı, servet bollaştı. Zapt olunan yerlerin, memleketlerin ahâlisi ile karşılaşıldı. Dinî hisler gevşedi. Ahlâklar bozul-

maya, şahsî hırs ve emeller artmağa başladı. Vaktiyle îlâyı din ve İslâm ‘ın kuvveti için çalışan ümerâ ve hükümdarlar yerine şimdi saltanat sürmek, zevk ve sefa ile nihayetsiz israf ile yaşamak, istipdat ile kudretini göstermek isteyen hükümdarlar türedi. Zamanlarında her türlü idaresizlikler, tekâsüller, sû-i istimaller, zulümler, etraflarını saran fesat, ahlâksızlıklar, sefâhetler alıp yürümeğe başladı. Ahâli arasında şahsî hırslar vatan kaygusunu unutturdu.

Kendilerini gören ve kendilerine vücud veren insanlar, Hükümdarlar cümlesi terk-i dağdağa-i hayat ile âzim-i dar-ı karar oldular. Anlardan dünyada ne bir haber ve ne bir eser kalmadı. Ancak Allah'ın kullarına reva gördükleri kötülükler ve fenalıkların azabı ve hesabı kaldı.

“İnsaniyet, muhabbet ve fazilet özelliklerini bu kadar yükselten ancak dinimizin kendine has büyüklüğüdür.”

“İslâm dini ahlâkın banisi ve muhafazasıdır.”

“Allah Teâlâ’nın bize ihsan ettiği maddî mânâ, inayet ve İslâmiyet’tir ve maneviyata aittir. Kendi şahsımız için boşluk ve sadelik bize kâfidir.”

“Dine hürmet etmeyen kişi insanlar yanında hiç mesabesindedir.”

“Dinimizin her emrine riâyet eden kimsenin vücudu temiz, kalbi ve vicdanı pâkdır.”

İSTİŞARE

“Her hareketinde ve işinde o gün için hayırlı görüyorsan işle. Tereddüde düştüğün zaman rey ve akıl sahiplerine danış ve istişarede bulun. Görmüyor musun ki, bir hamalın kaldıramayacağı yükü bir kaçı kolaylıkla kaldırır.”

“Erbabıyla müşavere ve müzakere eylemek akla cila verir.”

KALP

“Hakikatin mecruhu[45] olmak bir kalp için şifadır.”

“Kalbin üzülmesi nefse hoş gelir. Boş işlerle uğraşmakta ruha eziyettir.”

“Arifin kalbinde bir yer vardır ki, mesrur olmaz. Münafığın kalbinde bir yer vardır ki, mahzun olmaz.”

“Kalbin güzel duygularla dolu olan dünya ve ahirette mesut olur.”

“Kalpte kabiliyet olmayınca hayır öğütlerin etkisi yoktur.”

“Allah Teâlâ’nın ismi kalbin dinlenme sebebidir.”

KANAAT

“Üstündeki insanlara bakan fakirlik, kendinden aşağısına bakan için ise zenginlik vardır.”

---

[45] **Mecruh:** Yaralanmış, yaralı, incinmiş, kırılmış

“Ne kimsenin hasedine üzül, ne de bir şeye hasret çek. Allah Teâlâ’nın ihsanına kanaat ederek hayatını yaşamaya bak.”

“Nimet nimeti izale edicidir.”

“Kanaat sahibinin rızkında gam yoktur.”

“İnsan israf etmez ise parası çabuk toplanır.”

“Dünyada, herkes hâline ve hakkına razı olsa hiç bir münazaaya hacet kalmaz, hükümete lüzum görülmezdi.”

“Rızık seni talep eder, senin rızkı talep ettiğin gibi.”

“Öteden beri nifak ve haset ateşleri az görülmüyor, şimdi ise aşikâr. Allah Teâlâ'dan korkmak ve halktan utanmak kaldı.”

“Akıllı ve kanaatkâr zevatlar her zaman haline razı olarak zengindir ve perişan olmazlar.”

"İnsanın ne zekât verecek kadar çok ne de kimseye muhtaç olacak kadar az parası olmamalıdır."

KAZA VE KADER

Her şeyin ve her işin Allah Teâlâ'nın takdir-i ezelîsi ile olduğuna inanmaktır. Kadere inanmamak ilm-i ezeli ilâhîyi tasdik etmemektir. Mademki Allah Teâlâ kadim ve ezelîdir. En küçük şeyi geçmişte olduğu gibi hâl ve gelecekte de dahi her ne olacaksa kemâl-i ilim ile bilir. O halde küçük, büyük her şeyin ilim ve takdir-i

ilâhî ile olduğuna şüphe yoktur. Ancak ezelde ne takdir edildiği bizce meçhul bulunduğundan bizim elimizde olan ve zahiren mâlik olduğumuz iradeyi ilâhî emirler dairesinde sarf etmek, yani şerden kaçınıp ve hayra gerekleri için sarf takdir edilmiştir. Mükellefiyetimiz budur. Fakat ne zamanda çok defa istediğimizi hem de yapabileceğimizi zannettiğimiz bir isteğimizi isteğimiz hilâfına olarak yapamadığımızı düşünürsek, kendi irademizden daha kuvvetli bir iradenin tesirinde olduğumuzu anlamakta, tereddüt etmeyiz. İşte müslüman hem kendi iradesiyle hareket edeceğine kanidir, hem de irâdesinden daha kuvvetli olan irâde-i İlâhiyye'nin yardımına, himayesine muhtaç olduğunu unutmaz.

Bize lâzım olan akıl ve tedbir ve Hakk ve adl üzere hareket ederek mümkün olduğu kadar selâmete ermektir. Bundan ötesi kudretimiz haricindedir. Demek ki Allah Teâlâ'nın hem hayrı hem de şerri yaratması muktezayı hikmettir. O halde insan Cenâb-ı Hakk'ın eser-i inayeti olan hayra nail olmak ricasında bulunmasın mı, muktezayı hikmeti olan şerre düçâr olmaktan endişe etmesin mi?

Allah Teâlâ bizleri ikaz için farz ediniz ki bir cani yüzlerce masumun hayatına son vermiş bulunuyor. Şimdi bu cânî gadab-ı ilâhiyyeye uğrayarak lâyık olduğu cezayı bulmasın mı?

Bu ceza ise o cânî hakkında şerden başka bir şey midir?

Allah Teâlâ’nın Kahhariyyet sıfat-ı ezeliyyesini

anlamayanlar, Allah Teâlâ'nın cezaları ve mükâfatlarının yaratmasının sırrını tasdik etmeyenler, kuvvet ve kudret sahibinin aciz olduğunu sanmış olanlar canilerin de cezasız kalmalarını tasavvur etmiş olmuyorlar mı?

Hâşâ Allah Teâlâ hikmet sahibidir, kudret sahibidir. Her ferdin sevabına mükâfat, günahına karşılık verilecektir.

Hayır ve şerr Allah Teâlâ'dandır.

"Hayır, Allah Teâlâ'dan lâkin şer Allah Teâlâ'dan olamaz" diyen mezhepler vardır. Fakat bu iyi anlayamamaktan doğan bir ihtilâftır. Çünkü mademki âlemde ne varsa hep ilm-i ezel-i ilâhî ile tespit edilmiş idi. Hayrın da şerrin de olmasında ilm-i İlâhînin önceliği vardır. Sonra hayrı nasıl Allah Teâlâ halk ve takdir buyurmuş, şeytanı ve bâtılı da Allah Teâlâ'nın halk etmiş olduğu kabul edilmiştir. İnsanların fiillerinin yaratıcısı Allah Teâlâ'dır. **"Sizi de, yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır"** [46]

Aynı zamanda bilinmelidir ki bu hayır ve şer bize nispetledir. Allah Teâlâ'ya nispetle yaratılışların her şeyi hayır ve her olanında dengi hayr ve adalettir. Cenâb-ı Hakk'a nispetle şer yoktur.

Hayır ve şerrin faili insandır, fakat ancak yaratıcısı Allah Teâlâ olduğuna yakînen inanmamızdır. Bu âleme vedâ ettikten sonra tekrar hayat bulacağımız, ahirete ve hesap gününe, dünyada

---

[46] Saffat, 96

işlenmiş amele göre ecir ve sevap veya azap ve ceza görüleceğine iman ederiz.

“Kaza ve kader haktır. Allah Teâlâ bütün olacakları olmazdan evvel bilir. Kaza denilen şey budur. Nasıl biliyorsa olması gereken kaderdir. Allah Teâlâ’nın bilmediği şey yoktur.”

“Her insan hakkında ezeli takdir olmuş bir hüküm vardır. Bir kere yürümüş kalem senin için bir daha geri dönmez.”

“Allah Teâlâ’nın kaderi kulun gidişine göredir.”

“Kaza ve kader anahtarı kimsenin elinde değildir. Ancak Allah Teâlâ’nın elindedir.”

“Allah Teâlâ bir şeyin olmasını dilerse sebeplerini kolaylaştırır.”

“Bir şeyin vakti gelmeyince acelenin faydası yoktur.”

“Her insanın hakkındaki takdir kendini bulur.”

“Bakmakla kaderin sırrı ve hakikatini bilmeğe çalışanların eline zihin yorgunluğundan başka bir şey girmez. Çünkü sınırlı olan aklımız bunu ihata edemez. Biz hâlâ dünyanın ve belki kendi yaradılış ve hâl ü keyfiyetimizi hakkıyla bilmekten âciz bulunuyoruz. Nerede kaldı ki. Îlâhî makamda malûm olan kaza sırr-ı ve bakış kudretini bilelim.”

“İnsan-ı kâmil gayet nâdir bulunan azîzü'l-vücuddur. İnsanların mîyar ve istikametine âlettir.”

“Allah Teâlâ ezelde mahlûkatı yaratmadan ön-

ce amellerini takdir ve kısmet eylemiştir ve mahlûkat hükmünün varidatının eserleridir. Ve her birinin rakamı ne ise anı işler, onun muradıdır. Ve hüküm anındır. Ve hükmünde âdildir. Kimseye niçin böyle yoktur. Ve her kimsenin sırrı nedir, inayeti kiminledir? Ona göre takdir etmiştir."

KEMALAT

"Dirayetli çok aranır, az bulunur."

"Dirayet, düşmana müdafaada silahtan daha çok iş görür."

"İnsanların en yüksek sıfatları sarsılmaz azim, kuvvetli irade ve kati metanettir."

"Ruh temiz cihandan sana misafir gelmiştir. Misafiri aziz tutmak gerekir."

"İnsanı suretinden dolayı mutlu mesut zannederiz. Hâlbuki saadet ne mal, ne de ilim iledir. O sırf sadece kemal ahlâk iledir."

"Eğer ahlâkta kemal sahibi olunmazsa, nefis fiillere galip olurdu."

"Akıllı kimse bir olaydan sonra çare bulan değil, olayı önceden keşfeden ve tedbirini önceden alandır."

"İnsan doğrulukla büyüklerin rütbesine erer."

"Müşavere ile muamele görenin faydasını hemen takdir ve tahmin eder."

"Tasavvuf, vakti önemli olan şeye sarf etmek-

tir."

KONUŞMA-SÜKÛT

"Konuşmak insanoğluna verilmiş kudrettir. Tabiatı dahi kudret nişanesi olduğundan nefsanî zarardan korunmak ise üzerine borçtur."

"Söz söylemek gereklidir. Fakat az konuşmak lazımdır. Ancak söz söylemek gerektiği yerde sukut etmek ise hatadır."

"Elin ifadesi dil ve kalem ifadesinden daha okunaklıdır."

"Nasihat acıdır, meyvesi tatlıdır."

"İnsanın aklına konuşması delildir."

"Söz kalbdedir, lisan yalnız kalbe devran eden söze tercümandır."

"Cevherlerin kıymeti vardır, nasihatin kıymeti bulunmamıştır."

"Çok konuşan insan bilgiliyim diye görünürken cahilliğini, haklılığını göstereyim derken akılsızlığını ortaya koyar."

"Sözün güzeli kısa ve faydalı olandır."

"Sözü düşünerek faydalı ise söyle. Yoksa sus. Lisan aslan gibidir, zabt edersen kurtulursun. Yoksa helakine sebep olur."

"Sohbette latife etmek tuz mesabesindedir."

"Kelâm-ı hikmet, deva ve şifâya benzer, az söylenirse faydalıdır."

"Sükût eden pişman olmaz."

"Fikr-i selim sahibi zât çok düşünür az söyler. Daima güzel ve hikmetli söz söylemek ister."

"Doğru söz herkesin hüsn ü teveccühünü kazanır. Kadr ve kıymetini artırır, kendisine mühim işler ihsan ve ihale edilir."

"Doğru bir söze ve suale iki türlü cevap verilir."

"Her sözün, her sualin vakti ve sırası yeri vardır."

"Bir mecliste çok konuşan adam ile put gibi sükût eden kimse her ikisi de söylemez."

"Öğrenmek için dinlemeli. Selâmette olmak için sükut etmeli."

"Lisan vicdanın tercümanıdır. Akıllı insan hem zeban[47] olmak için kâmil merci-i arar"

" İnsan bir şey söyleyeceği zaman başkalarına olacak tesirini de düşünmeli ve alacağı cevabı da hesap ederek öyle söylemelidir."

"Mülâhazasız konuşmak her türlü vahamete sebeptir."

"Tavşan kendini uyanık, herkesi uykuda sanır."

Âlem-i cihan ile dil olsa mükedder,
Bî-faidedir eldeki tesbih-i mücevher.

"Allah Teâlâ lisan ve güzel kelâmı insana tahsil-i ilim ve irfan ve muamelâtta ifade-i meram ve fayda hasıl edecek şeyleri elde etmek ve zarar verecek şeyleri yok etmek için ihsan buyurdu.

---

[47] **Hem-zeban:** Aynı dili konuşan, lisanları aynı olan

Bunun artık faydasız ve lüzumsuz yere sarfında hakikaten bir mana yoktur. Bu zamanda layık ve gıpta olunacak o kimsedir ki zamanını bilip, lisanını hıfz eden mert mümindir.”

KUR’ÂN-I KERİM

“Kur'ân-ı Kerim müminler için şifadır, bir rehber-i hidâyettir. Bir rahmet-i İlâhiyye'dir. şunu da bilmeliyiz ki, Kur'ân-ı Kerim yalnız tilâvet için nazil olmamıştır. Belki hem tilâvet olunmak hem de yüksek hükümleri ile amel edebilmek için nazil olmuştur. Binâenaleyh biz Kur’ân-ı Kerim mu'ciz beyanı hem daima okur hem de kendi fiillerimizi, ahlâkımızı, âdabımızı bu kitab-ı mübîne tatbike çalışmalıyız ki kalbimizdeki nûr-u iman bihakkın tecelli etsin.

Kadir gecesinin haiz olduğu o büyük şeref ve fazilette şüphe yok ki bu nûrânî gecede Kur'ân-ı âzîmin nüzul etmesindendir. Bunun içindir ki kadr gecesi beşeriyet için bir hidâyet ve saadet kaynağı olmuştur.

Kur'ân-ı Kerim'in nüzulü ne büyük bir şeydir. Kur'ân-ı Kerîm'in nüzulü demek, feyz-i ulûhiyyetin insanlara yeni bir hayat vermesi demektir. Kur'ân-ı Mübîn'in nüzulü demek, küfür ve dalâl zulmetlerinin açılıp dağılması, iman ve irfan nurlarının beşeriyet ufuklarını aydınlatması demektir. İstidadı olan kalplerin, kabiliyetli olan muhitlerin tenvir etmiş, neşrettiği hidâyet nurlarıyla herkese fazilet ve insaniyet yollarını göstermiştir. Ancak bunun ulviyetini takdir edeme-

yenler, istifadeye çalışmayanlar, bunun ilâhî feyzinden mahrum kalmışlardır. Bu da zaruridir.”

MADDİYAT VE MANEVİYAT

“Bir yerde maneviyat ve hal vardır, orada dünyanın kıymeti yoktur.”

“İnsana dini, ahreti veya dünya maişeti için muhafaza etmesi emredilmiştir.”

“Verilen söz üzerinde sebat etmek, durmak, iş ve ticaret âleminde en nâdir ve en kıymetli faziletlerden sayılır. İnsanlık âleminde ahd denilen bu noktadır.”

“İyi görebilmek için gözün sıhhati yerinde olmalı.”

MARİFET

Mârifet. Allah Teâlâ'nın, seçkin kullarına zatiyle bilinmesidir. Böylece Allah Teâlâ, onlardan ma'rifet ve şekil izlerini tamamen atar, o hale gelirler ki Allah Teâlâ’dan başkasını bilmezler, Ondan başkasını görmezler.

“Az marifet çok ilimden ve amelden hayırlıdır.”

“Arifler yanında ibadet etmek, Hüdâ ile geçirilmeyen vakit zayi olmuştur.”[48]

---

[48] İbadet her zaman bulunabilir, fakat hikmet sahibinden başkasından elde edilemez.

"İnsan ruhu safa verici güzel yazılmış hikmetşinas sözleri okuya okuya iyi şeyleri söylemeye alışır ve ulema sınıfına girer. Sâde ve âli bir surette fikri idrake muktedir olur."

"Batını düzenlemek, zahirden hayırlıdır."

"Körün gölgesi geniştir."

"Bir meseleyi iyice anlayıp dinlemeden hükmetme."

"İnsan bilmediği şeyleri sual etmedikçe gitmemelidir."

"Yalnız hayır işlerinde israf yoktur."

Şikâyet ve gönül darlığı, marifet azlığındandır."

"Sırrını ifşa eden işlerini ifsat eder."

"Arif olmayanlar ruhu ihmal ederek lafza sarıldılar."

"Bir şeyin marifetini bilmek onun varlığını inkâr etmek ve etmemeyi istilzam etmez."

"Fikri ilâhi ile meşgul olanlar nuru ilâhiye mazhar olurlar."

"Halkın nazarını Hakkın nazarı ile kaybetmek lazımdır."

"Ariflere arif denilmesi her şeyi bildikleri halde bilemezlikten gelmeleridir."

"Marifet ehli olanlar dünya gamını tercih ederler. Sefasını ve zevkini ahrete bırakırlar."

"Allah Teâlâ'nın yardımı olmayınca akıbet boş çıkar."

"Bu âlemin gamsız safâsını süren ancak ariflerdir. Anlar mâsivaya rağbet etmezler."

"İnsanlar sevmek ve sevilmek için dünyaya gelmişlerdir. İrfan ehli yaratıcısını sevmekte faydasını o zaman anlamıştır."

"Maneviyata terakki etmek arzu edenler oraya ancak hûsn ü ahlâk ve istikamet yolları ile çıkabilirler, başka yol yoktur."

"Arif gözüyle değil, kalp gözüyle görür."

"Riyaset sevdası bir marazdır ki devası yoktur."

"Her şey ki sa'y ü gayret olmak sizin ile geçe, devamı bekası olmaz.

Şüphesiz ki Allah Teâlâ'yı düşündükçe böyle fikrinde çok sözler buluyor.

İnsan her zaman fazilet ve marifet sahibi olmalı. Eğer marifet tasvir ve teşhir edilecek olsa idi âlemi sersem ederdi."

MECNUN

"Mecnuna hürmet ve tazim yoktur."

MURAKABE

"Murakabenin (düşünmenin) tesiriyle zikre imtisal[49] olunur."

"İnsanların fikirlerini hakkıyla tenvir için nazar-

[49] **İmtisâl:** yapışma, tutunma, uyma, sarılma.

larını kâinat kitabına bakılmalı. Ruhunda kimse var ise âsâr-ı kudreti tefekkürle kendi kendini hemen ayarlar.”

MÜŞAHADE

Müşahade, Salikin, gayblerde cereyan eden şeyleri, Allah'ın gerek kendi hakkında gerek diğer yaratıklar hakkında yaptıklarını görmesi, gelen giden hali bilmesidir. Müşahade sahipleri de mükâşefe ehli gibi bulundukları makamlara göre derecelere ayrılırlar.

“Her sabah seher vakti horoz, neden öyle feryat eder bilir misin? O seherde ömürden bir gecenin daha geçtiğini ve senin bundan habersiz olduğunu görür de onun için durmayıp efgân eder.”

NAZAR

“İsabeti ayn (nazar), haktır. İnsanın zehri gözünde, yılanın ise dişindedir.”

“İsabet-i ayn, rûh-u insanînin tesiratındadır, sahibinin kötülüğüne delâlet etmez. Şu kadar ki, kötü nazarlı olmak haset insanların işidir.”

“İsabet-i ayn'den ihtiraz etmek lâzımdır. Yani çekinmek lâzımdır. Ve ihtiraz için bazı sebeplere tevessül eylemek meşru' olduğu gibi, sebeplere tevessülün mukadder olan bir belâyı def edemeyeceği ve her şeyde hüküm ve tesir ancak Allah Teâlâ'nın olduğunu ve encâm-ı em-

ru'llaha tevekkülden başka çare olmadığını ve herkesin Allah Teâlâ'ya itimadı lâzım olduğunu bu ayet-i kerîme haber vermiştir.[50]"

"Dünyaya güzel ruh ile gelen her gördüğünü güzel görür."

NİYET

"Niyet ömrün sermayesidir."

" Hayır, işlemekte tereddüt caiz değildir."

"Başkalarının dedikodusu ile uğraşmaktan ele bir şey geçmez. Kendi kalbimizi niyetimizi düzelterek Allah Teâlâ dostu olmaya bakmalıyız."

"Müminin niyeti amelinden hayırlıdır."

"Müminin niyeti en hayırlı amellerdendir."

"Ömür ve hayatını beyhude geçiren kimsenin mahsulü pişmanlıktır. İstediğin olmuyorsa olacağını iste."

"Kötü niyetler içtimâi bir hastalıktır ki, birleşmiş olan bütün varlıkları sarsar ve çöküntüye götürür."

"Sen şeriat üzere hareket et, varsın haset edenler iftira etsinler ve ne isterlerse sana isnat etsinler. Sana dil uzatanlardan korkmak, gerçi Allah Teâlâ katında sıdkın muhakkaktır ve malûmdur. Bu yüz aklığı kâfidir. (Elhamdülillah alnım açık yüzüm aktır.)

---

[50] Bakara, 102

Bilhassa şunu belirtelim ki; Bazı kimseler müminlerin gerek erkeklerine ve gerekse kadınlarına işlemedikleri suçlarla onlara iftira etmek suretiyle ezâ ederler. Onlar çeşitli suçların karşı tarafa isnat ve iftiralarından toplanan büyük günahı yüklendiler ki, haksız yere iffetli kadın ve erkeği ve kusursuz olan ehl-i imanı incittiklerinden azab-ı İlâhiye müstehak oldular. Çünkü kusuru olmayan insana haksız yere ezâ etmek azap sebebidir.

Malûmdur ki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin mübarek hayatına gerek hicretten evvel ve gerek hicretten sonra sûikaste cüret edenler bulunmuştu. Fakat. **“Allah seni insanlardan muhafaza eder”**[51] mucize-i Kur'âniyye'si tahakkuk etmiş, hayatında, düşmanlarının tecavüzlerinden korunmuştur.

RECÂ' (ÜMİT)

Recâ', nefsin huzur ve hidayet bulmasına yardım eder. Korku ile ilgili değildir. Recâ' olmasa korku, insanı perişan eder. Recâ' galip gelince kul umutlanır, korku galip gelince umutsuzluğa düşer. O halde ikisinin dengeli olması lâzımdır.

“Ümit ruhun gıdasıdır.”

RIZÂ

Rıza, Allah Teâlâ'nın kendisinden razı olmasını

[51] Mâide, 67

düşünerek kendi rızasından vazgeçmektir.

“Allah Teâlâ takdiriyle gelen musibetten dolayı sızlanma, zira her mihnete rıza ve sabır mukadderat-ı İlâhiyye'ye razı olan büyük rûh sahiplerinin ahlâkındandır.”

“Allah Teâlâ zikrolundukça kalplerinde korkusu husule gelen ve Kur'ân-ı Kerîm okundukça imanları artan Allah Teâlâ'ya mütevekkil olup namazların eda, mallarından muhtaçlara veren müminlerin Allah Teâlâ katında kadr-i âlidir. Onlar için katında yüksek dereceler vardır.”

ÖNEMLİ İHTİYAÇLAR

“Tasarruf eden sıkıntı görmez.”

“Herkese lazım ve layık olan dinine ve dünyasıyla alakalı hayırlar ile çocuklarına nasihat edip öğüt vermesidir.”

“Tuzu sarf ettikten sonra tuzluğu atma, ola ki yine lâzım olur.”

“Tasarruf ancak Cenâb-ı Hakkın inayet ve ihsan buyurduğu nimetleri herkes gibi evlât ve ayali ile yiyip içmek, bulamayan muhtaçlara yardım ve Cenâb-ı Hakk'a hamd ü sena etmek ve ileride aile efradına zaruret çektirmemek suretiyle ihtiyaten tedbirli bulunmak, yoksa bütün bütün imsak etmek değildir.”

“Tasarruf ile meydana gelen maldan bir miktarını ihtiyaç için saklamak lazımdır. Bu tasarruf cimrilik değildir.”

SABIR

Sabır çeşitli belâlardan lezzet almak, günleri tükeninceye kadar ölümünü taşımaktır (dâima ölümü göz önünde tutmaktır).

"Allah Teâlâ'nın teatine sabretmek, azabına sabretmekten kolaydır."

"İnsanların ekserisi belânın bir çeşidine ve şerli insanların azarlarına düştüklerinde sabır ile maksatlarına kavuşmuşlar. Sabır şifalı tedbirdir. Fakat sabırla tedbir alınacak şeyi başka bir şeyle almak mümkün değildir. Hiçbir kimse kendi kusurundan istifade edemez."

"Şu sayılı nefesler bir gün bitecektir."

"Meydana gelmesi mümkün olan işlerde sabır ve sebat safiyeti temin eder."

"Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki, işleri tamamen çığırından çıkardılar. Şerler çoğaldı, hayırlar tamamen azaldı. Şimdi nöbet sabra geldi."

"Sabır her müşkülün anahtarıdır."

"İnsanın içindeki derdini kimseye söylememesi, nefsini tezkiye eylemesi sabırdan sayılır."

"Sabır, hakikatte ne kadar büyük bir meziyet ise, sabırsızlık da o nisbette fenadır. Birçok muvaffakiyetli işlerden alı kor."

"İhtiyaçtan dolayı o kadar feryat etme. Çünkü senden daha muhtaç, daha nasibsiz kimseler görürsün."

“Makam-ı sabırdan makam-ı rıza âlâdır. Sabır ile rızayı tahsil eden vâsıl-ı Mevlâ'dır.”

SALÂT

İslâm Dininde amellerde öncelik namazdır. Namaz lügatte dua manasındadır. İstilâhta icrası muayyen bilinen ibadet mânâsını ifade eder. Yirmi dört saatte beş vakit namaz kılmak farzdır. Farz olmayıp da vacip veya sünnet veya müstehap olan namazlar da vardır.

Namazın muhtevi olduğu hareket ve vazifeler tetkik edilirse Allah Teâlâ'ya karşı tazim ve tekrim içinde cisim ve ruha karşı dahi vazifeleri muhtevi olduğu görülür. Namazda Allah Teâlâ’ya tazim ve tekrim ve başlamasından itibaren mevcut olduğu gibi edasından evvel ve edası esnasında edilen tekbir ve tesbihler, kıyam ve kuudlar, rükû ve sücudlar hep Allah Teâlâ'ya tazim ve kulluk ifade eder. Namazdan asıl gaye Allah Teâlâ'yı zikir ve tefekkürdür.

“Gerçekten ben, Allah'ım; benden başka hiç bir ilâh yoktur. Onun için bana ibâdet et ve anmak için namaz kıl” [52]

Namaz içerisinde hareket ve teferruat ise her birinde mühim hikmetler konulmuş mahsus şekillerdir. Ve namazı vaktinde edâ etmek lâzımdır.

Arif kul, namazın birleşme, gerçekte ayrılma

[52] Ta-Ha, 14

olduğunu bilir. Ayrılmadır, çünkü kul ancak kâinattan ve kâinatta bulunan her şeyden ayrılmadıkça Rabbiyle birleşemez. Ve namazında Rabbiyle özel konuştuğunu bilir.

İslâm dininde cisim ile ruh, yahut diğer bir tâbirle nefsin maddî kısmı ile manevî kısmı birbirine o kadar birleştirilmiştir ki, bütün ibadetler, her ikisi topluca dâhil olurlar.

Zaten maddî, mânevi hayır temin eden her iş İslâm dininde ibâdet, gerek cisme ve gerek ruha edilen hürmetler bütün Allah Teâlâ'nın emirlerine tazim ve saygı ve nefsin kontrolü ve tezkiyesi mühim emirleri elde etmek olduğu halde, cismin taharetine, sıhhatine hizmet etmesi de bizzat ibâdete Allah Teâlâ'ya karşı tazim ve ubûdiyyetin içine dâhildir.

Namazın cisme yarayan ciheti abdestten başlar. Abdestin Allah Teâlâ'ya ibâdet için niyet ve her uzuv yıkandıkça o uzvun hayırda kullanılması olup, şerde kullanılmaması lüzumunu hatırlatan faziletleri olduğu gibi aynı zamanda temizliği, sıhhati açık menfaatleri da vardır ki, bunların hepsi Allah Teâlâ'ya tazim ve itaat hareketleri ile çeşitli şekillerde bulunur. Esasen müslümanlıkta temizlik temeldir.

"Allah Teâlâ size bir güçlük dilemez, fakat sizi tertemiz yapmak ve üzerinizdeki nimeti tamamlamak ister; tâ ki şükredesiniz"[53]

[53] Mâide,6.

Namaz da pek ulvî bir ibadettir. Namaz müminlerin miracıdır. Manevi yakınlığa vesiledir. İnsan namaz sayesinde ruhen yükselir; kalben neşeli olur. Kendisinde pek güzel duygular husule gelir.

"Ey iman edenler, sabırla ve namazla Allah Teâlâ'dan yardım isteyin. Muhakkak Allah'ın yardımı sabredenlerle beraberdir." [54]

Bu makamda batınî amellerin en zoru olan günahları terk etmektir. Salât tümüyle ibadettir. Zahiri amellerin en büyüğü olanda beş vakit namazdır. Allah Teâlâ bu nedenle sabredenlerle beş vakit namazlarını edâ edenlerin dualarını kabul edip İlâhi yardımını onlarla beraber kılar ki gerçek yardımda budur.

Namaz ile cisme edilen hizmet yalınız cisimde taharetten ibaret olmayıp elbisede ve namaz kılınacak yerlerin dahi temiz olmaları şarttır. Yalnız taharette kalınmayıp âdâb-ı muaşerete, tabiata uygun güzel elbise tâhir ve nazif olması lüzumu da bildirilmiştir.

Namazın ruha, yani nefsin mânevi cihetine hizmeti, nefsin terbiye ve tezkiyesine olan hizmeti pek büyüktür. Namaz kılan kimse bütün kuvvetini namaza hasredecektir. Ancak secde mahalline bakıp başka tarafa bakmamak ve kimse ile konuşmamak ve kulluğa hasretmesi gerekir.

İnsanın gerek namaz esnasında, gerek namaz-

---

[54] Bakara, 153

dan sonra İlâhî emirleri ve kendi amellerini düşünerek yaptıkları iyi ise devam, fena ise tekrar yapmamak için azim ve ihtimam etmesi gerekir**.** Halkın namazda iken yolladığı bu selâmdan her kim hissedar olmak dilerse sâlih kişi olsun, yoksa büyük faziletten mahrum kalır.

Dikkat ediliyor mu?

Teşehhüddeki **"Esselâmü aleyna ve alâ ibadis-salihîn"** söylenen bu mübarek lâfız Allah Teâlâ tarafından kendilerine bağışlanmış **cevâmiul kelâm**-ı **ahmedîye**[55] cevherlerinden biridir. Bu lâfızlar ise melâike-i kiramın hepsine şâmil olduğu gibi nebiler, rasüller, sıddîkler, ve hâsılı sâlih olan kulların hepsine şâmildir. Bu büyük ilâhî nimete karşı şükretmemiz lâzım gelmez mi?

İşte namaz şükrün bütün çeşidini toplayan bir ibadettir.

İbadetler içinde en mühim olan beş vakit namazdır. Kıyamet gününde en evvel sorguya çekilecek namazdır. Eğer namazından güzel hesap verirse diğer işleri de düzelir. Eğer aksi zuhur ederse, diğer amellerdeki hesabı da bir bir çıkmaza girer. Hulâsa namazda bütün beşerî hayatın suret ve mertebeleri bulunmaktadır.

"Mânâsını anlamak, ezberlemek ve gereği üzere Allah'a ibadet etmek için: (Ey Resulüm), **sana vahy edilen Kuranı oku ve namazı** (devamlı beş

---

[55] Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin az kelime ile çok manalar ifade edebilme özelliği

vakit) kıl. **Gerçekten namaz, kötü işten ve uygunsuzluktan alı kor. Muhakkak ki Allah'ı zikretmek** (namaz kılmak yahut Allah'ın mağfiretle kullarını anısı, diğer ibadetlerden) **daha büyüktür. Allah** (iyilik ve kötülük) **her ne yaparsanız onu bilir.”**[56] Allah Teâlâ'nın zikri lisan ile kalb ile ve rûh ile olmak gibi muhtelif şekilleri vardır. **Bütün rûh ile yapılan mertebesi tabii en büyük mertebesidir.** Bir zevk-i Rahmani ve gönülleri bir meyl-i aşktır, dünya ve ahret amellerinin hepsine karşı gelir.

Nefis; insanın maddî-mânevî varlığıdır. Yani nefs hem cisim hem de ruh manasına gelir. Aynı zamanda vicdan dediğimiz şeye de nefis kelimesi verilir.

Hâsılı namaz, hem Allah Teâlâ’ya ibadet ve kulluk, bedende sıhhat ve afiyetine güzellik, nezâfet ve tazelik, nefiste gözetme ve güzelleşmesi ile kemâl terbiye kazanmasına insan-ı kâmil olmayı hedef kılmaktadır.

Hakiki İslâm terbiyesi almış insanlar, hayatın kıymetini hakkiyle takdir ve muhafazasına pek ziyade ihtimam ile beraber asıl gayenin ahiret saadeti olduğu ve dünya hayatının kıymetinin “**ahret tarlası”** olmasından ileri gelmekte olduğunu unutmazlar.

SEVGİ-MUHABBET

“Hakikî Muhabbeti insan aklı, hakikati ile bil-

---

[56] Ankebût,45

mekte âciz ve hayrettedir. Vicdanî bir keyfiyet[57] olduğundan sözle, cevap ve sual ile tarifi mümkün değildir. Keyfiyyet haldir.”

“Muhabbet, hakikatte bir emr-i zevki ve bir nûr-i şevkidir. Sevdiği zâtın zâtiyle idrakinden parıldar.”

“Muhabbet bir şirin haldir ki onunla acılar tatlı baldır.”

“Muhabbet bir devadır ki onunla her illet şifâ bulur.”

“Muhabbet bir ciladır ki onunla her keder safî olur.”

“Muhabbet bir şirin haldir ki onunla her maraz sıhhattedir.”

“Muhabbet bir candır ki onunla ölüye canlılık verir.”

“Muhabbet netice-i marifettir ve yakınlığa vesiledir.”

“Her cevher muhabbetin olma sebebi, muhabbet-i pir ve devamlı zikri çok yapmaktır.”

“Kur’ân-ı Kerim’e riayet eden adamlar, her an Muhabbet-i Hüdâ’dırlar.”

“Muhabbetin güzel olması, ahde vefanın güzel olmasıyladır.”

“Bir şeye teveccüh ve ikbal o şeye olan muhab-

[57] **Keyfiyyet:** Bir şeyin esâsı ve iç yüzü. Nasıl olduğu ciheti. * Kalite. Madde. (Kemmiyetin zıddıdır.)

betin gereğindendir.”

“Hissiyatı güzel olmayanların işleri çirkinlikten kurtulamaz.”

“Her göz sevdiğini güzel görür.”

“Muhabbet Allah Teâlâ’nın dostlarına hidayet ve inayetidir. Kimde Allah Teâlâ sevgisi oluşmuştur, ondan düşmanlık duyguları kaldırılmıştır.”

“Yakınlık ve uzaklık muhabbetin işareti değildir. Çok uzaktakiler yakındaki olandan daha çok muhabbet eder.”

“Ayrılık cehennem azabından daha şiddetlidir.”

“Yurdundan ayrı düşene değil sadık dostlardan uzak düşene garip denir.”

“Her kimde muhabbetu'llah mertebesini bulmuştur. Ondan kibir, haset, bugz, adavet, kin ve keder, ucb ve enaniyet efkârı kalkmış ve uzaklaşmıştır.”

“Kâmil insan hayatını muhabbet uğrunda geçirmek ve yolunda can verirse şehittir. Diğer şühedanın fevkindedir demişler.”

ŞERİAT

“Mâ’ni gidince, memnûun avdeti şeriat iktizasıdır.”[58]

[58] Bir zaman uygulayamadığın yasaklanan şer’i amel engel kalkınca uygulanma gerekleri ile geri gelir.

ŞER-HAYIR

“Her hayrın sebebi uygunluk her şerri de doğuran nifaktır.”

“İhsana kötülükle mukabele hem musibet hem alçaklıktır.”

“Salih Aleyhisselâmın kavminin helaki vaktinde, Salih aleyhisselâm ile ehli iman-ı helâkten ve o günün rüsvalığından necat verdiği ve bu necat lütf-u İlâhî cümlesinden aynı rahmet olduğu ve Allah Teâlâ’nın asileri helake ve ehl-i iman olanlara necat vermeğe kudret ve kuvvet sahibi bulunduğu ve düşmanlarından intikam almağa kadir ve galip olduğuna delâlet eder. Demek ki insan kendi kendini belâya ilga ediyor. Bu takdirde insan şerri şeytandan ziyade kendinden Allah Teâlâ'dan istiâze[59] etmelidir. Hâl böyle iken ya niçin insan istiâzede en mühim tarafı bırakıyor da en zayıf taraftan başlıyor?”

ŞÜKÜR

“Allah Teâlâ helalinden dünya nimetlerini kat kat ve sürekli olarak ihsan etmiştir. Sizde şükrünü yerine getiriniz.”

“Takdiri mümkün olmayan büyük hizmetin zuhuru elbette büyük bir nimettir. Çünkü ihtiyacı def eden nimet ihtiyacın nisbetinde takdir ve kıymeti yüksek olur.”

“İnsan İlâhî nimetin şükrünü bilmeyi yerine getirmekten de acizdir.”

---

[59] **İstiâze:** Allah Teâlâ'ya sığınma.

“İnsanın Allah Teâlâ’nın nimetleri ile asi olmaması hakiki şükürdür.”

“Mevlana Celalleddin Rumi kaddese’llâhü sırrahu’l-azize hanımı namazda niçin ağladığını sordu.

-Ben aciz kuluna verdiği nimetin şükrünü ödemem mümkün değil, ancak acizliğime ağlamakla ruhum hoş oluyor.” Buyurdu.”

“Allah Teâlâ kuluna verdiği nimet kadarını sorar.”

“Allah Teâlâ’nın lütfunu bilmeyene nankör derler, her türlü fenalık umulur. Sonları sefalettir.”

“İnsan başındaki nimet ve mâlik olduğu serveti izhar etmesi şükr ve nimettir.”

“Vücudumuzdaki her kıl, lisan-ı hâl ile bir dil olsa başımızdaki nimet-i İlâhiyye'nin şükrü binde birini ifa etmekten âcizdir.”

TEMİZLİK

“Temizlikte madde ve mana lâzımdır. Takvadaki temizlik, dünyanın helâl ve haramın ayrılması; ihlâstaki temizlik, kendi amellerine iltifat etmemek; ihsandaki temizlik iyiliklere bakmamak; Sıdk’taki temizlik. Allah Teâlâ’dan başkasından tamamen yüz çevirmektir.”

“Dinimiz temizliktir. İtikatta temizlik, fikirde temizlik, kalpte temizlik, vücutta temizlik, lisanda temizlik, ibâdette temizlik gibi insan ha-

yatında bulunan her şeyin temizliğine dikkat etmesidir.”

TEMKİN

Hakk'ın kendilerini, vasfettiği, kendilerinden istediği biçime gelmedir. Geçmişini unutmamak Allah Teâlâ’nın verdiğine razı olmaktır.

“Yüksek ruhlu bir insan hayat fırtınalarından katiyyen müteessir olmaz. İşinde, vazifesinde sebat ve gayretle çalışır. Bu dünyanın böyle vukuat âlemi olduğunu bilir.”

“İstikamet ve ihlâs, kıyamet gününde sermayelerin en güzelidir.”

“En büyük tecrübe tarih mektebidir. Tecrübe dersi hatırdan çıkmaz. En yüksek ilim tarihtir. Tekerrürden ibaret olduğu için.”

TEVBE

Tevbe, her şevden Allah Teâlâ’ya dönmektir. Çünkü her şey Allah Teâlâ’nındır.

“Tûbû ilâllah”[60] âyet-i kerîmesinde hem işaret vardır, hem müjde vardır. Eğer kabul etmeyeler idi. Emretmezler idi. Emir kabule delildir. Taksirin görmekle bile.

---

60 **“Rabbinizden mağfiret dileyin; O'na tevbe edin; doğrusu Rabbim merhamet eder ve çok sever.”** (Hud, 90)

Habibim! Rabb-i Teâlâ, tevbeden sonra anların günahlarını mağfiret edici ve tevbelerini kabul ile merhamet buyurucudur. Tevbe-i nâsuh makamına kaim olup o halde Kendileri için mağfiret talep olunmakla afv olur. Yahut mademki günahı itiraf ile nedameti izhar eylediler, o halde mağfur olmuş oldular."

TEVEKKÜL

Tevekkül, kulun hiç olmamış gibi Allah için olması, Hakk'ın ezelde olduğu gibi kendisi için olmasıdır.

VARİDAT

"Allah Teâlâ'nın manevi zevk ikramı geldiği zaman, dünyevi şeyler kaybolur."

"Hayret makamında bu âlemin hallerini görmek, binlerce kitap okumaktan daha iyidir. Çünkü hayırlı söz azdır ve meramını hakiki manada anlayıp, en güzel şekilde ifade edecek kimse ise fazla yoktur."

VASİYET

"Vasiyet demek, bir şeyi bilene haber vermek, bilmeyene duyurmaktır."

VATAN SEVGİSİ

“Hükümet halkın dinini, canını, ırz ve namusunu, hukuk, mal, servet ve refahını muhafaza ile me'murdur.”

“Halk da hükümetin kanunlarına itaatle mükelleftir. Her insan vatanını anası gibi, kanununu da babası gibi tanımalıdır.”

“Vatanperverlik âlî bir his, makbul bir seciyedir. Dürüst ve doğru muamele cihan değer.”

“Vatan felâketlerinden birer hisse almak icap eder”

“Muhabbet-i vataniyye hissi vicdani olduğu için ne kadar tafsil edilse yine iyilikleri tekmil olamaz.”

YALAN

“Yalan sözlerden uzak kal.”

“Yalancı için keramet yoktur.”

“Yalan söyleyen ağız, ruhu öldürür.”

“Asilzade hıyanet etmez. Akıllı kimse yalan söylemez. Mümin gıybet etmez.”

“Yalan söyleyen kimsenin özrü makbul değildir.”

“Yalan sahibini utandırır, rezil eder, kadr ve haysiyeti kalmaz. Doğru söylese bile kimse inanmaz.”

YETİM

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Evlerin en iyisi, yetime iyilik yapılan evdir. En kötüsü de yetime kötülük edilen evdir.” [61]

“Kalbinin yumuşamasını ve hacetinin görülmesini istersen, yetime acı, onun başını okşa ve ona yediğinden yedir.” [62]

“Yetimi güzel terbiye ederek büyütenle Kıyamette beraber oluruz.”[63]

“Yetimlerin, fakirlerin geçimini üstüne alan, Allah yolundaki bir mücahid gibi veya gündüz saim, gece kaim sevabına kavuşur.”[64]

"Fakirlere yapılan tasadduk bir sadakadır, ama zî-rahm'a (yani akrabaya) yapılan ikidir: Biri sıla-i rahim, diğeri sadaka." [65]

ZAMAN

“Ey insan! Basiret ve dikkatle bak ki, bu şeriat ne büyük kerametttir. Bununla hâsıl olan iki âlemde ne acib, aziz ve şerif ve her taraftan emin ve selâmettedir. Mademki her dakika

---

[61] İbn-i Mace

[62] Taberani

[63] Buhari

[64] Buhari

[65] Nesâî, Zekât 82, (5,92); Tirmizî, Zekât 26, (658); İbnu Mâce, Zekât 28, (1844)

ömründen bir nefes geçip gidiyor. Onu ancak şevk ile geçirmeğe bak. İyi bilmiş ol ki, bu mülk ve vücudun sermayesi ömürdür. Ve onu sen nasıl geçirirsen öyle geçer.”

“Bu zamanda gıpta edilecek o kimsedir ki; zamanını bilip lisanını muhafaza eden mümindir.”

“Boşa geçirilmeyen vakit anın kârı, boşa geçen anın ziyanıdır.”

“Günahların en büyüğü vakti boşa geçirmektir.”

“Bulmak isteyen için zamanımızda da hakiki nazar sahibi manevi nasihat sahibi kimseler vardır.”

“Maddî manada terakki vakti nakit bilmektir. Zira vakti biz değil, vakit bizi geçirmiştir.”

“Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki evvelâ kendi nefsimizin selâmetini temin edip sonra evlât ve torunlarımızı mümkün mertebe muhafaza etmeliyiz.”

“Müslüman için en büyük nimet yaşamak ve tül ü ömürdür.”

“Müslümanın ömrü ne kadar uzun olursa hakkında daha hayırlı olur.”

ZİKİR

“Allah Teâlâ’nın zikri ile meşgul olanlar ilâhi nura mazhardırlar. Kalpleri mutmain olup, hileden ve zulümden selamet bulmuşlardır.”

“Açıktan zikir kalbi riyadan, günahtan, yalan-

dan, gıybetten, haram lokmadan için gereklidir. Bu şekilde kötü nazarlardan ve Hakk'tan başkasına yönelmeden uzak tutmaya yarar."

"Tevhid dersinde olana seyr-i sülük görene azap olmaz. Fakat kıyamette mahcubiyet vardır. O gün mahcubiyet azaptan şiddetlidir. Ancak dersi tevhit de olanlar mahcup olmayacaktır

"Kalbin temizliği zikrile hâsıl olur."

"Zikir Allah Teâlâ'dan gayri her ne olursa olsun hakikat yönüyle feragat etmektir."

"Zikr ile kalb temiz olur". "Zikr ile muhabbet-i ilâhiyye hâsıl olur."

"Zikr ile ibâdetin lezzeti bulunur."

"Zikr ile İslâmiyye düşünce kuvvetlenir."

"Zikr ile namaza zevk ve şevk ile girilir."

"Zikr ile ahkâm-ı şer'iyye kolay ve rahatlıkla icra olunur."

"Zikr ile taklitten hakikate terakki edilir.

Meselâ: Niyyeti doğru ve hâlis bir insan **"Allah Allah"** ism-i şerifini dese ve hakikatinden habersiz olsa bile sonuçta ism-i Hudâ ona yol gösterir ve yâri arkadaşı olur."

MEKTUPLARINDAN ÖRNEKLER

بســـم الله الرحمن الرحيم

Es-Seyyid Hacı Hulusi Efendi Gardaşıma!

Edep, şeref, ilim, irfan, vefa ve kemâlatta zamanın kâmilisin. Bu biçare natuvaneye lütfedin. İhsan sizin âdetinizdir. Erbâb-ı ihsan olduğunuza ilel ebed itikat ettim.[66]

10 Muharrem'ül Haram h.1399/ m:1978

بســـم الله الرحمن الرحيم

"Sabit! İnşallah bu ailemizde uzun zaman kalacaksın, bize de sahip çık.

Sabit! Kimseyle cedelleşme, her yarayı kendi ilacı ile tedavi et. Her şeyin ilacı var. Kul hakkı ile gelme.

Sabit! Hiç kimsede alacağım yoktur, borcumda yoktur, mahşerde mahcup olmayacağım. Ağzına girene çıkana dikkat et. Allah Teâlâ'ya emanet ol.

Baban Hacı Hasan Akyol [67]

---

[66] Hacı Hasan Akyol Efendi bu tür ifadeleri tuttuğu notlarda büyük bilinen kişiler için kullanmakta olduğu görülmektedir.

[67] Bu mektubun vasiyetlerinden biri olduğu rivayetleri de vardır.

SEVDİĞİ ŞİİRLERİ

Ey sârüben zimamı çek semtü kûyi yâre,
Vîrâne dilde zira yer kalmadı karara.

Bîm-i zalâmı şebden olma sakın vehm ü nâs.
Âh şerare bârim hacet mi kor nehare.

Âzerde bây olursa cemânek eyleyem ferş,
Dîbâce-i cebinim şevk eyle reh-güzarda.

Ey sâribân-ı müşfik hiç olmadın mı âşık,
Ahesterûlük etme rahm eyleyüp bu zara.

Ben derd ü mendim aşkım bir yerde kalmam aram,
Tâ vâsıl olmayınca serhaddi kûyi yâre.

Ol kûyü can feza kim ehl-i nazar değişmez,
Bir senk-i rîzesini bin dürrü şâh-ı vâre.

Ol kûyü arş-ı rütbet kim hâk-i ıtırnâkin,
Mâleşki eylemiş Hak pîşâne-i kibâre.

Dâire-i sekine küfr-ü medine kavil,
Izz ü şerefle me'vâ sultan-ı kâm-kâre.

Sultân-ı mülkü ser-med mahbub ü hak Muhammed,
Kim kulluğu şereftir şâhân-i tâc dâre.

Ey cümle âlemine mahzâ atası Hakk'ın,
Senden olur olursa abd-i fakire çâre.

***

Tarîk-i Nakşibendî ehlinin feyzi Huda'dandır,
Onların nisbeti cümle Resûl-i müctebâdandır.

Ebûbekir Ali'dir bu tarîkin şâh-ı serdârı,
Şüyuh ü hâceganî hep kibâr-ı evliyadandır.

Bu yolda ittiba sünnet oldu bâis-i vuslat,
Cemîi bid'atı terk etme bunda ihtidadandır.

Azimetle ameller işleyip ruhsattan el çekmek,
Bu yolda sâlike böyle sülük etmek devadandır.

Tarîk-ı cezbedir bunda erer tez menzile sâlik,
Ki bunda sâlikin seyri tarîk-ı intifadandır.

Devamı zikrile samt oldu Nakşibendîlerin kârı,
Anın çün bunların feyzi hemân kalbi ciladandır.

Tarîk-ı Nakşibend'in cümlesi âsân durur sanma,
Bu yolda can fedâ etmek şurut-u iptidadandır.

Hazer kıl, dil uzatma gel güruh-i nakşibendâna
Yakın bil kim onlara ta'n edenler eşkıyadandır.

***

Her dideden gören o, her yüzden görünen o
Ey göz anı görmesen de görür seni sevdiğin

Sanma ansız bir dem var, her demdir o sana yar
Sen yar olmasan dahi yardı sana sevdiğin

İsteyen seni odur, sen anı istemesen
Dileyen senden ön o, sen anı dilemesen

Bildiren sana odur, sen anı bilmesen
Sen yar olmasan dahi yardır sana sevdiğin

Gafil olsan aşina sanma ki gafil odur
Ger dile ger dileme emrine kafil odur

Bi-gane sensin ana, bil sana vasıl odur
Sen yar olmasan dahi yardır sana sevdiğin

Sen müridim deme kim istemiş murad anın
Sen zakirim deme kim zikr eden o, yâd anın

Gamı şadıbir dem et, gam anındır şad anın
Sen yar olmasan dahi yardır sana sevdiğin

HULUSİ yardır gören baktığın ve gördüğün
Sen erdim deme ana ermiş sana erdiğin

Canını alan odur, yoluna can verdiğin
Sen yar olmasan dahi yardır sana sevdiğin[68]

Seyyid Osman Hulusi Efendi

---

[68] Hacı Hasan Akyol Efendim **" Dünyadan göçünce bu ilahiyi kabrim başında okursunuz."** diye buyurmuştur. Allah Teâlâ bunu bize nasip kıldı.

O’NUN HAKKINDA SÖYLENMİŞ KELAMLAR

Hacı Hasan Efendi mürşitlerine karşı çok saygılı ve onların halini yaşamayı kendisine hedef edinmiş bir insandı. Kendisi hakkında Gavs-ül âzam Hacı İsmail Hakkı İhrâmî Sivasî kaddese’llâhü sırrahu’l-aziz (hyt. 1969) buyururdu ki;

"Edep öğrenmek isteyen Hacı Hasan'ımın yanına gitsin."

***

Darendeli Hacı Emin kaddese’llâhü sırrahu’l-aziz Efendi [69] buyurdu ki;

---

[69] **H. Mehmet Emin Boyraz kaddese’llâhü sırrahu’l azîz**

Malatya ilinin Darende ilçesinin Ayvalı kasabasında 1912 yılında doğdu. Ecdadı olan Boyrazoğlu ailesi, Gaziantep civarında yaşayan Barak Türklerindendir. Takriben beş yüz yıl önce (1445) Ayvalı’ya gelerek, Ermeni’den boşalan bu arazileri işgal edip, sürülerini otlatarak, oraya yerleşmişlerdir. Şu anda, halen onbinlerce dönüm çiftlikleri elinde bulunduran bu kabilenin, sattığı arazilerde Ayvalı ve Kuluncak köyleri yaşamaktadır.

“Şeyhimin ve halifelerinin sözlerini benim zekâm kavrayamadı. Fakat Hacı Hasan ve Hacı Hulusi kuddise sırruhu’l-azîzân Efendiler, yal-

---

İki yüzyıl kadar önce Ermenilerin işgaline uğrayan Gürün kazasını, savaşarak kurtaran Boyrazoğullarına, Padişah Sivas-Harput arasında ağalık yetkisi vermiştir. Bu kabilenin prensibi, halkı iyi yönetmek ve devlete yardımcı olup, gerektiğinde halktan asker ve vergi toplayıp, devlete verme olmuştur.

Onun içindir ki, halka ve devlete sevilmekten kaynaklanan bir güce sahip olmuş, kazancını hep halka ve devlete harcamışlardır.

Emin Efendi’nin babaannesi, Sofular köyündeki Sıddıklar kabilesine mensuptur ki, onların soyunda (Şeriflik) ve takvalık meşhurdur. Anneannesi ise Hekimhan Ağası Şatıroğulları’ndandır. Babası Osman Ağa, medrese mezunu ve takva bir zat idi.

Emin Efendi, hayatını din kültürüne, ibadete, muhabbete ve halka hizmete vakfetmiş olup, çevresinde Nakşibendî tarikatının temsilcisi olmuştur. Halka bilgi ve muhabbet aşılamakla ömrünü- geçirmiştir. Gavs’ül-âzam İhramcızâde Hacı İsmail Hakkı kaddese’llâhü sırrahu’l azîz Efendinin üçlerden olan haliferinden biridir.

Emin Efendi hakkında, Darendeli Es Seyyid Osman Hulusi kaddese’llâhü sırrahu’l azîz Efendi’nin yıllar önce yazdığı bir şiiri;

“Emin’in sinesi tabaveri vaslı nigar olmuş
Anın çûn hubbu canda ol aşığım ismi ezberdir
Dili miratı kabildir, mukabbildir cemaline
Mücella sinesinde nuri haklamii azhardır.
Melâhât mülkinin şahı anun tut zarını mazur
O sûzü şemmi vasl olmuştur amma zarı averdir
Bu suretle gözükmek cilvesidir yâri mananın
O yoksa zahiri batında birleşmiş beraberdir.”

nız ve beraber oldular. Şeyhimizin ve kendi sırlarını toprağa gömdüler. Şeyhimizin muhabbetiyle dünyada şuyum, buyum demeden ahirete temiz göçtüler. Şimdi berzâh âleminde şeyhimiz ile beraberler.”

****

Gülbaba Cavit KAYHAN ise, halifeleri hakkında şöyle demiştir.

“Efendi, azîz-i vakittir. Halifelerinin çok olması lazımdır. Şarttır. Halifeleri Pirlerine kemali sadakatlerinden gizlenmiş ve söylememişlerdirler.” [70]

[70] Bu zatlar; bir değil, üç türlüdürler.
“Bunlardan bir kısmı yalnız sırrı zata erer ve o yüksek hakikati idrak eder; fakat susar, artık kendi zevk ve neşe âleminde yaşar, kimse ile görüşmez, kimse ile niza etmez, kendisiyle münakaşa edenlere de karşılıkta bulunmaz.
Diğer bir kısmı da bu hakikati ancak birkaç kişiye ağızdan duyurur, fakat eser yazmaz. Yâni bir eser yazsın da, kendisinden sonra o eseri okuyanlar istifade etsin, hakikati anlasın. İşte buna imkân yoktur.
Bir üçüncü kısım da hem belirli kimselere bu hakikati ağızdan duyururlar, hem de biraz kapalı yollardan gitmek üzere eser de yazarlar ve bırakırlar.”

****

O aziz insan dopdolu îman
Oldu hoş revan bağı rıdvan
İsmi Hasan'dı hulki hasendi
Fiili hasendi halk ı cihana.
Vech-i nurunda, Hakk huzurunda.
Her umurunda uydu Kur'an'a,
Gündüzü sâim, gecesi kâim,
Uydu her dâim, Hükm-ü Yezdan'a.
Üstadı kâmil, etmiş tekâmül,
Olmuştu dâhil, babı irfâna,
Gelse bir bi-mar, hâlin istifsar,
Eylerdi timar, hoş tabibâne.
Fikri sâibdi, Hakk'a talipdi,
Şevki galipti, feyzi Rahmân'a,
Âşık u sâdık, derdine lâyık,
Kazdılar kabrin kûyi cânâne.

Seyyid Hacı Hulusi Ateş
Kaddese'llâhü sırrah'ül azîz

SALAVÂT-I ŞERİFELER

Hacı Hasan Akyol Efendinin günlük olarak okuduğu salavâtı şerifeleridir.

Farzdan sonra 11 adet

اللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَ بَارِكْ عَلَى مَولاَنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى اٰلِهِ فِي كُلِّ لَمْحَةٍ وَ نَفَسٍ عَدَدَ مَا وَسِعَهُ عِلمِكَ

"Allahümme salli ve sellim ve bârik âlâ mevlânâ Muhammedin ve âlâ âlihî fi külli lemhatin ve nefesin adede mâ vesiahû ilmike. Âmin." [71]

اللّٰهُمَّ اِنِّي اُقَدِّمُ اِلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ كُلِّ نَفْسٍ وَ لَمْحَةٍ طَرْفَةٍ يطْرِفُ بِهَا اَهْلِ السَّموَاتِ وَاَهْلِ الْاَرْضِ كُلِّ شَيْءٍ هُوَ فِي عِلْمِكَ كَائِنٌ وَ قَدْ كَانَ اُقَدِّمُ اِلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ ذٰلِكَ كُلِّهِ اللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّد× ٱلسَّابِقِ اِلَى ٱلْأَنَامِ نُورُهُ∝ رَحْمَةٌ لِلْعَالَمِينَ ظُهُورُهُ∝ عَدَدَ مَنْ مَضٰى مِنَ الْبَرِيَّةِ وَ مَنْ بَقِيَ وَ مَنْ سَعِدَ مِنْهُمْ وَ مَنْ شَقِيَ صَلاَةً تَسْتَغْرِقُ الْعَدَّ وَ تُحِيطُ بِالْحَدِّ صَلاَةً لاَ غَايَةَ لَهَا وَ لاَ إِنْتِهَاءَ لَهَا وَ لاَ أَمَدَ لَهَا وَ لاَ

---

[71] (Bu dua Âyete'l-Kürsî'den evvel okunacak)

انْـقِـضَاءَ لَـهَا صَلاَتَـكَ ٱلَّتِى صَلَّيْتَ بِـهَا عَلَيْهِ صَـلاَةً دَآئِـمَـةً وَ عَـلىَ اٰلِـهِ وَصَـحْـبِهِ وَعِتْرَتِـهِ مِثْـلَ ذٰلِـكَ

“Allahümme innî ükaddimü ileyke beyne yedeyye külli nefsin ve lemhatin ve tarfetin yatrifü bihâ ehli’s-semâvâti ve ehli’l-ardı ve külli şey'in hüve fî ilmike kâinün ev kad kâne ükaddimü ileyke beyne yedeyye zâlike küllihî.

Allahümme salli ve sellim âlâ seyyidinâ Muhammedini's-sâbiki ile'l-enâmi nûruhû rahmeten lil'alemine zuhuruhû adede men medâ mine'l-beriyyeti ve men bakiye ve men sa-ide minhüm ve men sakiye salâten testağriku'l-adde ve tühîtü bil hatti salâten lâ gayete lehâ velâ-intehâelehâ velâ emede lehâ vele'n kıdâ lehâ salâteke'lletî salleyte bihâ aleyhi salâten dâimen ve âlâ âlihî ve sahbihî ve ıtretihî misle zâlike.” (Evrâd-ı Behâiyye'nin son salâvat-ı şerifesi)

SALÂT-I NÂRİYE (TEFRİCİYE)

Günlük olarak da 41 defa okunacak

اَللّٰهُمَّ صَلِّ صَلاَ ةً كَامِلَةً وَ سَلِّمْ سَلاَمًا تَامًّا عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّد× ٱلَّذ♥ي تَنْحَلُّ بِـه♥ ٱلْعُقَدُ وَ تَنْفَرِجُ بِـه♥ ٱلْكُرَبُ وَ تُقْضَى بِـه♥ ٱلْحَوَائِجُ وَ تُنَالُ بِـه♥ الرَّغَائِبُ وَ حُسْنُ ٱلْخَوَاتِمُ وَ يُسْتَسْقَى ٱلْغَمَامُ بِوَجْهِهِ ٱلْكَرِيمِ وَ

عَلىَ اٰلِـه♥ وَصَحْـبِـه فيِ♥ كُلِّ لَمْحَةٍ وَ نَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلوُمٍ لَكَ

“Allahümme salli salâten kâmileten ve sellim selâmen tâmmen âlâ seyyidinâ Muhammedini 'llezî tenhallü bihil'ukadü ve tenfericü bi-hilkürebi ve tukdâ bihil havâicü ve tünâlü bi-hi'r-ragâibü ve hüsnü'l-havâtimi ve yüsteskal gamâmü bi vechihil kerimi ve âlâ âlihî ve sah-bihî fî külli lemhatin ve nefesin bi adedi külli ma'lûmin leke.” [72]

SALÂT-I FÂTİH

21 defa okunacak

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى♦ مُحَمَّد× اَلْفَاتِـحِ لِمَا اُغْـلِقَ وَ اَلْخَاتِمِ لِمَا سَبَقَ نَاصِرِ اَلْحَقِّ بِاْلحَّقِّ وَ اَلْهَادِي اِلَى صِرَاطِكَ اَلْمُسْتَقِيمِ وَ عَلَى اٰلِـه♥ حَقَّ قَدْرِ ه♥ وَ مِقْدَارِ ه♥ اَلْعَظِيمِ

---

[72]Mağrib Halkı Salât-ı Nariye ile yağmur isterler. (Şeyh Yusuf Topçu, **Tuhfe’tü-z Zakirîn,** İst, 2000)

“Allah Teâlâ’m kendisiyle düğümlerin çözüldüğü, sıkıntıların açılıp zail olduğu, ihtiyaçların yerine getirildiği, arzu, isteklere ve güzel neticelere ulaşıl-dığı, kerim yüzü suyu hürmetine yağmur istendiği Efendimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme O’nun âl ve ashabına her göz açıp kapama, her nefes alıp verme, Sana ma’lum her şey sayısınca kâmil salât ve eksiksiz selâm et.”

Allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedini'l-fâtihi limâ uğlika vel hâtimi lima sebaka nâsırı'l-hakkı bi'l hakkı ve'l hadi ilâ sıratike'l-müstekîmi ve alâ âlihî hakka kadrihi ve mikdârihi'l-âzimi" [73]

SALÂT-I NACİYE (MÜNCİYE)

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلاَةً تُنْجِينَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الأَهْوَالِ وَالآفَاتِ وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا عِنْدَكَ أَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ.

"Allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin salâten tüncînâ bihâ min cemî'l ehvâli vel âfât ve takdilenâ bihâ cemî'al hâ-

---

[73]Küçük Allame İbn-ül Münyar Hazretleri buyurdu ki; **"Bu salavât-ı okuyan kimse "Delâil-ül Hayrat"ı dört kere okumuş gibi sevap alır."**
Bu salâvat için âlimler **altıyüzbin salâvata** bedeldir demişlerdir. (Şeyh Yusuf Topçu, Tuhfe'tü-z Zakirîn, İst, 2000, s. 314) Okuyuş usulü farz namazlardan sonra veya namazların bitiminde, sabah beş adet, diğer vakit namazlarından sonra dörder adet okunur.
"Allah Teâlâ'm kendisiyle kapalı kapıların açılan, işlerin bitmesi ancak O'nunla olan, Hakk ile gerçek yardımın sahibi, doğru yola hidayet edene ve âline kıymeti ve büyüklüğü miktarı ile salât et."

câti ve tütahhirüna bihâ min cemi'ısseyyiât ve terfeunâ bihâ a'let-derecâti ve tübelliğunâ aksa'l-gâyâti min cemî'ılhayrâti fil hayati ve ba'del memâti.”[74]

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ طِبِّ الْقُلُوبِ وَدَوَآئِهَا وَعَافِيَةِ الْاَبْدَانِ وَشِفَآئِهَا وَنُورِ الْاَبْصَارِ وَضِيَآئِهَا وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ

“Allahumme salli alâ seyyidinê Muhammedin Tıbbil kulûbi ve devâihâ ve âfiyetil ebdâni ve şifâihâ ve nuril ebsâri ve ziyâihâ ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim” [75]

---

[74] "Allah’ım! Efendimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem ile ve onun ehli beytine salât et. Bu salâvat o derece değerli olsun ki: Onun hürmetine bizi bütün korku ve belâlardan kurtarsın. Bizim ihtiyaçlarımızı o salâvat hürmetine yerine getirsin, bizin bütün günahlardan bu salâvat hürmetine temizlersin, o salâvat hürmetine bizi derecelerin en üstüne yüceltirsin, o salâvat hürmetine hayatta ve öldükten sonra düşünülebilecek bütün hayırlar konusunda gayelerin en sonuna kadar ulaştırsın. Ey merhametlilerin merhametlisi bize bunları merhametinle nasip et. Allah Teâlâ bize kâfidir ve ne iyi bir dost, ne iyi bir vekildir. Ey Rabbimiz, senin mağfiretini dileriz, dönüş yalnız sanadır."

[75] “Ey Allah Teâlâ’m! Kalplerin doktoru ve devası, vücutların şifası, gözlerin nuru ve ziyası olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin âline ve ashabına salât-u selam eyle.”

SALAVÂT-I MELEVÂN

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كُلَّ مَا اخْتَلَفَ الْمَلَوَانِ وَ تَعَاقَبَ الْعَصْرَانِ وَ كَرَّرَ الْجَدِيدَانِ وَ اسْتَقْبَلَ الْفَرْقَدَانِ وَ بَلِّغْ رُوحَهُ وَ اَرْوَاحَ اَهْلِ بَيْتِهِ مِنَّا التَّحِيَّةَ وَ السَّلَامَ وَ ارْحَمْ وَ بَارِكْ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِمْ تَسْلِيماً كَثِيرًا كَثِيرًا

"Allahumme salli ala seyyidina Muhammedin külle ma-htelefel-melevani ve teakabel-asarani ve kerraral-cedidâni vestekbelel-ferkadâni ve belliğ ruhahu ve ervaha ehl-i beytihi minnat-tahiyyete vesselame verham ve barik ve sellim aleyhi ve aleyhim teslimen kesiran kesira."[76]

SALAVÂT-I ŞERİFE

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ كُلِّ دَاءٍ وَ دَوَاءٍ وَبَارِكْ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِ عَلَيْهِمْ كَثِيرًا كَثِيرًا وَ صَلِّ وَ سَلِّمْ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَ عَلٰى كُلٍّ اَجْمَعِينَ وَ الْحَمْدُ

[76] Allah'ım gece ile gündüzün birbirini izlediği sabah ile akşamın birbirini takip ettiği, gece gündüzün arkarka gelip durduğu iki kardeş yıldızların karşılıklı doğdukları müddetçe Efendimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme salât ve selam eyle. O'nun ve ehl-i beytinin ruhuna bizden saygı ve selam çokça ulaştır. Ona ve ehl-i beytine merhamet et, bereket ihsan eyle, haşr ve karar gününe kadar çokça selam eyle."

لِلّٰهِ رَبِّ الْعَـالَمِيـنَ

"Allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammedin bi âdedi külli dâin ve devâin ve bârik ve sellim aleyhi ve aleyhim kesîren kesîra ve salli ve sellim alâ cemî'ıl enbiyâi ve'l mürselin ve âli küllin ecmeîn ve'l hamdülillâhi Rabbil âlemin."
77

SALÂVAT-I ŞİFÂ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ طِبِّ الْقُلُوبِ وَ دَوَائِهَا وَ عَافِيَةِ ٱلاَبْدَان وَ شِفَائِهَا وَ نُورِٱلاَبْصَارِ وَ ضِيَائِهَا وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ

"Allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin tıbbe'l-kulûbi ve devâihâ ve âfiyetil-ebdâni ve şifâihâ ve nûrü'l-ebsâri ve ziyâihâ ve alâ âlihî ve sahbini ve sellim."[78]

---

[77] "Allah'ım! Efendimiz olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme ve O'nun âline, bütün dertler ve tedavi edici ilaçlar sayısınca bol bol salât, selam et; hayır ve bereket ver. Onun rasüllerden ve nebilerden hepsine de bol bol salât, selam et; hayır ve bereket ver, hamd âlemlerin Rabbinedir. "

[78] "Ey Allahım! Kalplerin doktoru ve devası, vücutların şifası, gözlerin nuru ve ziyası olan Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme âline ve ashabına salâtu selam eyle."

YEMEK YERKEN OKUNACAK SALÂVAT

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ طَيِّبْ اَرْزَقْنَا وَ حَسِّنْ اَخْلاَقَنَا

"Allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammedin tayyib erzaknâ ve hassin ahlâkânâ." [79]

EZAN DUASI

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا نِ الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الذِي وَعَدْتَهُ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ اِنَّكَ لاَ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

"Allahümme Rabbe hâzihi'd-da'veti't-tâmme ve's-Salâti'l-kâimeti âti Muhammedeni'l-vesîlete vel fadîlete ve'd derecete'r-refiate veb'-ashü makâmen Mahmudene'llezî veadtehû hallet lehû şefaati yevme'l-kıyâmeti inneke lâ tuhlifü'l-mîâd lâ havle velâ kuvvete illâ bil-lahi'l-aliyyil'azîm." [80]

---

[79] "Allah'ım! Efendimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme ve onun ehli beytine salât etmeni rızkımızı ve ahlakımızı güzelleştirmeni diliyoruz."

[80] Allah'ım! Ey bu tam davetin ve kılınacak namazın Rabbi, Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme vesileyi, fazileti ve yüksek dereceyi ver. Onu kendi-

SALAVÂT-I AZİMİYYE[81]

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِنُورِ وَجْهِ اللّٰهِ الْعَظِيمِ الَّذِي مَلأَ
أَرْكَانَ عَرْشِ اللّٰهِ الْعَظِيمِ وَقَامَتْ بِهِ عَوَالِمُ اللّٰهِ
الْعَظِيمِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مَوْلاَنَا مُحَمَّدٍ ذِي الْقَدْرِ
الْعَظِيمِ وَعَلَى آلِ نَبِيِّ اللّٰهِ الْعَظِيمِ بِقَدْرِ ذَاتِ اللّٰهِ
الْعَظِيمِ فِي كُلِّ لَمْحَةٍ وَنَفَسٍ عَدَد مَا فِي عِلْمِ اللّٰهِ
الْعَظِيمِ صَلاَةً دَائِمَةً بِدَوَامِ اللّٰهِ الْعَظِيمِ تَعْظِيماً
لِحَقِّكَ يَا مَوْلاَنَا يَا مُحَمَّدُ يَا ذَا الْخُلُقِ الْعَظِيمِ
وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ مِثْلَ ذَلِكَ وَاجْمَعْ بَيْنِي وَبَيْنَهُ
كَمَا جَمَعْتَ بَيْنَ الرُّوحِ وَالنَّفْسِ ظَاهِراً وَبَاطِناً يَقَظَةً
وَمَنَاماً وَاجْعَلْهُ يَا رَبِّ رُوحاً لِذَاتِي مِنْ جَمِيعِ الْوُجُوهِ
فِي الدُّنْيَا قَبْلَ الآخِرَةِ يَا عَظِيمُ.

“Allahümme innî es'elüke (innâ nes'elüke) binûri vechillâhil azîm. Ellezî melee erkâne

---

sine vaat ettiğin Makam-ı Mahmud'a ulaştır. Gelmesinde şüphe olmayan kıyamet günü şefaatını ver. Kudret ve kuvvet yalnızca ulu ve büyük olan Allah Teâlâ’nındır. "

[81] Mevlitlerde ikinci ayağa kalkışta okunan salâvat. Zamanımızda bu usul terk ettirildi. Bu nedenle Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin manevi huzurunda ayağa kalkmayan yerlerde felaketler arttığı için bu konuda duyarlı olmak gerekir.

arşillâhil azîm. Ve kaamet bihî avâlimullâhil azîm. En tüsalliye alâ mevlânâ muhammedin zilkad-ril azîm. Ve alâ âli nebiyyillâhil azîm. Bikaderi azameti zâtîllâhilazîm. Fî külli lemhatin ve nefesin adede mâ fî ilmillâhil azîm. Salâten dâimeten bidevâmillâhil azîm. Ta'zîmen lihakkıke yâ mevlânâ yâ Muhammedü yâ zel hulûkıl azîm. Ve sellim aleyhi ve alâ âlin. Misle zâlik vemâ beynenâ ve beyneh. Kemâ cemağte beynerrûhı vennefs. Zahiren ve bâtınen yekazaten ve menâmâ. Vec'alhü yâ rabbi rûhan lizâtinâ min cemî'ıl vücûh. Fiddünyâ kablel'âhıre. Yâ azîm"[82]

---

82 "Zaman ve mekân teayyünâtından, ervahın, eşbâhın halk ve icadından mukaddem, söz ile ta'rîf ve tavsife, hâlen keşf ü izaha sığamayan, (Merte-be-i lâ teayünden) ya'ni nûr-ı Zât-ı lâ yezelî'den halk olan, "Hakikat-ı Muhammediye" vasf-ı cemîli ile mevsûf bulunan nûr-ı mübîn-i Ahmed'i halkeden Allahü Azîmüşşân'dan yalvarıyoruz.

O nûrül Envâr olan Habîbin hürmetine bizi huzuruna âvâre, bîçâre, yüzü kara çıkarmamanı, Habîbine lâyık insan eylemeni;

Defter-i amalimiz günah işleriyle kararmışsa Şâh-ı Rüsül hürmetine onu yak bizi yakmamanı,

Kalbimize huzur ihsan eylemeni, seâdet ve selâmet yollarını açmanı, bir şeyi her şey, her şey'i bir şey yapan Halikımız!

İstediğini istediğine veren, istediği vakit almak kudretinin sahibi olan yegâne Ma'bûdumuz!

Habîbinin bu âleme tenezzülen teşrifini duydu-

NAMAZIN SONUNDAKİ DUASI

اللّٰهُمَّ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا صَلاَتَنَا وَصَلاَةً مَقْبُولَةً
كَامِلَةً كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِّينَ اللّٰهُمَّ يَا
رَبِّ بِجَاهِ نَبِيِّكَ الْمُصْطَفّٰى وَرَسُولِكَ الْمُرْتَضٰى طَهِّرْ
قُلُبَنَا مِنْ كُلِّ وَصْفٍ يُبَاعِدْنَا عَنْ مُشَاهَدَتِكَ وَ
مَحَبَّتِكَ وَ اَمِتْنَا عَلٰى السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ وَالشَّوْقِ الىٰ
لِقَائِكَ يَا ذَا الْجَلاَلِ وَالإِكْرَامِ وَ صَلَّى اللّٰهُ سَيِّدِنَا وَ
مَوْلاَنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ تَسْلِيمًا جَزَا
اللّٰهُ عَنَّا سَيِّدِنَا مُحَمَّداً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا هُوَ
أَهْلُهُ

“Allahümme Rabbena tekabbel minnâ salâtenâ ve salâtî makbuleten kâmileten kema tekabbelte min ibadike's-Salihîne.”
“Allahümme yâ Rabbi bicâhi Nebiyyike'l-Mustafa ve Resûlükel-Murteza tahhir kulubenâ min külli vasfın yübaidnâ an müşahedetike ve mehabbetike ve emitnâ ale's-Sünneti ve'l-

---

ğumuz ande kıyam eyledik, tehıyyât, teslimat, tekrîmât, dilimizin döndüğü kadar salâvat getirdik. **Bunları afvımıza bahane kılmanı, yerlerimize oturmadan bizi afv eylemenizi diliyor ve istiyoruz.** El Fatiha.” *(Şemseddin YEŞİL kaddese’llâhü sırrahu’l azîzin Türkçesiyle; Dua Kitabı, 1993, İstanbul, s. 151-153)*

cemâati ve'ş-şevki ilâ likâike yâzel Celâli ve'l-ikrâm ve sallâllahü alâ seyyidinâ ve mevlânâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim teslimen.
Cezâ'llâhü annâ seyyidinâ Muhammedin sallâllahü aleyhi ve selleme bî mâ hüve ehlehû."[83]

SALAVÂT-I EBEDİYYE

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّد فـي الأَوَّلِينَ
وَالآخِرِينَ وَفِي الْمَلإِ الأَعْلَى إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

ِ"Allâhümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammedin fil'evvelîne vel'âhirine ve filmele'il'aîâ ilâ yev-

---

[83] "Allah Teâlâ'm, namazımızı bizden makbul ve kâmil bir namaz ve salihlerin ibadeti gibi kabul buyurmanı diliyoruz.
"Ey Allah Teâlâ'm bizi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin makamını görmek ve muhabbetine kavuşmak için ondan uzaklaştıracak vasıflardan kalbimizi temizlemeni, ehl-i sünnet vel cemaat üzere ölmeyi istiyoruz. **Yâ ze'l celâli ve'l ikrâm.** Efendimiz ve sahibimiz Muhammed'e, âline, arkadaşlarına selam üzere selam olsun.
Allah Teâlâ'm Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi bizim adımıza mükâfatlandırırsın. Zaten O buna ehildir."

middîn"[84]

SALAVÂT-I İLMİYYE

اللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى اٰلِ
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي كُلِّ بِعَدَدِ عِلْمِكَ

"Allahümme salli ve sellim alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ seyyidinâ Muhammedin bi adedi ılmike"[85]

SALAVÂT- ZATİYYE

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى رُوحِ مُحَمَّدٍ فِي الأَرْوَاحِ وَعَلَى
جَسَدِهِ فِي الأَجْسَادِ وَعَلى قَبْرِهِ فِي القبورِ.

"Allahümme sali ala ruhi Muhammedin fil ervâhi, ve ala cesedihi fil ecsadi, ve ala kabrihi fil kubur"[86]

---

[84] Allah'ım! Efendimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme ve onun ehli beytine geçmişte, gelecekte ve arasındakiler ile kıyamet gününe kadar salât etmeni diliyoruz."

[85] Allah'ım! Efendimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme ve onun ehli beytine ilminin adedince salât etmeni diliyoruz."

[86] Allah'ım! Efendimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhlar içindeki ruhuna, cesetler içinde ki zatına ve kabir içindeki kabrine salât etmeni diliyoruz."

KUR’ÂN-I KERİM’E BAŞLAMA DUASI

اَللّٰهُمَّ بِالْحَقِّ اَنْزَلْتَهُ وَ بِالْحَقِّ نَزَلَ اَللّٰهُمَّ عَظِّمْ
رَغْبَتِى فِيهِ وَاجْعَلْهُ نُورًا لِبَصَرِى وَبَصِيرَتِى وَشِفَاءً
لِصَدْرِى اَللّٰهُمَّ زَيِّنْ بِهِ لِسَانِى وَجَمِّلْ بِهِ وَجْهِى
وَقَوِّ بِهِ جَسَدِى وَكَفِّرْ بِهِ ذُنُوبِى وَارْزُقْنِى تِلَاوَتَهُ
عَلَى طَاعَتِكَ آنَاءَ اللَّيْلِ وَ اَطْرَافَ النَّهَارْ وَاحْشُرْنَا مَعَ
النَّبِىِّ وَآلِهِ الْاَخْيَارِ وَ پِيرَانِ الْعِظَامِ

“Allahümme bil hakkı enzeltehû ve bil hakkı nezel, Allahümme azzim rağbetî fîhi ve'calhü nuren li basarî ve şifaen lisadrî Allahümme zeyyin bihî lisânî ve cemmil bihî vechî ve kavvi bihî cesedî ver-zuknî tiiâvetehû alâ tâatike enâelleyli ve etrâfe'n-nehâri vahşürnî maan Nebi Sallâllahü Teâlâ aleyhi ve selleme ve âlihî’l ahyâre ve pîrân-ıl izâm.” [87]

---

[87] “Ey Allah Teâlâ’m! Kur’ân-ı Kerim’i hakla indirdin, O'da hakkıyla indi. Ey Allah Teâlâ’m Kur’ân-ı Kerim’e olan rağbetimi (hevesimi) büyük etmeni;

Kur’ân-ı Kerim’i gözüme ve gönlüme nur, kalbime şifa etmeni; Ey Allah Teâlâ’m Kur’ân-ı Kerim’le dilimi zinetlendirip (süslemeni), yüzümü güzelleştirmeni, cesedimi kuvvetlendirmeni, günahımı silmeni ve bana gece-gündüz saatlerinde taatın üzere O'nu okumayı nasip etmeni ve bizi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizle, hayırlı yakınlarıyla ve pirân-ı izâm ile haşretmeni, mahşerde toplamanı diliyoruz.”

EVRÂD-I BEHÂİYYE (KUDSÎ DUA)

Türkelili Mevlana Küçük Hüseyin Özdemir Efendinin hatıratında Evrâd-ı Behâiyye ile ilgili olarak Hacı Hasan Akyol Efendinin beyanlarını burada yazmak uygun görüldü. Senelerdir ihvan-ı kirâm tarafından Evrâd-ı Şerifin **Şah Nakşibend kaddese'llâhü sırrahu'l azîz**in bir tertibi olduğu bilinse de, Mevlana Halid Bağdadî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz ve öncesi dönem eserlerde bu Evrâddan bahsin olmaması bu Evrâdın üzerinde çok şeylerin kâmil olarak bilinmediği ve bir sır perdesinin varlığını göstermektedir. Ayrıca Evrâd okuma izni zor alınan izinlerdendir. Zamanımız itibarı ilede çok şeylerin serbest bırakılması veya aşikâr olması Allah Teâlâ'nın pirân efendilere verdiği ruhsatların genişliğini de göstermektedir.

Evrâd-ı Bahâiyye Hakkında Sefine-i Evliya Kitabında Hüseyin Vassaf Efendi şu notu aktarmaktadır.

[Sonradan yazılmış, ancak bazı kısımları okunamayan bir not şöyledir:

"Evrâd-ı Behâiyye, Hz. Şâh-ı Nakşıbend'in değildir. Müstakîm-zâde, Dîvân-ı Ali Şerhi'nin matbu' nüshasının ... sahîfesinde bahs ediyor.

Bunun müellif …….sahibi Bahâeddîn-i Amil'dir. Gümüşhâheli tab' ettirmiştir.

Mecmûatü'l-Ahzâb'da yazmış ise de, Hz. Pîr'in değildir. Hz. Müstakîmzâde tertibiyle de Hz. Pîr'in değildir. Bazı meşâyıh……"][88]

Belirteceğimiz bilgi ile Hacı Hasan Akyol Efendinin Evrâd-ı şerif hakkındaki keşfî ve ilhamî bilgisinin doğruluğunu göstermektedir.

Türkelili Mevlana Küçük Hüseyin Özdemir Efendinin hatıratında bu konu şu şekilde geçmektedir.

[Mürşidimizin beldemiz halifesi sülûk dersimi tekmil eden 1966 da Mekke'de Abdulmuttalib evinde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimizin doğduğu evde ilk tevhit dersime başlamaya vesile olan **Hacı Tasin** [89] **Efendi** ile Sivas'a Mürşidimizi ziyarete beraber gittik. İstanbul'dan Sivas'a kadar otobüste öğütlerini dinledim. Geçmişten gelecekten haberdar etti. Bize evvelce huzurlu sohbetlerimiz gibi saatlerce huzurumu tazeletti. Birde müjde verdi dedi ki:

"Kişi sevdiğini mahşerde şeyhine böyle getirecek, aramızda gizli sır kalmadı. Ağzına girene dikkat et ahretine kefilim, dedi. Sivas'ta Mürşidimizin kabrini ziyaretten sonra Mürşidimizin halifesi Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü

---

[88] (VASSAF, et al., 2006), s. 38

[89] Kur'ân-ı Kerim'de [طس] kelimesidir.

sırrahu'l aziz efendim Sivas Meydan Camii karşısındaki evine gittik. Bize çay yaptırdı, çaylarını verdim, diyeceği sözünü beklerken, Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim, Hacı Tasin Efendinin dizi üzerine elini koydu.

"Benim dertli gardaşım hapse atıldık, çile çektik. Tırnaklarım söküldü, şeyhimin sırrını demedik, değil mi? diye iki dost şeyhimizin iki halifesi biri birbirine şeyhimizin sır dostu olduklarını dert ortağı olduklarını aşikâr ettiler. Hapis cezalarından sonrada Evrâd-ı Behâiyye ve sohbet suçlarından gözaltında daima suçları ile ömür boyu suçlu şeyhimizin iki halifesinin sohbetleri ile huzurlu saatlerim devam ile çaylarını verip sohbetlerini sevinçle dinliyordum sözleri kadar sukutları da hoş idi. Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim dostuna döndü, dedi ki:

"Ebûbekir Sıddık da Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimizle can pazarına çıktı. Mağaraya girince Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimiz sır dostuna sırrını açtı **"korkma üçüncümüz Allah Teâlâ bizimle"**, Ebûbekir radiyallâhü anhda ise Mekkeliler muhakkak gelir endişesi vardı ve dedi ki:

"Ya Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bir değil, canım bin olsun, gam yemem. Fakat sana zarar gelirse, bu dini kim tamamlayacak endişem var" dediği anda ayağını yılan ısırdı. Isırılan yere Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimiz mübarek ağzından parmağını ısladı ve mübarek parmağını sürdü,

“Yum gözlerini tevhidi bin defa tekrar et” buyurdu. Ebûbekir radiyallâhü anh tevhit zincirinin ilk halkası oldu. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimiz

“Aç gözlerini yukarı bak gördüklerini söyleyeyim. Şu gördüğün derya havz-u kevserim, üzerindeki gemi, buna muhabetin içindeki âdem, cennet hurisi, öbür tarafı cennet bahçesi” buyruklarını aşikâr gördü. Beyt-ul'mamurda yazılmış üzerinde yazılı olan Evrâd-ı Behâiyyeyi okudu, imanı şahlandı hüzün gitti huzur geldi. Allah Teâlâ varlığını nebilere vahiy ile Ebûbekir radiyallâhü anha beyt'ul-mamur da yazılı Evrâd-ı Behâiyyede **“ni'mel Mevla ve ni'me'n-nasîr”** ayeti ile aşikâr etti. Şah Muhammed Behaüddin kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz bu lütfu ilahiyi tezekkürüne devam etti Allah Teâlâ Bahaddine de lutf etti. Tevhitle imanı şahlandı. Beyt'ül-mamuru gördü. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimiz göründü. **“Behaüddin beytülmamuru gördün değil mi?” üzerindeki yazılan yazıyı Evrâd-ı Behâiyyeyi oku ezberle müridlerine öğret”** dedi. Sonra Hacı Hasan Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim yukarı baktı “**Allah Teâlâ has kullara halen gösteriyor”** dedi gözleri şimşek gibi çaktı, başını eğdi havası aşikâr oldu, başını kaldırdı dedi ki:

“Şeyhim Evrâd-ı Behâiyyeyi Şam'da bastırdı, çoğalttı. Sülûk gören ihvana hediye etti,” diyen mürşidim has kul olduğunu böyle aşikâr etti. Rabbimin has kulu mürşidim Hacı Hasan

Darendevî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim şeyhim efendimin ikramı olduğuna inancımla görmeyi ben aciz kuluna nasib etti, Elhamdüli'llâh.

Ebubekir sıddık radiyallâhü anh ve pirimiz Şah Muhammed Bahaeddin kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz gibi beytül mamuru gördüğünü üzerinde yazılan yazı Evrâd-ı Behâiyyeyi bastırdı çoğalttı. Sülük tekmil eden ihvanlara hediye etti ve mürşidim dedi ki; Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem manen göründü ve

"Bahaddin beyt-ül mamuru gördün değil mi? Üzerinde yazılan Evrâd-ı Behâiyyeyi oku, ezberle muritlerine öğret" söylediğini aşikâr etti.

"Evrâdı Behâiyyeyi oku. Yazılanların hepsi duadan ibarettir. Dua ömrü uzatır, rızkı çoğaltır" sözünü tekrar etti. Mürşidimiz Gavs-ül Âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi de ayrıca buyurmuş ki!

"Gardaşlarım dua edin. Her şeyi Allah Teâlâ'dan isteyin bizi de Allah Teâlâ'dan isteyin. Bu dua ile tedbir eden hakk takdir eder. Tedbir almak takdire saygılı olmak yakınlığa vesile olan edeptir."

İÇİNDEKİLER

KİTAP YAZILIRKEN FAYDALANILAN ESERLER

ALTUNTAŞ İsmail Hakkı Gavs-ül Âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Sivasî Nakşi Haki Tarikati İlm-i Ledün Sırları [Kitap]. - İstanbul : Gözde Matbaa, 2007.

ALTUNTAŞ İsmail Hakkı Kutsi Dua ve Kaside-i Ercuze [Kitap]. - İstanbul : Gözde Matbaa, 2005.

ÇINAR Fatih Hacı Hasan Efendi Hayatı ve Tasavvuf Anlayışı [Kitap]. - Sivas : [s.n.], 2005.

Hacı Hasan AKYOL hzl: Kadir MERAL İslam ve Ahlâkı [Kitap]. - Sivas : [s.n.], 1987.

Muhammed ibn-i Hüseyin es Sülemi trc:Süleyman ATEŞ Sülemi Risaleleri [Kitap]. - Ankara : Ankara Üniversitesi Basımevi, 1981.

ÖZDEMİR Türkelili Hüseyin Hicreti Rasülüllah [Kitap]. - İstanbul : [s.n.], 2009.

ÖZDEMİR Türkelili Hüseyin Ölmeyen Dostluk [Kitap]. - İstanbul : Gözde Matbaacılık, 2008.

VASSAF Osmanzade Hüseyin ve hzl. Prof.Dr. Mehmet AKKUŞ- Prof.Dr. Ali YILMAZ Sefine-i Evliya [Kitap]. - İstanbul : [s.n.], 2006.

اوراد قدسية

بِسْــمِ اللّٰــهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

جَمِيعِ حاَجَاتِي اَنْتَ وَسِيلَتِي قَلَّتْ حِيلَتِي
أَدْرِكْنِي خُــذْ بِيَــدِي يَا سَــيِّدِي اعُــوذُ بِاللّٰــهِ منَ
ٱلشَّــيْطَانِ ٱلرَّجِيمِ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ
انْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِيـنَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ
ٱللّٰهُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ عَلَـيْهِ تَـوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ اَلسَّــلاَمُ عَلَـيْكَ يَا نَبِيَّ ٱلرَّحْمَةِ
اللّٰهُمَّ صَلِّ وَبارِكْ عَلَيْهِ وَعَلَى اٰلِهِ وَصحْبِهِ
وَسَلِّمْ اَجْمَعِـينَ

صَـلَـوَات شَرِيفَة {3} اسْتَـغْـفِرُ اللّٰـه

{5} فَاتِـحَـةٌ شَـرِيـفَة {1}

ربَّنَاَ آتِناَ منْ لدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَـنَامنْ

اَمْرِنااَرَشَدًا {3}

اِخْلاَصِ شَـرِيف {3}

صَـلَـوَات شَـرِيفَـة {3}

Bu okuduklarımdan hâsıl olan ecir ve sevapları önce Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhaniyetlerine hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı gelmiş bütün enbiyâ aleyhimüsselâtü vesselâm Efendilerimizin, âl-i ve ehlibeyt ve Ashab-ı Güzin radiyallâhü anhüm ruhlarına hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı Muhammed Bahâeddîn Nakşibend kuddise sırruhu'l-azîz Efendimize hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı gelmiş ve geçmiş bütün evliyanın ruhaniyetlerine hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı bizlere hakikat ve marifet yolunu bizlere öğreten büyüklerimizin ve hâssaten ……………………Efendim Hazretlerinin ruhaniyetlerine hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı mümin ve müminâtın ruhaniyetlerine, hayatta bulunanların defteri âmallerine hediye eyledim. Sonra Anne ve babamın, akrabamın ruhaniyetlerine, hayatta bulunanların defteri âmallerine hediye eyledim.

Sonra ruhen ve kalben

اِنْقَطَعَ اٰمالي مِنْ كلِّ شَيْءٍ اِلاَّ مِنَ ٱللّٰهِ

[Emellerimi her şeyden kesip sadece Allah Teâlâ´ya yöneldim.] cümlesini düşünürsün.

اَللّٰهُمَّ إِنّي أَسْأَلُكَ وَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ ٱلرَّحْمَةِ يَا مُحَمَّدُ إِنّي أَتَوَجَّهُ بِكَ اِلىٰ رَبّي في حَاجَتِي لِتَقْضِيَ اَللّٰهُمَّ شَفِّعْهُ فِيَّ...

بِسْـــمِ اللّٰـهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمَلِكُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْحَقُّ الْمُبِينُ ٱلَّذِي لاَ اِلٰـهَ الاَّ اَنْتَ اَنْتَ ربِّيِ خَلَـقْتَنيِ واَناكَ عَبْدُكَ وَاَنَاكَ عَلَى عَـهْدِكَ وَ وَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوذُ بِكَ مِنْ شرِّ مَا صَنعْتُ اَبُوءُ لَكَ بنِعْمَتِكَ عَلَىَّ وَ اَبُوءُ بِـذَنْـبِي فَاْغْفِرْلِي ذنوُبِي فِانَّهُ لاَ يغْـفِرُ الذُّنـُوبَ إِلاَّ اَنْتَ سُـبْحَانَ اللّٰهِ وَ اْلحَمْدُ لِلّٰهِ وَ لاَ اِلٰـهَ إلاَّ اللّٰهُ وَ اللّٰهُ اَكْبَرُ وَ لاَ حَوْلَ وَ لاَ قوّ ةَ إلاَّ باللّٰـهِ اْلعَلِىّ اْلعَـظِيمِ هُوَ اْلاَوَّلُ وَ اْلاٰخِرُ وَ ٱلظَّاهِرُ وَ الْبَاطِنُ وَ هُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِـيمٌ يُحْيِي و يمِيتُ وَ هُوَ حَيٌّ لاَ يَمُوتُ بيَدِهِ الـْخَـيْرُ وَ هُوَ عَلىَ كُلِّ شَيْءٍ قَـدِيرٌ سُـبْحَانَكَ يَا عَـظِيـمُ الْـمُـعَـظَّمُ سُبْحَانَكَ يَا قَيُّومُ الْمُكَرَّمُ

سُبْحَانَكَ يَا بَاعِثُ سُبْحَانَكَ يَا وَارِثُ
سُبْحَانَكَ يَا قَادِرُ سُبْحَانَكَ يَا مقْتَدِرُ
سُبْحَانَكَ يَا عَالِمَ السِّرِّ وَ الْخَفِيَّاتِ
سُبْحَانَكَ يَا بَاعِثَ مَنْ فِي الْجَدَالَةِ وَ
الْمُسْمَكَاتِ سُبْحَانَكَ يَا مُسْتَعْبِدَ جَمِيعِ
الْخَلاَئِقِ سُبْحَانَكَ يَا مُقَدِّرَ الْوَجْدِ وَ
ٱلصَّوَافِقِ سُبْحَانَكَ يَا مَنْ لاَ تَطْرَأُ عَلَيْهِ
ٱلاٰفَاتُ سُبْحَانَكَ يَا مُكَوِّنَ ٱلاَزْمِنَةِ وَ
ٱلأَوْقَاتِ عَلاَ قدْرُكَ وَتَعَالَيْتَ عَمَّا يَقُولُ
ٱلظَّالِمُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا سُبْحَانَكَ يَا مُعْتِقَ
ٱلرِّقَابِ سُبْحَانَكَ يَا مُسَبِّبَ ٱلأَسْبَابِ
سُبْحَانَكَ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ وَ لاَ يَمُوتُ
سُبْحَانَكَ يَا إِلٰهِي وَ اِلٰهَ ٱلنَّاسُوتِ خَلَقْتَنَا
رَبَّنَا بيَدِكَ وَ فَضَّلْتَنَا عَلىَ كَثِيرٍ مِنْ
خَلْقِكَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَ ٱلنَّعْمَاءُ وَلَكَ
ٱلطَّوْلُ وَ ٱلاٰلآءُ تبَارَكْتَ رَبَّنَا وَ تَعَالَيْتَ

نَسْتغْفِرُكَ وَ نَتوُبُ اِلَيْكَ اَنْتَ الْاَوَّلُ فَلاَ
شَيْئَ قَبْلَكَ وَ اَنْتَ الْاٰخِرُ فَلاَ شَيْئَ بَعْدَكَ وَ
اَنْتَ ٱلظَّاهِرُ فَلاَ شَيْئَ يُشْبِهُكَ وَ اَنْتَ
الْبَاطِنُ فَلاَ شَيْئَ يرَاكَ وَ اَنْتَ الْوَاحِدُ بلاَ
كثِيرٍ وَ اَنْتَ الْقَادِرُ بلاَ وَزِيرٍ وَ اَنْتَ الْمُدَبِّرُ
بِلاَ مُشِيرٍ قُلِ ٱللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي
الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ
تَشَاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ
بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّكَ عَلىَ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
تُولِجُ ٱلَّيْلَ فِي ٱلنَّهَارِ وَ تُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِي
ٱلَّيْلِ وَ تُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ تُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ تَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ
حِسَابٍ سُبْحَانَكَ يَا مَنِ احْتَجَبَ فِي ٱلْأُولىٰ
عَنْ جَمِيعِ الْوَرٰى سُبْحَانَكَ يَا مَنْ تَرَدّٰى
بِالْوَقَارِ وَ الْكِبْرِيَاءِ سُبْحَانَكَ يَا مَالِكَ
جَمِيعِ ٱلْاَشْيَآءِ سُبْحَانَكَ يَا مَنْ تَعَزَّزَ

بِالْـقُدْرَةِ وَ الْعُلٰى سُـبْحَانَكَ يَا مَنْ يَعْلَمُ مَا
فِي ٱلضَّوَاحِي ٱلسَّـبْعِ وَ الْحُسْنٰى وَ يَا مَنْ
يَعْلَمُ مَا يَتَـلَجْلَـجُ فِي ٱلصُّدُورِ وَ ٱلْاَحْشاۤءِ
سُـبْحَانَكَ يَا مَنْ شَرَّفَ الْعَرُوضَ عَلَىَ
الْمُـدُنِ وَ الْقُـرٰى سُـبْحَانَكَ يَا مَنْ يَعْلَمُ مَا
تَـحْتَ الْجَبوُبِ وَ الثَّـرٰى سُـبْحَانَكَ يَا مَنْ
تَعَالٰى وَ لَطُـفَ عَنْ أَنْ يُرٰى تَـبَارَكْتَ رَبَّـنَا
وَ تَـعَالَـيْتَ لاَ رَبَّ غَـيْرُكَ وَ لاَ قَاهِرَ سِوَاكَ
ٱللّٰـهُمَّ اَنْتَ الْمُنْعِمُ الْمُفْضِلُ الْمُقِيلُ ٱلشَّكُورُ
وَ اَشْـهَدُ انَّكَ اَنْتَ اللّٰهُ ٱلَّذِى لاَ اِلٰـهَ الاَّ اَنْتَ
اَنْتَ رَبّـِى وَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ فَاطِـرُ ٱلسَّـمٰوَاتِ
وَ ٱلْاَرْضِ عَالِمُ الْغَـيْبِ وَ ٱلشَّـهَادَةِ الْعَلِيُّ
الْكَـبِيرُ الْـمُتَعَالِ {طَسَمَ طَـسَ مَرَجَ
الْبَحْرَيْـنِ يَلْتَقِيَانِ بَـيْنَـهُمَا بَـرْزَخٌ لاَ
يَـبْغِـيَانِ} اللّٰهُ لاَ اِلٰـهَ اِلاَّ هُوَ الْـحَيُّ الْقَـيُّومُ لاَ
تَـاْخُذُهُ سِنَـةٌ وَ لاَ نَـوْمٌ لَهُ مَا فِي ٱلسَّمٰوَاتِ وَ

مَا فِي الْاَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهُ
اِلاَّ بِاِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَ مَا
خَلْفَهُمْ وَ لاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ اِلاَّ
بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضَ
وَ لاَ يَؤُ∝دُهُ∝ حِفْظُهُمَا وَ هُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظِيمُ **حٰمٓ حٰمٓ حٰمٓ حٰمٓ حٰمٓ حٰمٓ**
حُمَّ الْاَمْرُ وَ جَاءَ النَّصْرُ فَعَلَيْنَا لاَ يُنْصَرُونَ
حٰمٓ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ
غَافِرِ الذَّنْبِ وَ قَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ
ذِى الطَّوْلِ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ
يَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ بِقُدْرَتِهِ وَيَحْكُمُ مَا
يُرِيدُ بِعِزَّتِهِ وَ لاَمُنَازِعَ لَهُ∝ فِي جَبَرُوتِهِ وَ
لاَشَرِيكَ لَهُ∝ فِي مُلْكِهِ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ
بِحَمْدِهِ لاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللّٰهِ مَا شَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَ
مَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ أَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلىَ كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ وَ اَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ

عِلْمًا اللّٰـهُمَّ لاَ تَقْتُلْنَا بِغَضَبِكَ وَ لاَ
تُـهْلِكْنَا بِمَثُـلاَتِكَ وَ عَافِنَا قَـبْلَ ذَالِكَ
سُـبْحَانَ الْمَـلِكِ الْقُـدُّوسِ سُـبْحَانَ ذِى
اَلْمُـلْكِ وَ الْمَـلَكُوتِ سُبْحَانَ ذِى الْعِزَّةِ وَ
الْعَظَمَةِ وَ الْـجَبَرُوتِ سُـبْحَانَ الْمَلِكِ
الْـحَيِّ ٱلَّذِي لاَ يَنَامُ وَ لاَ يَمُوتُ سُـبُّوحٌ
قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَ رَبُّ اَلْمَلـٰئِكَةِ وَ ٱلرُّوحِ اللّٰـهُمَّ
عَلِّمْنَا مِنْ عِلْمِكَ وَ فَـهِّمْنَا عَنْكَ وَ قَـلِّدْنَا
بِصَـمْصَامِ نَصْرِكَ اللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا لَكَ شَاكِراً
وَ لَكَ ذَاكِراً وَ لَكَ رَاهِباً وَ لَكَ مِطْوَاعاً وَ
لَكَ مُخْبِتًا وَ اِلَيْكَ اَوَّاهًا مُنِيبًا اللّٰـهُمَّ تَقَبَّلْ
تَوْبَـتَنَا وَ اَغْسِلْ حَوْبَـتَنَا وَ سَـدِّدْ مَقَاوِلَنَا وَ
اسْلُلْ سَخِيـمَةَ صُـدُورِنَا وَ اَذْهِبِ ٱلدَّخَلَ وَ
ٱلذَّحَلَ وَ ٱلرَّانَ وَ اَلْاِحْنَـةَ مِنْ قُـلُوبِنَا اللّٰـهُمَّ
إِنَّـا نَعُوذُ بِكَ مِنْ جُدَاعِ اَلْفُجَاءَةِ وَ مِنْ
حَرْقِ اَلْمَأْنُوسَةِ وَ مِنَ اَلْاِلْـحَادِ وَ الْغِرَّةِ وَ

مِنَ الْجَمِّ وَ الْعَنَتِ وَ مِنَ اْلاُمُورِ
الْمُطَمِّرَاتِ اللّٰهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا
تَحُولُ بِهٖ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ مَعَاصِيكَ وَ مِنْ
طَاعَتِكَ مَا تُدْخِلُنَا بِهٖ اِلَى حَظِيرَةِ الْقُدُسِ وَ
مِنَ الْيَقِينِ مَا تُهَوِّنُ بِهٖ عَلَيْنَا مُصِيبَاتِ
ٱلدُّنْيَا وَ اْلاٰخِرَةِ وَ احْشُرْنَا مَعَ خَيْرِ اْلاَشَاوِذِ
وَ مَتِّعْنَا بِاَسْمَاعِنَا وَ اَبْصَارِنَا وَ قُوَّتِنَا مَا
أَحْيَيْتَنَا وَ اجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا وَ اجْعَلْ ثَأْرَنَا
عَلىَ مَنْ ظَلَمَنَا وَ انْصُرْنَا عَلىَ مَنْ عَادَانَا وَ
اغْفِرْ خَطَايَانَا وَ اكْشِفْ رَزَايَانَا وَ اشْفِ
مَرْضَانَا وَ نَوِّرْ جُؤْشُوشَنَا وَ اقْضِ اَوْطَارَنَا وَ
ارْحَمْ نَاجِلَيْنَا وَ لاَتَجْعَلِ الْعَاجِلَةَ اَكْبَرَ
هَمِّنَا وَ لاَمَبْلَغَ عِلْمِنَا وَ لاَتَجْعَلْ
مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا وَ لاَتُسَلِّطْ عَلَيْنَا
بِذُنُوبِنَا مَنْ لاَ يَرْحَمُنَا وَ اَنْتَ اَرْحَمُ
ٱلرّٰحِمِينَ اللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْأَلُكَ رَحْمَةً مِنْ

عِنْدِكَ تَـهْدِي بِهَا رُوعَنَا وَ تَـلُـمُّ بِـهَا
شَـغَـثَناَ وَ تَـجْمَعُ بِـهَا شَـمْلَـنَا وَ تَـشْفِي بِـهَا
مَرْضَانَا وَ تُزَكّي بِـهَا اَعْمَالَـنَا وَتُـلْـهِمُـنَابِـهَا
رُشْـدَناَ اَللّٰهُمَّ اِنَّـا نَسْأَلُـكَ بِـصَـمَدَانِـيَّـتِكَ وَ
بِوَحْـدَانِـيَّـتِكَ وَ بِفَرْدَانِـيَّـتِكَ وَ بِعِزَّتِكَ
الْبَاهِرَةِ وَ بِـرَحْمَتِكَ الْوَاسِعَةِ اَنْ تَـجْعَلَ لَـنَا
نُورًا فِي مَـسَامِعِنَا وَ نُورًا فِي اَعْـيُـنِنَا وَ نُورًا فِي
اَجْدَاثِـنَا وَ نُورًا فِي قُـلُوبِنَا وَ نُورًا فِي حَوَّاسِنَا
وَ نُورًا فِي نَسَمِنَا وَ نُورًا مِنْ بَيْنِ اَيْـدِينَا
اَللّٰهُمَّ زِدْناَ عِـلْمًا وَ نُورًا وَ حِـلْـمًا وَ اٰتِـنَا
نِعْـمَـةً ظَاهِـرَةً وَ نِعْـمَـةً بَاطِـنَـةً حَسْبُناَ اللّٰـهُ
لِدِينِناَ حَسْبُنَا اللّٰـهُ لِدُنْـيَاناَ حَسْبُنَا اللّٰـهُ
الْكَرِيمُ لِمَا اَهَمَّنَا حَسْبُنَا اللّٰهُ الْـحَلِيـمُ
الْقَـوِيُّ لِمَنْ بَغَى عَلَـيْنَا حَسْبُنَا اللّٰـهُ
الشَّـدِيدُ لِمَنْ كَادَناَ بِسُوءٍ حَسْـبُنَا اللّٰـهُ
الرَّحِيمُ عِنْدَ السَّامِّ حَسْـبُنَا اللّٰهُ الرَّؤُفُ عِنْدَ

الْمَسْأَلَـةِ في الْجَدَثِ حَسْبُنَا ٱللّٰهُ ٱلْلَطِيفُ
عِنْدَ الْمِيزَانِ حَسْبُنَا ٱللّٰهُ الْقَدِيرُ عِنْدَ
ٱلصّرَاطِ{حَسْبِىَ ٱللّٰهُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ}
[3مَرّاَتٍ] مَرْحَبًا بِالْمَسَاءِ [بِالصَّبَاحِ] وَ
بِالـَّيْلِ الْجَدِيدِ [وَبِالْيَـوْمِ الْجَدِيدِ] وَ
بِالْإِبَّانِ وَ الْفَيْنَةِ ٱلسَّعِيدِ وَ بِالسَّافِرِ وَ
ٱلشَّهِيدِ اُكْتُبْ لَنَا مَا نَقُولُ بِسْمِ ٱللّٰهِ
الْحَمِيدِ الْمَجِيدِ ٱلرَّفِيعِ الْوَدُودِ الْمُحِيطِ
الْفَعَّالِ في خَلْقِهِ لِمَا يُرِيدُ وَ هُوَ اَقْرَبُ
اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ أَمْسَيْنَا [أَصْبَحْنَا]
بِاللّٰهِ مُؤْمِنًا وَبِلِقَائِهِ مُصَدّقاً وَ بِحُجَّتِهِ
مُعْتَرِفًا وَلِسِوَى ٱللّٰهِ تَعَالَى في ٱلْأُلُوهِيَّةِ
جَاحِدًا وَ عَلىَ اللّٰهِ مُتَوَكِّلاً نُشْهِدُ ٱللّٰهَ وَ
نُشْهِدُ مَلَئِكَتَهُ∝ وَ اَنْبِيَائَهُ∝ وَ حَمَلَةَ
عَرْشِهِ بِأَنَّهُ هُوَ ٱللّٰهُ لاَ اِلَهَ الاَّ هُوَ وَحْدَهُ∝

لاَ شَرِيكَ لَهُ∝ وَ أَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا صَلَّى
اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَ عَلَى اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ
سَلَّمَ عَبْدُهُ∝ وَ رَسُلُهُ∝ وَ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ
أَنَّ النَّارَ حَقٌّ وَ أَنَّ الْحَوْضَ حَقٌّ وَ أَنَّ
الشَّفَاعَةَ حَقٌّ وَ أَنَّ مُنْكَرًا وَ نَكِيرًا حَقٌّ وَ
وَعْدَكَ حَقٌّ وَ أَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لاَ رَيْبَ فِيهَا
وَ أَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ عَلَى ذَالِكَ
نَحْيَى وَ عَلَيْهِ نَمُوتُ وَ عَلَيْهِ نُبْعَثُ غَدًا وَ
لاَ نَرَى عَذَابًا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالَى اللّٰهُمَّ إِنَّنَا
ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا فَاغْفِرْلَنَا اَوْزَارَنَا الْكَبَائِرَ
وَاللَّمَمَ فَإِنَّهُ∝ لاَ يَغْفِرُهُمَا اِلاَّ اَنْتَ وَ اهْدِنَا
لِأَحْسَنِ الأَخْلاَقِ فَإِنَّهُ∝ لاَ يَهْدِي
لِأَحْسَنِهَا اِلاَّ اَنْتَ لَبَّيْكَ وَ سَعْدَيْكَ وَالْخَيْرَ
كُلَّهُ∝ بِيَدِكَ نَسْتَغْفِرُكَ وَ نَتُوبُ إِلَيْكَ
اٰمَنَّا اللّٰهُمَّ بِمَا أَرْسَلْتَ مِنْ رَسُولٍ وَ اٰمَنَّا
اللّٰهُمَّ بِمَا انْزَلْتَ مِنْ كِتَابٍ اللّٰهُمَّ اَمْلأْ

اَوْجُهَنَا مِنْكَ حَيَاءً {وَ قُلُوبَنَا مِنْكَ حُبُورًا}
[3مرَّاتٍ] اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا لُهْمُومًا وَ ظَلِفًا وَ لاَ
تَجْعَلْنَا ضَنِينًا وَ عَمِينًا وَ نَمِيمًا وَ نَفَّاجًا وَ
دَاحِسًا اللّٰهُمَّ إِنَّا نَعُوذُبِكَ مِنَ الْهَبْرَمَةِ وَ
الْجَأْوَةِ وَ مِنَ الْعُتُوِّ وَ الْخَطْرَبَةِ وَ
الْخَيْلُولَةِ وَ الْفَيْهَجِ وَ ٱلرَّتْعِ وَ ٱلرَّثَعِ وَ
الْعُتُلِّ وَ ٱلرَّمَاءِ وَ الْفِتْنَةِ ٱلدَّهْمَاءِ وَ
الْمَعِيشَةِ ٱلضَّنْكَاءِ اللّٰهُمَّ اجْعَلْ أَوَّلَ لَيْلِنَا
[يَوْمِنَا] هَذَا صَلاَحًا وَ اَوْسَطَهُ فَلاَحًا وَ
اٰخِرَهُ∝ نَجَاحًا اللّٰهُمَّ اجْعَلْ أَوَّلَهُ∝ رَحْمَةً
وَ اَوْسَطَهُ∝ زَهَادَةً وَ اٰخِرَهُ تَكْرِيمَةً اللّٰهُمَّ
ارْزُقْنَا مِنَ الْعَيشِ أَرْغَدَهُ∝ وَ مِنَ الْعُمْرِ
أَسْعَدَهُ∝ وَ مِنَ الرِّزْقِ اَوْسَطَهُ∝ اللّٰهُمَّ
اعْفُ عَنَّا بِعَفْوِكَ وَ ٱحْلُمْ عَلَيْنَا بِفَضْلِكَ
سُبْحَانَكَ ٱللّٰهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ لاَ أُحْصِي ثَنَاءً
عَلَيْكَ اَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلىَ نَفْسِكَ عَزَّ

جَارُكَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ وَ لاَ يُـهْزَمُ جُنْدُكَ وَ لاَ
يُخْلَـفُ وَعْدُكَ وَ لآ اِلٰـهَ غَيْرُكَ سُـبْحَانَكَ مَا
عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ يَامَعْـبُودُسُـبْحَانَكَ مَا
عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ يَا مَعْرُوفُ سُـبْحَانَكَ مَا
ذَكَرْنَاكَ حَقَّ ذِكْـرِكَ يَا مَذْكُورُ سُـبْحَانَكَ مَا
شَكَرْنَاكَ حَقَّ شُكْرِكَ يَا مَشْكُورُ اللّٰـهُمَّ أَوْزِعْنَا
شُكْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهٖ عَلَيْنَا فَإِنَّكَ اَنْـتَ ٱللّٰـهُ
ٱلَّذِي ارْتَـفَعَتْ عَنْ صِفَةِ الْجِبِلِّ صِفَاتُ
قُدْرَتِـكَ وَ لاَ ضِـدُّ شَـهِدَكَ حِيـنَ فَطَرْتَ
الْمَأْرُوشَ وَ لاَ نِدُّ حَجَزَكَ حِينَ بَرَئْتَ
الْحُبَاتِ اللّٰـهُمَّ إِناَّ نَعُوذُ بِكَ مِنْ جَحْمَةٍ لاَ
تَطْمَعُ وَ مِنْ جَنَانٍ لاَ يَفْزَعُ وَ مِنْ قَلْبٍ لاَ
يَخْشَـعُ وَ مِنْ عَـوَادِي الْـمَاعُـونِ اللّٰـهُمَّ
فَـهِّـمْنَا أَسْرَارَكَ وَ اَلْبِسْـنَا مَلاَبِسَ اَنْوَارِكَ وَ
أَغْـمِسْـنَا فِي رَامُوزِ الطَّائِفِ وَ أَفِضْ عَلَـيْنَا مِنْ
عَوَارِفِ الْمَعَارِفِ يَا نُورَ ٱلْأَنْـوَارِ يَا لَطِيفُ يَا

سَـتَّارُ نَسْأَلُـكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلىَ سَيِّدِنَا مُـحَمَّدٍ
نِبْرَاسِ ٱلْأَنْـبِيَآءِ وَ نَـيِّـرِ ٱلْأَوْلِـيَـاءِ وَ زِبْرِقَانِ
ٱلْأَصْفِيَآءِ وَ يُوحِى ٱلثَّـقَلَـيْنِ وَ ضِيَـاءِ
الْـخَافِقَـيْنِ وَ أَنْ تَـرْفَعَ وُجُودَنَا اِلَى فَلَكِ
الْعِرْفَانِ وَ تُثَـبِّتَ شُـهُودَنَا فِي مَـقَامِ ٱلْإِحْسَانِ
يَا اَللهُ يَا نُورُ يَا وَاسِـعُ يَا غَفُورُ يَا مَنِ السَّمَاءُ
بِأَمْرِهِ مَبْنِـيَّةٌ وَ الْغَبْرَاءُ بِقُدْرَتِهِ مَدْحِيَّةٌ وَ
ٱلشَّوَاهِقُ بِحِكْمَتِهِ مَرْسِيَّةٌ وَ الْقَمَرَانِ بِفَضْـلِهِ
مُضِيئَةٌ نَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ ٱلَّذِي تَـرَقْـرَقَتْ مِنْـهُ
الْخُـنَّـسُ وَ ٱلْأَزْهَـرَانِ وَ تَجَلْجَلَتْ مِنْـهُ الْعَنَانُ
حِـرْزًا مَانِـعًا وَ نُـورًا سَادِعًا يَكَادُ سَـنَابَـرْقِـهِ
يَذْهَبُ بِالْأَبْـصَارِ يُقَـلِّبُ ٱللّٰهُ ٱلَّـيْلَ وَ ٱلنَّـهَارَ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْـرَةً لِأُوْلِي ٱلْأَبْـصَارِ طَسَـمَ وَ
نَعُوذُ بِاللّٰهِ الْعَظِيـمِ مِنَ الْمَعَازِفِ وَ الْعِضَـةِ
وَ الْـمَخْطُورِ وَ الْـمَخْـظُورِ وَالْـمُمَاحَلَـةِ وَ
الْغِـمَارِ وَ مِنْ كَـيْدِ الْفُـجَّارِ وَ مِنْ حَوَادِثِ

الْعَصْرَانِ وَ مِنْ شَرِّ اْلأَجِرَّانِ يَا حَفِيظُ
احْفَظْنَا يَا وَ لِيُّ يَا وَالِي يَا عَلِيُّ يَا عَالِي يَا
مَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ لاَيَعْلَمُ اَحَدٌ كَيْفَ هُوَ اِلاَّ
هُوَ {يَا اَللهُ}[3] {يَاحَيُّ يَا قَيُّومُ} [3] {يَا
حَقُّ يَا وَاحِدُ يَا اَحَدُ يَا صَمَدُ يَا وَهَّابُ يَا
فَتَّاحُ يَا مُحْيِي يَا مُمِيتُ يَا قَهَّارُ يَا سَلاَمُ}
[7] {سَلاَمٌ قَوْلاً مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ} [7]
{فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللّٰهُ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ الْعَلِيمُ}
[3] هُوَ ٱللّٰهُ ٱلَّذِى لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ ٱلرَّحْمٰنُ
ٱلرَّحِيمُ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلاَمُ الْمُؤْمِنُ
الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الْخَالِقُ
الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ الْعَفَّارُ الْمُبْدِئُ الْمُعِيدُ
الْبَرُّ الْمُحْصِي ٱلرَّزَّاقُ الْقَادِرُ الْقَابِضُ
الْبَاسِطُ الْخَافِضُ ٱلرَّافِعُ الْمُعِزُّ الْمُذِلُّ
الْمُقِيتُ ٱلصَّادِقُ الْبَاقِي ٱلرَّؤُفُ النَّافِعُ
ٱلضَّارُّ الْمُهْلِكُ الْمُقَدِّمُ الْمُؤَخِّرُ الْعَفُوُّ

الْغَنِيُّ الْمُغْنِي الْمُنْتَقِمُ ٱلتَّوَّابُ ٱلسَّمِيعُ الْعَلِيمُ الْبَصِيرُ {حَسْبُنَا ٱللّٰهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلٰى وَ نِعْمَ ٱلنَّصِيرُ} [3] يَا دَائِمًا بِلاَ فَنَاءٍ وَ يَا قَائِمًا بِلاَ زَوَالٍ وَ يَا مُدَبِّرًا بِلاَ وَزِيرٍ {سَهِّلْ عَلَيْنَا وَ عَلَى أَبَوَيْنَا كُلَّ عَسِيرٍ} [3] اللّٰهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَعْتَ وَ لاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَ لاَ رَادَّ لِمَا قَضَيْتَ وَ لاَ مُبَدِّلَ لِمَا حَكَمْتَ وَ لاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ **{سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ الْحَسِيبِ الْحَكَمِ الْعَدْلِ ٱلرَّقِيبِ الْبَاذِخِ ٱلشَّامِخِ الْمُجِيبِ الْغَنِيِّ ٱلرَّشِيدِ ٱلصَّبُورِ الْجَلِيلِ الْبَدِيعِ ٱلنُّورِ الْمُقْسِطِ الْجَامِعِ الْمُعْطِي الْمَانِعِ}** [بِنَفَسٍ وَاحِدٍ] لاَ اِلٰهَ اِلاَّ ٱللّٰهُ الْوَكِيلُ ٱلشَّهِيدُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ ٱللّٰهُ الْمَتِينُ الْمَجِيدُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ ٱللّٰهُ الْوَاحِدُ الْوَاجِدُ الْوَالِي لاَ اِلٰهَ اِلاَّ ٱللّٰهُ الْمَاجِدُ الْمُتَعَالِي اَعْدَدْنَا

لِكُـلِّ هَـوْلٍ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ ٱللّٰـهُ وَ لِكُـلِّ رَغْس

××اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَ لِكُلِّ رَخَاءٍ× اَلشُّكْرُ للهِ وَ

لِكُلِّ أُعْجُوبَةٍ سُبْحَانَ ٱللّٰهِ وَ لِكُلِّ لَزَنٍ

حَسْبِىَ ٱللّٰـهُ وَ لِـكُلِّ إِثْـمٍ اَسْتَغْـفِرُ ٱللّٰـهَ وَ

لِكُلِّ شَجْوٍ مَا شَاءَ ٱللّٰـهُ وَ لِكُلِّ قَضَاءٍ وَ قَدَرٍ

تَوَكَّـلْتُ عَلَى ٱللّٰهِ وَ لِكُلِّ طَاعَةٍ وَ مَعْصِيَةٍ

لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللّٰهِ وَ لِكُلِّ مُصِـيبَةٍ

إِنَّا لِلّٰهِ وَ لِكُلِّ شَـجَبٍ × اَسْتَعَنْتُ بِاللّٰـهِ

اَللّٰـهُمَّ إِناَّ أَمْسَيْنَا [أَصْبَحْناَ] نُشْهِدُكَ وَ

نُشْـهِدُ مَلٰئِكَتَكَ وَ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَ

أَنْبِيَاءَكَ وَ جَمِيعَ خَلْقِكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ ٱللّٰـهُ

ٱلَّذِي لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اَنْتَ وَحْدَكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ وَ

أَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا صَلَّى ٱللّٰـهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ

عَلىَ اٰلِـهِ وَ صَحْبِـهِ وَسَلَّمَ عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ

وَ لاَ حَـوْلَ وَ لاَ قُـوَّةَ اِلاَّ بِاللّٰـهِ ٱلْعَلِيِّ الْـعَظِيمِ

يَا رَحْمٰـنَ ٱلدُّنْيَا يَا رَحِيـمَ ٱلْاٰخِرَةِ وَ اعْفُ

عَنَّا وَ اغْفِرْلَنَا وَ ارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلٰينَا وَ اَنْتَ
خَيْرُ ٱلرَّاحِمِينَ بِسْمِ ٱللّٰهِ ٱلشَّافِي هُوَ اللّٰهُ
بِسْمِ ٱللّٰهِ الْكَافِي هُوَ ٱللّٰهُ بِسْمِ ٱللّٰهِ
الْمُعَافِي هُوَ اللّٰهُ {بِسْمِ ٱللّٰهِ ٱلَّذِي لاَ يَضُرُّ
مَعَ ٱسْمِهِ شَيْءٌ فِي ٱلْأَرْضِ وَ لاَ فِي ٱلسَّمَاءِ
وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ الْعَلِيمِ}[3] {فَٱللّٰهُ خَيْرٌ
حَافِظًا وَهُوَ اَرْحَمُ ٱلرَّاحِمِينَ} [7] * وَ ٱللّٰهُ
مِنْ وَرَآئِهِمْ مُحِيطٌ بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَجِيدٌ في
لَوْحٍ مَحْفُوظٍ * حَافِظُوا عَلىَ ٱلصَّلَوَاتِ وَ
ٱلصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى وَ قُومُوا للهِ قَانِتِينَ اِنْ
كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ نِعْمَ الْحَافِظُ
ٱللّٰهُ يَا حَفِيظُ ٱحْفَظْنَا * ثُمَّ انْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ
بَعْدِ الْغَمّ اَمَنَةً نُعَاسًا يَغْشٰى طَآئِفَةً مِنْكُمْ وَ
طَآئِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ انْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِٱللّٰهِ
غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا
مِنْ ٱلْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ اِنَّ ٱلْاَمْرَ كُلَّهُ∝ للهِ

يُخْفُونَ فِي انْفُسِهِمْ مَا لاَ يُبْدُونَ لَكَ
يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَىْءٌ مَا قُتِلْنَا
هٰهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ
كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلٰى مَضَاجِعِهِمْ وَ
لِيَبْتَلِىَ اللّٰهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَ لِيُمَحِّصَ مَا
فِي قُلُوبِكُمْ وَ اللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ *
الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اِنَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا
ذُنُوبَنَا وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ اَلصَّابِرِينَ وَ
الصَّادِقِينَ وَ الْقَانِتِينَ وَ الْمُنْفِقِينَ وَ
الْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْاَسْحَارِ شَهِدَ اللّٰهُ انَّهُ لاَ
اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ وَالْمَلٰئِكَةُ وَ اُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا
بِالْقِسْطِ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ اِنَّ
الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلاَمُ * فَسُبْحَانَ اللّٰهِ حِينَ
تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ وَ لَهُ الْحَمْدُ
فِي السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ
تُظْهِرُونَ يُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ

الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ يُحْيِي الْاَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَ كَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ {يَا سَمِيعُ يَا
بَصِيرُ} [10] اِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلىَ اللّٰهِ رَبِّي
وَ رَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ اِلاَّ هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا
اِنَّ رَبِّي عَلىَ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ * وَ مَا لَنَا اَلاَّ
نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَ قَدْ هَدٰينَا سُبُلَنَا وَ
لَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا اٰذَيْتُمُونَا وَ عَلىَ اللّٰهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ * قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا اِلاَّ
مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَنَا هُوَ مَوْلَينَا وَ عَلىَ اللّٰهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ * وَ اِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ
بِضُرٍّ فَلاَ كَاشِفَ لَهُ∝ اِلاَّ هُوَ وَ اِنْ يُرِدْكَ
بِخَيْرٍ فَلاَ رَادَّ لِفَضْلِهٖ يُصِيبُ بِهٖ مَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهٖ وَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ * وَ مَا مِنْ
دَابَّةٍ فِي الْاَرْضِ اِلاَّ عَلىَ اللّٰهِ رِزْقُهَا وَ يَعْلَمُ
مُسْتَقَرَّهَا وَ مُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ
مُبِينٍ * وَ كَأَيِّ مِنْ دَابَّةٍ لاَ تَحْمِلُ رِزْقَهَا

ٱللّٰهُ يَرْزُقُـهاَ وَ اِيـَّاكُمْ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ الْعَلِيمِ ۞
مَا يَفْـتَحِ ٱللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلاَ مُمْسِكَ
لَـهَا وَ مَا يُمْسِكْ فَلاَ مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَ
هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۞ وَ لَئِنْ سَأَلْـتَهُمْ مَنْ خَلَقَ
ٱلسَّمٰوَاتِ وَ ٱلْاَرْضَ لَيَـقُولُنَّ ٱللّٰهُ قُلْ
اَفَرَأَيـْتُمْ مَاتَدْعُونَ مِنْ دُونِ ٱللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِىَ
ٱللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّه اَوْ اَرَادَنِى
بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ
حَسْبِىَ اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَـوَكَّلُ الْمُتَـوَكِّلُونَ ۞ وَ
مَا جَعَلَهُ اللّٰهُ الاَّ بُشْـرٰى لَكُمْ وَ لِتَطْمَئِنَّ
قُلُوبُكُمْ بِهِ وَ مَا ٱلـنَّصْرُ اِلاَّ مِنْ عِنْدِ ٱللّٰهِ
الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ{كٓهٰيٰعٓصٓ حٰمٓعٓسٓقٓ}
[3] إِكْـفِنَا وَ ٱرْحَـمْنَا هُوَ ٱللّٰهُ الْقَادِرُ الْقَاهِرُ
ٱلظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْفَاطِرُ ٱللَّطِيفُ الْخَبِيرُ قَوْلُهُ
الْحَقُّ وَ لَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي ٱلصُّورِ
عَالِمُ الْغَيْبِ وَ ٱلشَّهَادَةِ وَ هُوَ الْحَكِيمُ

الْـخَبِيـرُ {يَا حَـنَّانُ يَا مَنَّانُ} [3] {يَا بَدِيـعَ
ٱلسَّمٰوَاتِ وَٱلْأَرْضِ يَا حَـيُّ يَا قَـيُّومُ} [3]
{يَا ذَا الْـجَلاَلِ وَ ٱلْإِكْـرَامِ} [7] نَسْأَلُـكَ
بِعِظَـمِ الَّاهُوتِـيَّـةِ اَنْ تَـنْـقُلَ طِبَاعَنَا مِنْ
طِـبَاعِ الْـبَشَـرِيَّةِ وَ أَنْ تَـرْفَـعَ مُهَجَنَا مَعَ
مَلَـئِكَـتِكَ الْعُلْوِيَّةِ يَا مُحَوِّلَ الْحَوْلِ وَ
ٱلْأَحْوَالِ حَـوِّلْ حَالَـنَا اِلَىَ أَحْسَنِ الْحَالِ
سُـبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ اِلٰهَ
اِلاَّ اَنْتَ أَسْتَغْـفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَـيْكَ اللّٰـهُمَّ صَلِّ
وَسَلِّمْ عَلَى سَـيِّدِنَا مُحَمَّد× ٱلسَّابِقِ اِلَىَ
ٱلْأَنَامِ نُـورُهُ∝ رَحْمَةٌ لِلْعَالَمِينَ ظُـهُورُهُ∝
عَدَدَ مَنْ مَضٰى مِنَ الْـبَرِيَّـةِ وَ مَنْ بَـقِيَ وَ مَنْ
سَعِدَ مِنْـهُمْ وَ مَنْ شَقِيَ صَلاَةً تَسْتَـغْرِقُ
الْـعَدَّ وَ تُحِيطُ بِالْحَدِّ صَلاَةً لاَ غَايَـةَ لَـهَا وَ لاَ
إِنْتِـهَاءَ لَهَا وَ لاَ أَمَدَ لَـهَا وَ لاَ انْـقِضَاءَ لَـهَا
صَلاَتَكَ ٱلَّتِى صَلَّيْتَ بِـهَا عَلَيْهِ صَـلاَةً

دَائِـمَـةً وَ عَـلىَ اٰلِـهٖ وَصَـحْـبِـهٖ وَعِتْرَتِـهٖ مِثْـلَ ذٰلِكَ سُـبْحَانَ رَبِّـكَ رَبِّ الْعِـزَّةِ عَمَّا يَصِـفُونَ وَسَـلاَمٌ عَلىَ الْمُرْسَلِيـنَ وَ الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِيـنَ رَبَّـنَاَ تَـقَـبَّـلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّـمِيعُ الْعَلِيـمُ وَ تُـبْ عَلَـيْـنَا اِنَّـكَ اَنْتَ التَّـوَّاَبُ الـرَّحِيـمِ اللّٰـهُمَّ أَعْطِنَا كُلَّ خَـيْرٍ وَأَعِذْناَ مِنْ كُلِّ شَـرّ [3] اللّٰـهُمَّ صَلِّ وَسَـلِّمْ وَ بَارِكْ عَلَى سَـيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى اٰلِ سَـيِّدِنَا مُحَمَّدٍ فِي كُلِّ لَـمْحَةٍ وَ نَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلوُمٍ لَكَ [3] رَبَّـنَاَ اٰتِـنَا فِي الدُّنْـيَا حَسَـنَةً وَ فِي اْلاٰخِرَةِ حَسَـنَةً وَ قِـنَا عَذَابَ ٱلـنَّارِ [3]

فَاتِحَـــة شَـرِيفَة {1}

إخْلاَصِ شَرِيفَ {3}

صَـلوَات شَرِيفَة {3}

Bu okuduklarımdan hâsıl olan ecir ve sevap-

ları önce Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhaniyetlerine hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı gelmiş bütün enbiyâ aleyhimüs-selâtü vesselâm Efendilerimizin, âl-i ve ehlibeyt ve Ashab-ı Güzin radiyallâhü anhüm ruhlarına hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı Muhammed Bahâeddîn Nakşibend kuddise sırruhu'l-azîz Efendimize hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı gelmiş ve geçmiş bütün evliyanın ruhaniyetlerine hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı bizlere hakikat ve marifet yolunu bizlere öğreten büyüklerimizin ve hâssaten ………………Efendim Hazretlerinin ruhaniyetlerine hediye eyledim. Sonra hâsıl olan sevabı mümin ve müminâtın ruhaniyetlerine, hayatta bulunanların defteri âmallerine hediye eyledim. Sonra Anne ve babamın, akrabamın ruhaniyetlerine, hayatta bulunanların defteri âmallerine hediye eyledim.

NOT: Evrâd-ı Kudsiye (Bahaiyye) günde iki defa okumak uygundur. Sabah kuşluğa yakın bir zamanda veya ikindi namazından sonra okunur. Okumalarda (sabah ve akşam) birkaç kelimede değişiklik yapılır. Bazı yerlerde tarif edildiği üzere tekrarlar yapılır. Bu ise, duanın feyz ve tesirini artırır.